scéna amatérská

6 | 2009 ročník 55.
dvouměsíčník pro otázky amatérského divadla a uměleckého přednesu

Jerzy Grotowski & další...

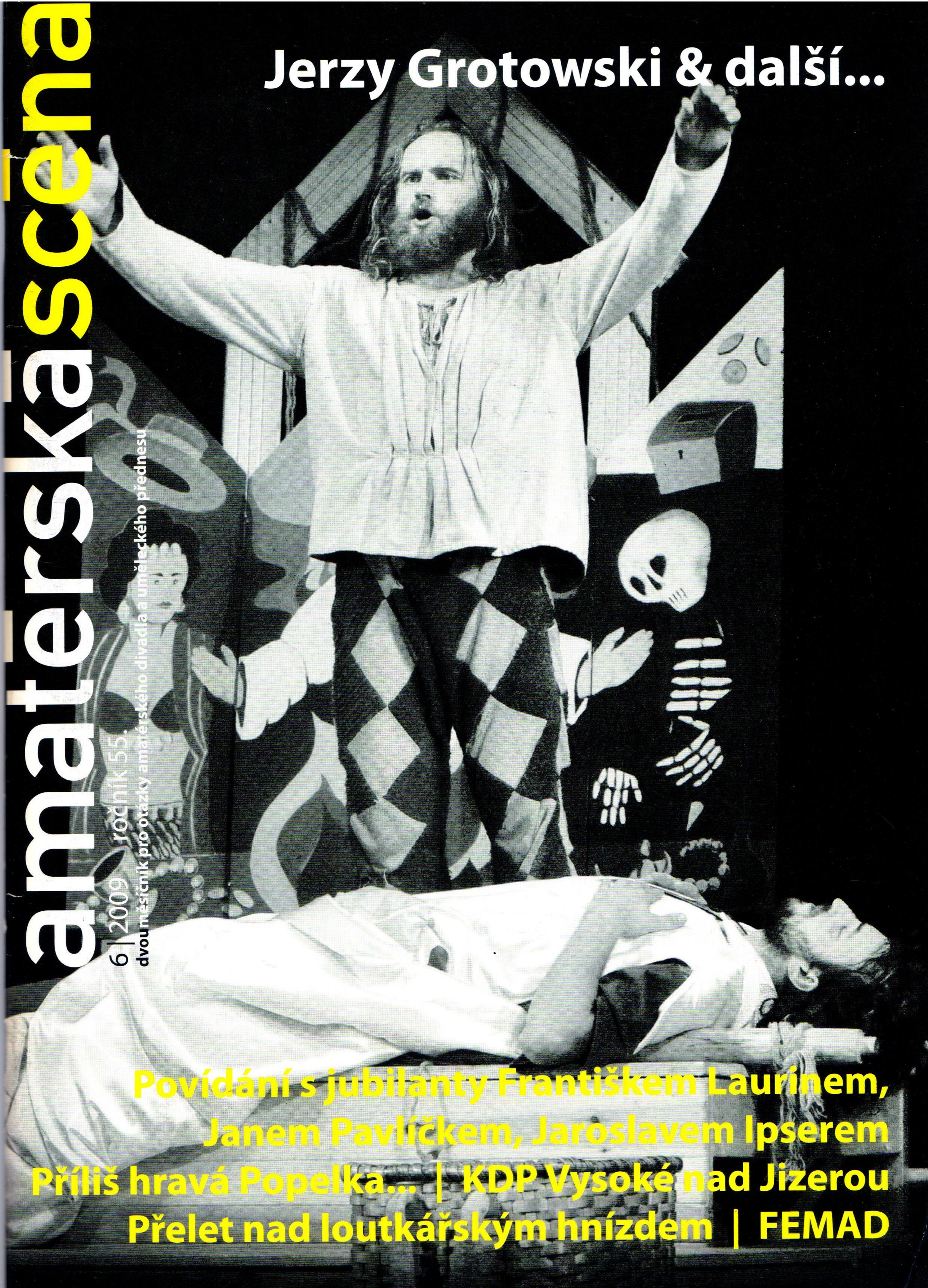

Povídání s jubilanty Františkem Laurinem, Janem Pavlíčkem, Jaroslavem Ipserem

Příliš hravá Popelka... | KDP Vysoké nad Jizerou

Přelet nad loutkářským hnízdem | FEMAD

Cesty amatérského divadla

Fórum

Všechny jejich sny | Roman Sikora 3

Ze života souborů

Ochotnický soubor Tyjátr Horažďovice žije aktivně také loutkovým divadlem Josef Chalupný, Ludvík Pouza 4

Osobnosti amatérského divadla

Divadelník mnoha profesí aneb Luboš Šterc osmdesátiletý | Milan Špale 5

Máš hlas a rovně stojíš. Z tebe by mohl být herec. | **Povídání s Františkem Laurinem** připravil Luděk Horký 6

Divadlo je teď pro mě záchrana života Rozhovor s Janem Pavlíčkem připravil Ladislav Langr 8

Jaroslav Ipser aneb Motýl pilný, nepříliš přelétavý | **Rozhovor připravil** Luděk Richter 9

Jedna z nejvýraznějších osobností dětského divadla a recitace současnosti | Milan Strotzer 12

Dvorní fotograf amatérské scény Milan Strotzer 13

Divadelní přehlídky a dílny

Klíčové celostátní přehlídky

Příliš hravá Popelka... | Milan Schejbal 14

Come back aneb Kam šlo divadlo pro děti Ivana Veltrubská 18

Sněhová a divadelní nadílka ve Vysokém Lenka Lázňovská 22

19. Přelet nad loutkářským hnízdem Luděk Richter 29

Z širší palety divadelních přehlídek a dílen

FEMAD – salon nevybraných či salon odmítnutých? | Václav Špirit 32

19. loutkářské bienále Čechova Olomouc Mirka Nohelová, Aleš Pop 35

Čechův divadelní podzim 2009 | Michal Pivarči 36

Jaroměřské divadlení | Josef Horáček 37

O cenu Matěje Kopeckého v Libčanech Jana Srpková 38

Faustování 2009 | Tomáš Pavel 38

Aleje 2009 v Budišově u Třebíče + Česko-německé setkání žonglérů a kejklířů ve Waldmünchenu | Adéla Kratochvílová 39

Kukátko do světa

Přivést sousedy blíž – Mezinárodní festival InterRampa v Litvě | Magdaléna Hniličková 41

Postgraduální sloupky

Žánry dramatu | **8. Středověká komedie** | **9. Renesanční komedie** | Zdeněk Hořínek 43

Po stopách divadelních tvůrců, experimentátorů, reformátorů... Jerzy Grotowski & další... 3. díl | Vladimír Zajíc 45

Servis a informace

Dramaturgický pozorník

Rady nerady pro divadelně nezasvěcené (-náctileté) | **Jaroslav Bařinka: Smrt na hrušce** Připravila Pavlína Schejbalová 47

Novinky světové dramatiky Viliam Klimáček: Dračí doupě Připravil Milan Strotzer 48

Pozadí dnešní reality v břichotrhajícím stánku srandy | **Viliam Klimáček: Povídky z fastfoodu** Připravil Ladislav Vrchovský 50

Zprávičky 51

Kalendář | **leden–březen 2010** 54

Odborná příloha všitá příloha

Kapitolky ze scénografie | Ján Zavarský

amaterskascena

AMATÉRSKÁ SCÉNA

Dvouměsíčník pro otázky amatérského divadla a uměleckého přednesu

Ročník 46. (Ochotnické divadlo 55.) | Číslo **6 / 2009**

Vydává Národní informační a poradenské středisko pro kulturu
Blanická 4, 120 21 Praha 2

Vedoucí redaktor: PhDr. Milan Strotzer

Redakce: Mgr. Simona Bezoušková, Mgr. Marie Poesová, Mgr. Pavlína Schejbalová

Redakční rada: prof. PhDr. Jan Císař, CSc. (předseda), MgA. Kateřina Baranowska, Mgr. Radmila Hrdinová, Mgr. Milan Schejbal, David Slížek, MgA. Jan Šotkovský, PhDr. Vítězslava Šrámková, MgA. Zuzana Vojtíšková a Ing. Jaroslav Vondruška

Grafika časopisu: Luboš Tobola

Grafická úprava čísla: Milan Strotzer | **Sazba:** Simona Bezoušková

Adresa redakce: NIPOS-ARTAMA, P. O. BOX 12 / Blanická 4, 120 21 Praha 2

Tel.: 221 507 956–7, **fax:** 221 507 929, **e-mail:** mistr@nipos-mk.cz

Tiskne: Kulturní agentura IKARUS firmy Josef Havelka JH&C Mělník

Rozšiřuje: A.L.L. Production, s. r. o., P. O. BOX 732, 111 21 Praha 1

e-mail: amaterskascena@predplatne.cz

tel.: Callcentrum 234 092 851 / **fax:** 234 092 813

Objednávky přijímá redakce a distributor (http://www.predplatne.cz)

Cena ročního předplatného 360,- Kč

Nevyžádané rukopisy a obrazový materiál redakce nevrací

Redakční uzávěrka tohoto čísla byla 18. 11. 2009

Příští číslo vyjde počátkem března 2010

© NIPOS PRAHA 2009

ISSN 0002 – 6786 / Registrační číslo: MK CR E 4608

Foto na titulní straně: Na 40. ročníku národní přehlídky venkovských divadelních souborů ve Vysokém nad Jizerou 2009 byla udělena jediná cena za inscenaci, zato spojená s doporučením na Jiráskův Hronov. Obdržel ji soubor Doveda ze Sloupnice za své nastudování muzikálu Alelujá, dobří lidé autorů Pietra Garineiho a Sandra Giovaniniho s hudbou Renata Rascela a Domenica Modugna. Režie se ujala Markéta Světlíková. Snímek z inscenace: Ivo Mičkal.

Foto na zadní straně obálky: Rakovnická Popelka 2009 měla jednoznačného vítěze v divadelním souboru Ty-já-tr / Bylo nebylo z Prahy, který na jevišti uvedl textovou předlohu Luďka Horkého Pohádky do kapsy, a to v autorově režii. Inscenace byla krom jiného oceněna nominací na Jiráskův Hronov. Více v článku M. Schejbala Příliš hravá Popelka... Foto z představení: I. Mičkal.

Všechny jejich sny

Roman Sikora

A tak se nám velkolepě slavilo. 20 let svobody. Pořádaly se konference, kongresy, výstavy, průvody, vyráběly se divadelní inscenace, kterým jsme už s kamarády začali říkat „vyrovnávačky", neboť se snaží tzv. vyrovnávat s komunistickou minulostí a většinou nejsou ničím jiným než propagandou.

Před dvaceti lety došlo k velkolepé události, jejíž plody sklízíme dodnes. Jsou mezi námi dokonce i tací, jako jeden mladokonzervativní či liberální předřečník premiéry inscenace Osobní anamnéza v pražském klubu NoD Roxy, který je přesvědčen, že mu demokracie umožnila splnit všechny jeho sny. Ono taky ale záleží na obsahu těch snů. Některé sny jsou splnitelné hůře, jiné snadněji. Pokud se u někoho „všechny sny" omezí na touhu zcestovat svět a narodí se v dobře situované středostavovské rodině či výše, jistě k tomu může dojít. Pokud se omezí na touhu udělat kariéru a dostat se snadno k penězům podlézáním a papouškováním zavedených pravd nebo dokonce pokusy o kompromitaci a vydírání politických soků (vzpomínáte si ještě na miléno a snaživého mládence Moravu?), nejlépe ve prospěch vrchnosti, může se mu to v podobě „všech snů" snadno splnit také. Nakonec leckomu se podobné sny splnily už jako svazákovi za normalizace. Požadavky na kvalifikaci se totiž v mnoha ohledech příliš nezměnily. V některých dokonce snížily. Vždyť už máme i vysokoškolskou fakultu, kde novopečené elity, plnící si své sny, mohou přijít ke kvalitnímu vzdělání obratem své hrabivé ruky. V tomto naše demokracie jistě splnila „všechny sny" konformistů a duchovně pramálo plodných šedých myší, které stejně jako kdysi prokazují schopnost nacpat se do všemožných funkcí a postů, protože jen oficiální posty a funkce mohou aspoň trochu stvrdit génia jejich všednosti. Stačí si jen zvolit vhodné náboženství a naučit se několik fádních slovních či myšlenkových obratů.

Můžeme tak už dnes opět nalézt mnoho lidí, kterým demokracie splnila „všechny sny". Obzvláště v rámci oslav 20. výročí pádu komunismu, který ani nikdy komunismem nebyl, ale kterému se tak urputně říká, stejně jako se prasečí chřipce z nějakého podivného důvodu říká pandemická, ač poměr nemocných ve vztahu k chřipce běžné je třeba na Ukrajině nějaké to promile. Ale prasečí chřipka je zde také od toho, aby splnila něčí „všechny sny", zejména představenstvům farmaceutických firem, jež už proti nevděčné ptačí chřipce, neochotné se proměnit ve smrtící všelidskou hrozbu, navyráběly obrovské množství tamiflu, kterému pomalu dojíždí záruční lhůta. Takže ta strašlivá pandemie přichází právě včas. Jinak by se to snad muselo všechno vyhodit. Stejně jako ty zázračné vakcíny, které už ve Švédsku stihly zabít dvojnásobně větší počet lidí než pandemická chřipka, a to čtyři. To je ale jen nové a originální pojetí protichřipkové prevence. Když člověk zemře, je zcela zaručeno, že už chřipkou neonemocní.

Je krásné a přirozené plnit si své sny. Pokud možno všechny. Splnila se nám všem třeba možnost bezmezně nakupovat neuvěřitelně levné čínské zboží. To je nesporný výdobytek budování svobody a demokracie. Nakupovat ho v překrásných krabicovitých stavbách na okrajích a někdy i v centrech našich měst. A když už do Číny pošleme poslední zbytky svého národního majetku, splní se nám všechny naše sny definitivně, neboť zjistíme, že už jsme v rámci svobody osvobozeni od jha největšího, od práce a mzdy za ni, protože už nebude důvod, proč by se u nás mělo cokoli vyrábět, když jsme tak pažraví a málo flexibilní, že je pro nás, zatím, otrocká práce nepřijatelná. Na rozdíl od Číňanů. Za svobodu se totiž taky musí něco zaplatit. Ta cena je ve srovnání s výhodami svobody a splněním všech snů zanedbatelná. Třeba naše osvobození od práce

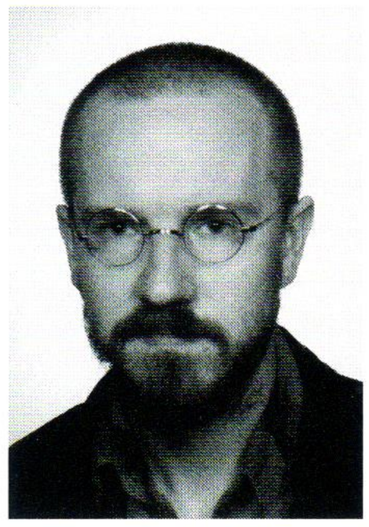

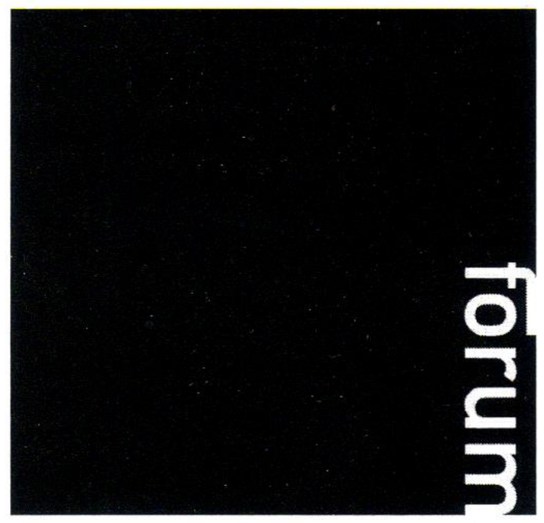

„...naše demokracie jistě splnila „všechny sny" konformistů a duchovně pramálo plodných šedých myší, které stejně jako kdysi prokazují schopnost nacpat se do všemožných funkcí a postů, protože jen oficiální posty a funkce mohou aspoň trochu stvrdit génia jejich všednosti."

a také od nakupování nakonec přispěje i k osvobození Tibetu a pádu komunismu v Číně, který je asi tak stejným komunismem jako ten stalinský. Tedy žádným. Proto se tam taky dveře netrhnou od státních návštěv ze svobodného světa. Všichni přece víme, že největším nebezpečím pro svobodný svět je ekonomicky rozvrácená Castrova Kuba, vyhladovělá Kim Čong Ilova Severní Korea, muslimský Írán a prasečí chřipka.

Všechny naše sny nám splnila také hospodářská krize, která se na nás přihnala po období nadmíru tučných let kolonizace postkomunistického, a tedy také našeho prostoru nadnárodním kapitálem. Ale ti, co se jim splnilo ještě víc všech snů než nám, už nám vysvětlí, že nejlepším lékem na boj s krizí je přesně to, co krizi způsobilo. Václav Klaus, který se přece nikdy nemýlí a nelže a jen občas, v rámci stařeckého vzpomínkového optimismu při rekapitulaci procesu plnění našich snů skrze velkolepou ekonomickou transformaci devadesátých let, na něco pozapomene, přece jasně prohlásil, že za krizi nemůže trh, ale právě stále ještě příliš velké zásahy a regulace ekonomiky ze strany národních států. Z krize se pak jistě dostaneme také tak, když z peněz daňových poplatníků dorovnáme ztráty a platy a zlaté padáky všem těm manažerům a bankéřům, kteří své podniky přivedli ke krachu, aby nezaznamenali pokles své životní úrovně, což by u nich mohlo vést k pocitům osobní frustrace a vlastní neužitečnosti. Všichni přece z různých seriálů víme, jak těžce milionáři podobné stavy snášejí.

Všechny naše sny nám může splnit ještě větší demontáž sociálního státu, deregulace, liberalizace a flexibilizace pracovní síly. To, že v zemích, v nichž sociální stát do takové míry demontován nebyl, má krize mnohem menší dopady než v euforicky liberalizovaných oblastech bývalého východního bloku, které nám byly ještě nedávno předkládány se svými rekordními přírůstky za vzor, není samozřejmě žádným směrodatným ukazatelem. Nakonec měli bychom si jako prostí občané především uvědomit, že naše „všechny sny" se splní jen tehdy, budeme-li ochotni nechat horních deset tisíc, anebo dnes už možná jen tisíc nebo dokonce sto, aby si „všechny sny" splnilo ještě před námi. Pak už nějaké ty „všechny sny" prokapou i k nám. Tedy nepřijde-li nějaká další zlá krize, kterou zase zaviní nezodpovědné zásahy států do volného trhu a neochota vlád zprivatizovat všechno a která nutně povede k dalšímu odkladu splnění našich „všech snů".

Aby však nedošlo k mýlce, jen málokdo, může považovat ono období, které před dvaceti lety skončilo, za skvělé. Snad jen v zatemnělé mysli. Bylo vpravdě dost příšerné. Ale když se tak člověk dívá na tu naši demokracii a tzv. svobodu, přepadají ho chmury. A když se tak dívá na všechno to propagandistické třeštění, které probíhalo ohledně oslav dvaceti let od pádu tzv. komunismu, napadá ho, že tak hlučné to musí být zejména proto, aby se zastřelo, že současnost je také dost ohavná a bezvýchodná. A že by se namísto fanfár a chvalozpěvů na jejich splněné „všechny sny" měla spíše odehrávat tryzna. Za všechny naše sny. A že jich panečku bylo. A doufám, že ještě i bude.

Ochotnický soubor Tyjátr Horažďovice žije aktivně také loutkovým divadlem

Josef Chalupný, Ludvík Pouza

Zakladatelem loutkového divadla v Horažďovicích byl místní patriot pan Jan Duchoň. Hrálo se zde od roku 1923 v hotelu Modrá hvězda, později v místní sokolovně. V roce 1940 bylo německými úřady divadlo jako součást Sokola rozpuštěno. V roce 1954 pan Duchoň loutkové divadlo v Horažďovicích obnovil. Divadlo se hrálo do roku 1965. Jan Duchoň zemřel roku 1977 a loutky ležely víc než dvacet let netknuté na hromadě ve staré sokolovně. V roce 1988 přišla nabídka začít opět hrát loutkové divadlo v prostorách místního zámku, kde sídlí dům dětí a mládeže. U znovuzaložení stáli Jaroslav Červený a Stanislav Sekyra, jehož bratr Jaroslav – řezbář pomohl staré loutky opravit a několik nových vyrobil. Znovuzaložený soubor nesl název Rolnička a hrál klasické pohádky pro děti. Sezona trvala od září do dubna. Od té doby funguje loutkové divadlo již nepřetržitě až dodnes, ale pod novým názvem Loutkové divadlo Tyjátr Horažďovice (jehož součástí je i činoherní soubor).

Jan Duchoň obdržel na návrh divadla Tyjátr od zastupitelstva města 21. 11. 2008 čestné občanství Horažďovic in memoriam.

Hrajeme klasické loutkové divadlo jako za časů Skupy, naše loutky jsou dřevěné marionety zhruba 70 cm vysoké. Takže poměrně dost váží a někdy je to náramná dřina. Zůstáváme u klasických pohádek pro děti (máme jich nacvičeno asi 35), máme několik autorských pohádek od našich členů. Příležitostně hrajeme pro dospělé, a to hry z pera Divadla Járy Cimrmana, Vizionář a Vražda v salónním coupé. Ty mají většinou velký úspěch.

ze života souborů

V současné době má náš soubor cca 15 členů, samozřejmě se potýkáme s nedostatkem lidí, hlavně mužů. Principálem je Josef Chalupný. Za posledních dvacet let prošlo souborem okolo 60 lidí. Dnes hrajeme v horažďovickém kině, kde ale není stálá scéna, takže musíme po každé zkoušce a hře stavět a zase bourat scénu, což je velice fyzicky namáhavé a zabere to hodně času. Bohužel se nenaskytlo zatím žádné vhodnější místo pro stálou scénu. Kromě sezony hrajeme také jako hosté na různých festivalech a kulturních akcích, většinou v letních měsících. Namátkou – Statek Pole, Gigant Fest Záluží u Stoda, Bolevecké slavnosti, Den řemesel Chanovice, Slavnosti kaše Horažďovice, Krajská divadelní přehlídka Horažďovice, Skupovy Strakonice.

Hráli jsme na celorepublikové přehlídce Loutkářská Chrudim 2004. V rámci kulturní spolupráce jsme odehráli 21. 6. 2009 v bavorském Regenu dvě dětská představení v německém jazyce. Zkoušíme každý čtvrtek zhruba dvě hodiny, v sezoně hrajeme představení každý druhý pátek. Na představení chodí v průměru 50 dětí.

„...macecha konečně vyslovila větu „Entweder ich, oder die Kindern!“. Byli jsme připraveni.“

Horažďovičtí loutkáři v Regenu

Před rokem naše divadelní společnost Tyjátr Horažďovice navázala kulturní spolupráci s bavorským městem Regen. Mohlo by se zdát divné, jak může spolupracovat české divadlo s německým městem, ale divadelníci, a zvlášť ti horažďovičtí, jsou náramní furianti. Slovo dalo slovo, a tak naši loutkoherci slíbili německé straně, že přijedou do Regenu zahrát loutkové divadlo pro děti na regenské letní slavnosti. A když budeme hrát v Německu, tak to dá rozum, že v němčině! A tak z furiantství bylo zaděláno na pořádnou ostudu.

Horažďovické loutky. Na horním snímku předvádí jednu z marionet členka souboru Helena Hůdová. Foto: Ludvík Pouza.

Jednu slunečnou podzimní neděli průzkumná jednotka loutkářů vyrazila do Regenu na rekognoskaci terénu. Ve městě byly zrovna jakési slavnosti, takže nás přivítaly ulice plné lidí v lidových krojích, vůně bratwurstů a všudypřítomná bavorská dechovka. Lehce jsme znejistěli. Jak se tady asi ujme Jeníček s Mařenkou nebo naštvaný Lucifer? Naším styčným důstojníkem byla okouzlující paní Simona. Provedla nás městem, vysvětlila něco málo o bavorské duši a ukázala místo, kde bychom měli v létě hrát. U odpolední klobásy a tupláku padlo poslední slovo. Jdeme do toho!

Někdy na jaře jsme začali zkoušet. Vybrány byly dvě hry, *Perníková chaloupka*, protože tu znají německé děti z pera bratří Grimmů, a naše autorská pohádka *Jak princ s vodníkem vytopili peklo*, to aby

místní publikum užilo něco pekelných zážitků. Obětavá Martina si vzpomněla na léta strávená v Rakousku jako au-pair a obě pohádky přeložila do němčiny, ovšem z 18 loutkářů, kteří se na akci podíleli, jen dva z nich měli nějaké zkušenosti s německým jazykem. První zkoušky byly k pláči, nebo možná spíš k smíchu. Ovšem nutno podotknout, bavili jsme se při tom náramně. Luciferovy vzteklé dialogy chvílemi připomínaly sedmdesát let staré projevy jistého rakouského čalouníka, rozhovor krále s královnou zase vypadal jako pohovor afghánského žadatele o německý azyl s imigračním úředníkem. Martina však nezapřela pedagogické schopnosti a dřela z nás nemilosrdně kůži. Výsledky se záhy dostavily, po třech měsících zkoušení všichni účinkující vypilovali svou němčinu k dokonalosti, do dialogů se dokonce začal mísit lehký náznak bavorského dialektu a macecha konečně vyslovila větu „Entweder ich, oder die Kindern!". Byli jsme připraveni.

Neděle 21. 6. 2009 brzy ráno. Před horažďovickým kinem to vypadá, jako když parta stěhováků vyklízí bytovku. Tohle je z loutkoherectví to nejhorší, to nekonečné stěhování všech kulis tam a zpátky. Konečně je však naloženo a kolona komediantských vozů vyráží na jih jako za časů Matěje Kopeckého.

Vítá nás prosluněný Regen. Slavnosti ještě nezačaly, všichni místní jsou zatím v kostele, nebo v posteli. Tak máme alespoň klid na stavbu jeviště. Místní zvukař je sice lehce šokován naším obstarožním technickým vybavením, ale poté, co mu pomůžeme se stavbou pódia, dokáže naši samodomo elektriku skloubit se svými hi-tech udělátky od světoznámých firem. Došlo i na výměnný obchod, on nám zásuvkovou redukci, my jemu plato dvanáctky. Oči mu zasvítily a my získali přítele snad na celý život.

Ostuda se zdá bude ještě větší, než jsme čekali, neboť se objevují lidé od televize s tím, že si přijeli natočit dokument o nebojácných českých loutkářích. Výsledek bude prý k vidění na třech českých a pěti německých televizích. O mein Gott!

Strach má však velké oči. Tříměsíční příprava nebyla marná, obě pohádky jsme zahráli bez jediného problému. Sem tam nějaká ta přetržená nit, ale jinak bylo publikum nadšené a potlesk byl hodně dlouhý. I když diváci přicházeli ještě během hry, na rozdíl od těch českých nikdo nerušil. Podle slov nadšeného publika nám bylo rozumět každé slovo. Prostě nakonec to taková ostuda nebyla. Příští rok prý máme přijet zase.

Filmaři dotočili poslední záběry, loutkáři složili pódium, snědli oběd a vyrazili zpět do českých luhů a hájů. Němčinu má nyní každý z nás tak zarytou pod kůží, že ještě měsíc poté na zkouškách používáme německé výrazy. So, auf wiedersehen.

Luboš Šterc v rozhovoru s mladými pražskými divadelníky na Kaškově Zbraslavi 2004. Foto: archiv ADA.

Divadelník mnoha profesí aneb Luboš Šterc osmdesátiletý

***Milan Špale**, ADA, Soubor Divadlo a Život*

Zastihnout Luboše Šterce prakticky nelze. Buď má schůzi nadace, nebo komise Thálie, nebo zkoušku, nebo někam odjel jako lektor či porotce… Proto se zdá neuvěřitelné, že tenhle věčně agilní chlapík, činný v tolika oborech, se dožívá osmdesátky.

Všechny aktivity, jimiž se Luboš Šterc zabýval (a zabývá stále), tím či oním způsobem souvisejí s hudbou a divadlem, které se staly jeho celoživotními láskami i profesí.

Narodil se 29. 12. 1929 v Brně. Vystudoval činoherní režii na pražské DAMU, ale soukromě studoval i hudbu. Mimo jiné dlouhá léta pracoval jako dramaturg Hudebního divadla v Karlíně a v Nuslích a zasloužil se i o dramaturgii divadla Semafor.

Je autorem řady divadelních her, mezi něž patří například Pomněnky Františka Kmocha, Tajemství modré růže, Mizerové či hudební pohádka Kdo rozezpívá princeznu. Pro český rozhlas připravil na tři sta pořadů, mimo jiné cykly o známých zpěvácích, o slavných skladatelích operet a muzikálů a o hudebních divadelních scénách.

Dodnes je předsedou komise pro udělování cen Thálie v oboru hudebního divadla a je členem správní rady nadace Život umělce.

Přestože se pohyboval většinou mezi profesionálními divadelníky, nezapomínal ani na amatéry. Pracoval v Krajském domě osvěty Středočeského kraje, kde radil ochotníkům, byl spoluzakladatelem Šrámkova Písku, kde po tři roky pracoval v lektorském sboru, byl rovněž členem porot Wolkrova Prostějova a v letech 1959 až 1960 byl přizván do poroty Jiráskova Hronova.

Dlouhá léta vedl soubor Tykadlo, který se zaměřoval především na dnes už vzácný divadelní žánr – kabaret. Právě tohle je doména Luboše Šterce a složit vtipnou píseň k jakéholi příležitosti a pak ji bravurně zahrát na klavír, je pro něj hračka. Jeho přátelé od Luboše takové písně při svých jubilejích často dostávají.

Spolupracuje i s dalšími amatérskými divadly, například Divadlo a Život, Strančická kulturní společnost aj.

Když bylo v roce 1998 rozhodnuto o konání prvního ročníku přehlídky Karlínské jeviště, byl Luboš Šterc první, na koho si organizátoři vzpomněli, že by mohl být členem lektorského sboru, především pro jeho rozsáhlé znalosti i laskavý přístup. Letos zasedá v tomto sboru již podvanácté.

Jeho zkušeností využívá rovněž i Amatérská divadelní asociace a pravidelně jej nominuje za člena porot různých přehlídek a lektora kurzů. Stejně tak ho lze spatřit při obdobných akcích pořádaných Českou obcí sokolskou, kde se věnuje nejen soutěžím divadelních souborů, ale i pěveckých sborů.

Společně s Bohumilem Hrabalem byl v roce 1987 vyznamenán Čestným uznáním za rozvoj kultury v Praze. V roce 2004 obdržel Zlatý odznak J.K. Tyla za celoživotní obětavou službu českému hudebnímu divadlu.

Přejme Luboši Štercovi do jeho osmdesátky pevné zdraví a ještě mnoho tvůrčích sil!

Máš hlas a rovně stojíš. Z tebe by mohl být herec.

Povídání s profesorem Františkem Laurinem o tom, jak to začalo…

připravil **Luděk Horký**

V měsíci listopadu, den poté, co přijel v souladu s lidovou pranostikou na bílém koni svatý Martin, oslavil významné životní jubileum někdejší amatérský herec a pozdější profesionální režisér, umělecký šéf a v neposlední řadě divadelní pedagog prof. František Laurin. Setkali jsme se spolu v klubu Národního divadla, v jehož činoherním souboru působil v letech 1981–1988, abychom si spolu popovídali o tom, co předcházelo jeho prvnímu angažmá v Realistickém divadle (1958–1981). Přesněji řečeno, abychom probudili vzpomínky na dobu, kdy pozdější pedagog (od roku 1962 učil na pražské Státní konzervatoři, v osmdesátých letech stál v čele katedry herectví na pražské DAMU), sám teprve sbíral první divadelní zkušenosti coby student režie na DAMU a především jako herec amatérské scény…

Vím, že v době studií režie na DAMU jste spolupracoval s ochotnickým spolkem národního podniku Tatra Smíchov. Kudy vedla vaše cesta k amatérskému divadlu?

K amatérskému divadlu jsem se dostal jen čirou šťastnou náhodou. To bylo někdy v sextě nebo septimě na gymnáziu. Jeden z mých spolužáků, Zdeněk Štěpánek, který si později mezi své jméno a příjmení vložil ještě druhé jméno Xaver, protože Štěpánků bylo hodně, byl velmi dobrý herec. Byl posedlý tím, hrát divadlo. Já jsem tou dobou hrál na různé nástroje, speciálně pak na klarinet. On se rozhodl, že uskuteční divadelní představení Mastičkáře a Tří Marií v divadle Koruna, což bylo na pražské Korunní třídě. Později tam bylo divadlo Máj. Takový krásný divadelní sálek, kde se hrálo divadlo už od roku 1909. A mě oslovil, protože chtěl pro potřeby představení dát dohromady takovou malou kapelku, abych v ní hrál. To se také stalo. Dokonce jsem k téhle inscenaci složil Pochod ctnosti… Ale došlo na nejhorší a Zdeněk šel žádat o povolení představení osvětového inspektora Berüngera, který do něj zabodl oko a řekl: „Tohle mi tu, na Vinohradech, hrát nebudeš, to je katolický repertoár. Mastičkáře ti povolím, ale místo Marií musíš hrát něco jiného…". Zdeněk mi zavolal a říkal: „Prosím tě, něco musíme dělat, pojď do knihovny, něco vybereme." Tak jsme tam našli nesmyslnou aktovku Leonida Lenče Jeden všecko nestačí: o jakémsi chlapci, který byl dobrý tanečník, fotbalista a kdovíco ještě, ale přesto dal přednost rubání uhlí. K Mastičkáři se to vůbec nehodilo, ale Zdeněk řekl: „Já to nasadím, s tímhle nám to Berünger pustí…" Podíval se na mě a ještě dodal: „Doufám, že v tom budeš hrát." Já nato: „No nebudu." A on že musím. A tak se stalo, že jsem hrál nejen v orchestru, ale i v Mastičkáři a téhle aktovce. Po nocích jsme vylepovali plakáty a na nich bylo jméno Laurin hned třikrát. V obsazení dvou rolí a pod funkcí vedoucího kapely. Já na to byl tak pyšný, že jsem denně chodil kontrolovat, jestli tam ty plakáty ještě visí. Díky tomu jsem zjistil, že na většinu z nich k mému jménu někdo připsal „… je vůl" a tak podobně, čímž se mi za mou pýchu pomstili spolužáci z gymplu. Tu inscenaci jsme hráli celkem třikrát. První představení bylo vyprodané, druhé už zdaleka ne, a na třetí nepřišel téměř nikdo. Tenkrát jsme chodili dům od domu, partaj od partaje a zvali lidi ústně jako nějací podomní obchodníci. Někde nás vyrazili, jinde nám řekli, že žebrotu nepodporují a někde na nás dokonce poslali psa. Až Zdeněk zazvonil u dalších dveří a otevřel mu Ind v turbanu, za kterým stála Indka v sárí a řada Inďátek. Představte si poslední představení, prázdný sál a v první řadě Ind v turbanu, paní v sárí a pět Inďátek. Nikdy na to vystoupení nezapomenu. V Koruně jsem se nakonec uchytil. Hráli v ní celkem čtyři soubory a o mě jako o herce byl vcelku zájem, protož mě to bavilo a věnoval jsem se divadlu naplno. Hrál

„…šéfa Syntetického divadla jsem urazil, když jsem se ho zeptal, jestli by od Benziny nemohl dostat nějaké peníze. Tenkrát byly všechny soubory pod patronátem nejrůznějších továren a výrobních podniků. A také se tak jmenovaly."

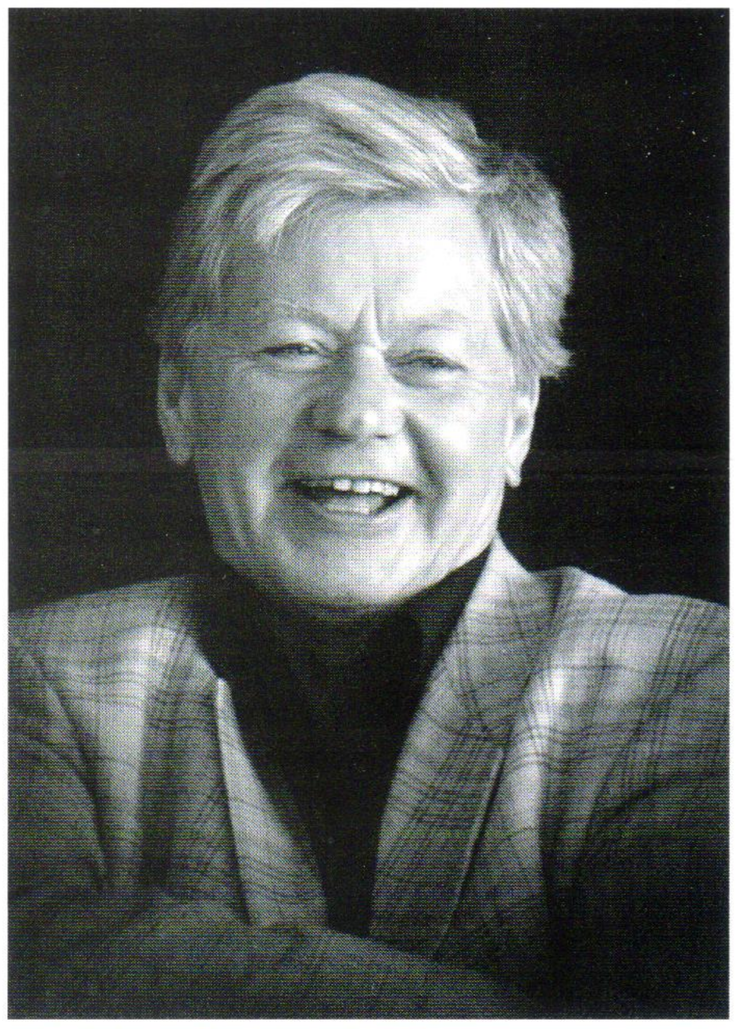

Profesor Mgr. František Laurin, FEMAD Poděbrady 2005. Foto: Ivo Mičkal.

František Laurin v roli lektora semináře věnovaného mladým zájemcům o divadlo na přehlídce ve Vysokém n. Jiz. v roce 2008. Foto: Ivo Mičkal.

František Laurin v roli předsedy poroty Krakonošova divadelního podzimu ve Vysokém nad Jizerou 2009. Vlevo sedí kolegové porotci František Hromada a Lenka Lázňovská. Foto: Ivo Mičkal.

jsem ve všech čtyřech souborech. I když šéfa Syntetického divadla jsem urazil, když jsem se ho zeptal, jestli by od Benziny nemohl dostat nějaké peníze. Tenkrát byly všechny soubory pod patronátem nejrůznějších továren a výrobních podniků. A také se tak jmenovaly. Tak jsem se domníval, že Syntetickému divadlu dala název Syntezia Benzina… Málem mi nafackoval, že nechápu syntézu umění. Byl tam i starý vinohradský soubor Vavřín, který vedl ostřílený bard Fontain. Ten měl mohutnou hřívu, působil značně majestátně a hrdě mi vyprávěl, jak předával prapor českého ochotnictva Masarykovi, když se vrátil z exilu. Když jsem s nimi hrál, podíval se na mě a pravil školeným hlasem: „Z tebe by mohl být herec. Máš hlas a rovně stojíš." Takže tak. A ještě jednu kuriozitu jsme měli v Koruně. Byl tam soubor složený jenom ze samých domovníků. Soubor Svazu zaměstnanců v domech. Ti hráli samozřejmě nejčastěji. A paradoxem bylo, že si vybírali repertoár podle toho, aby si mohli zahrát ve fraku nebo ve smokingu. S nimi jsem hrál jako sedmnáctiletý Eliodora Drmolu. Byl jsem nejmladší a hrál jsem nejstarší postavu, poněvadž oni v těch ostatních postavách mohli chodit v žaketech a buřinkách, a to si zkrátka nemohli nechat ujít… Role bez buřinky připadla mně bez ohledu na věk. Domovníci měli ohromnou výhodu v tom, že když chodili nabízet představení po barákách, nikdo neodmítl. Každý z vinohradské lepší společnosti cítil v padesátých letech povinnost jít na domovníkovo představení, protože se bál, aby ho domovník nenapráskal. Takže na jevišti hráli domovníci a v hledišti seděly dámy v boa, samá vybraná společnost. Další paradox. Tak takhle jsem já u divadla začínal.

„…ještě jednu kuriozitu jsme měli v Koruně. Byl tam soubor, složený jenom ze samých domovníků. /.../ ...paradoxem bylo, že si vybírali repertoár podle toho, aby si mohli zahrát ve fraku nebo ve smokingu."

Divadlo mě dávalo velikou radost. Sami jsme si dělali kulisy, jezdili jsme po zájezdech… Neměli jsme dost peněz a já se jednou málem dostal k soudu, když jsem neměl na splacení basy. Jindy jsme neměli na buben. Koupil jsem starý buben, ale už mi nezbylo na šlapku. Tak jsem si dal paličku do nohy a mlátil jsem s ní, až jsem si vykoledoval zánět kloubu. Byla to nádherná doba. A vděčím za ni tomuhle Zdeňkovi. Když jsem pak přišel na školu, tak jsem hrál s Tatrovkou Smíchov. To byl skvělý amatérský soubor, který vedl režisér Vojtíšek. Hrál jsem Víta v Našich furiantech. To bylo vynikající představení. Později jsme hráli v Koruně Hrátky s čertem. Já hrál staršího čerta. Tehdy nás podporovali famáci, kteří se kolem Koruny sdružili. Shodou okolností jsme konkurovali skupině okolo režiséra Miloše Formana, která dělala v Déčku pro změnu Baladu z hadrů.

Tváří v tvář dnešku bych rád přidal ještě jednu vzpomínku na toho mého kamaráda Zdeňka… On se z gymplu napoprvé nedostal na školu, na herectví. To se stává. Proto se rozhodl, že půjde do profesionálního Dědinského divadla, což bylo ještě mnohem menší divadlo než soubor Vesnického divadla. Jezdili po nejmenších slovenských vesnicích, hráli na sudech s prkny, slovensky, v nepředstavitelně otřesných podmínkách. Přesto si pamatuji, jak přijel do Prahy, na klopě měl znak „Dědinské divadlo" a hrdě se hlásil k tomu, že je herec. Hrdě. Vzpomínám si na to zvlášť proto, že dneska může být hercem, zdá se, každý. Hrdost na herectví jako by vymizela. Hrdost na profesi, stavovská čest. Když dneska může hrát a být srovnáván s kvalitním hercem pes nebo modelka nebo někdo, kdo vystupoval jako kuchař v reality show a řekne: „Já jsem taky trochu hrál, teď jsem známý a očekávám tak tři čtyři filmy," je to devalvace herectví.

Je mi líto, že mnoho lidí, kteří dnes uvažují o tom, jít k divadlu, nemá pro divadlo zápal. Možná k němu chovají obdiv, možná k němu cítí lásku, ale zapáleni pro ně nejsou. Jako by jim chyběly ty neopakovatelné zážitky, které mi amatérské divadlo dalo, a desítky skvělých a nadšených herců, se kterými jsem se mezi amatéry poznal v samotných začátcích své cesty k divadlu. To bych přál každému, protože by pak hned na začátku zjistil, že když se dokážete pro divadlo bytostně nadchnout, zapálit se pro ně, je potom skutečně krásné a obohacující a je jedno, jestli jej děláte profesionálně nebo amatérsky.

Je mi líto, že mnoho lidí, kteří dnes uvažují o tom, jít k divadlu, nemá pro divadlo zápal."

František Laurin aneb Ohlédnutí nejméně třicetileté. Foto: František Rous.

Divadlo je teď pro mě záchrana života

Rozhovor s Janem Pavlíčkem připravil
Ladislav Langr

Janu Pavlíčkovi z Poděbrad bylo krásných dvaadvacet let, když si poprvé zahrál v rodném městě ochotnické divadlo. To bylo v roce 1956. Od té doby jako režisér, autor, výtvarník i herec divadlu propadl natrvalo. Postupem doby se stal respektovaným účastníkem nejrůznějších přehlídek, včetně Jiráskova Hronova. Ale v devadesátých letech minulého století se jeho stopa v divadle ztrácí.

Proč jste se po roce 1989 na dlouhé roky vzdálil od divadla?

My jsme v té době studovali Báj od Daniely Fischerové. Tam je krásná poetická metafora namířená proti totalitnímu režimu, jenže s revolucí text rychle vyčpěl a najednou nebylo o čem hrát.

To neříkejte. Jiné soubory přece hrály dál.

Asi byly chytřejší. Ona v tom byla taky už určitá únava. Poděbradské divadlo bylo roky zavřené a v neposlední řadě se v souboru začali prosazovat takoví divní lidé, kteří brali divadlo jinak než já a s nimi jsem nemohl spolupracovat.

Proč jste nemohli spolupracovat?

Mně vždycky moc vadí, když jsou u divadla lidi, kteří chtějí mít úspěch rychle a zadarmo. Nedávají té práci, co je potřeba, a divadlo berou především jen jako svoji zábavu. To mi k srdci nikdy nepřirostlo. Takových poctivých souborů, jako je třeba Klapý, je málo. Tedy alespoň v mém stařeckém zorném poli.

Co vám v tehdejší produkci scházelo?

Víte, já jsem si i chvíli myslel, že po roce 1989 přijde konec ochotnického divadla. Jsem rád, že jsem se mýlil. A docela jsem dneska paradoxně vděčný i za všechny ty ublbené televizní sitkomy. Na jednu stranu sice tragicky ovlivňují divadlo, ale jsem přesvědčený, že dřív nebo později vyženou lidi od televize zpět k opravdovému divadlu. Snad se nebudou všichni chtít jen ubavit k smrti. Právě v divadle budou hledat myšlenky, poezii, poetiku, metaforu. Tím je divadlo věčné.

„Mně vždycky moc vadí, když jsou u divadla lidi, kteří chtějí mít úspěch rychle a zadarmo. Nedávají té práci, co je potřeba, a divadlo berou především jen jako svoji zábavu.“

Ale chytré myšlenky jde přece sdělovat i prostřednictvím humoru.

Ovšem! Miluji chytrý humor. Už Jan Werich říkal, že humor je jen jeden. A pokud je chytrej, pak je pro všechny. Ne pro lidové vrstvy, ale pro všechny. Ale musí to být inteligentní humor. Vzpomínám, jak nám před lety na FEMADu jeden režisér vysvětloval rozdíl mezi chytrým a hloupým humorem. Uváděl příklad toho chytrého, že on třeba vylévá nočník, který má pod gaučem, na hlavu pionýra, který pod oknem stojí čestnou stráž. Nedivte se, že vám neprozradím jméno toho režiséra.

Vzpomenul jste FEMAD, jehož jste spoluzakladatelem. Letos jste k 75. narozeninám dostal na FEMADu ocenění za celoživotní přínos ochotnickému divadlu. Jak berete jako věčný skeptik takové ocenění?

To byl zvláštní moment. V duchu jsem si z toho dělal prču, ale najednou se ve mně na jevišti něco zlomilo a já si toho ocenění teď strašně vážím, že se nevykašlali na starýho dědka.

Po letech jste se k divadlu aktivně vrátil. Byla komedie Ezop vaše poslední slovo?

Zjišťuji, že divadlo je pro mě záchrana života. Mladý člověk to nepochopí. Teď to už není koníček. Divadlo mě omlazuje. Proto mi ohromně pomáhá psát, i když je to třeba jen do šuplíku. Teď píšu věc, kde by se měla prolínat výtvarná, hudební a herecká stránka projevu. Měl by to být hudební komiks. Doufám, že se to bude hrát, ale to je už vážně konečná.

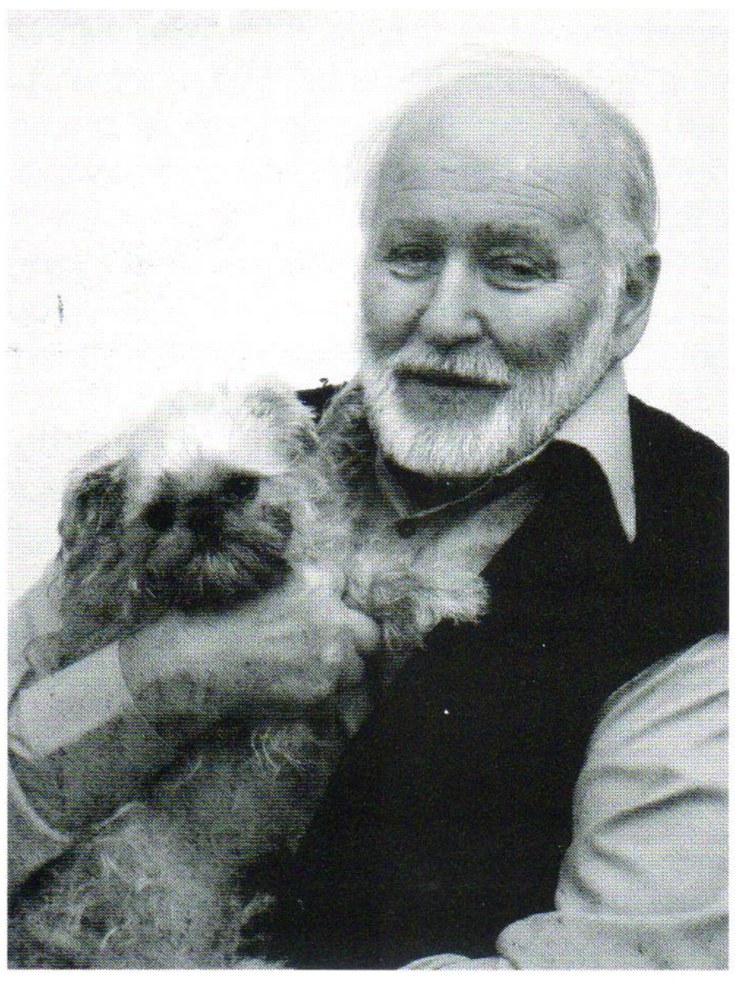

Jan Pavlíček na soukromém archivním snímku ve své první herecké roli prince v pohádce O měsíčníku, slunečníku a větrníku v objetí s Ivanou Bittlovou. Vlevo: Aktuální životní role, kdy už místo krásných žen objímá jen psa Elíška, přičemž Jan Pavlíček tvrdí, že lepší už to vážně nebude. Foto: Ladislav Langr.

Ing. arch. Janu Pavlíčkovi připadlo na 20. prosince 2009 oslavit své pětasedmdesáté životní jubileum. Redakce AS za duše vpravdě spřízněné přeje dobré zdraví, neutuchající entuziasmus a fantazii, spolu s tím splnění tužeb na poli divadla i mimo něj.

„...zase už nastává doba, kdy je naprosto nutné vyjadřovat se divadlem k současnosti. Vždyť se jen podívejte kolem sebe. Divadlo zase musí začít posilovat lidi a zbrojit."

Jaké máte rád divadlo?

Každé divadlo, které není blbé a má názor. Samozřejmě divadlo je taky krásno, estetično, ale teď zase už nastává doba, kdy je naprosto nutné vyjadřovat se divadlem k současnosti. Vždyť se jen podívejte kolem sebe. Divadlo zase musí začít posilovat lidi a zbrojit. Jsem přesvědčený, že diváci to budou čím dál víc po divadle chtít.

Jaroslav Ipser aneb Motýl pilný, nepříliš přelétavý

Rozhovor s Jaroslavem Ipserem připravil
Luděk Richter

Pro připomenutí: Narodil se 2. prosince 1949 v Lounech, ale od svých čtyř let je čistokrevným Turnovákem. V letech 1965–1968 se vyučil v Opatovicích nad Labem elektromontérem rozvodných zařízení, po většinu života však pracuje coby topič textilky Juta. Po důkladném okukování sokolského loutkového divadla to sám v prvé půli šedesátých let zkusil v loutkářském kroužku turnovského pionýrského domu. V roce 1975 přichází do loutkářského souboru Osvětové besedy v Modřišicích, následující rok přejímá jeho vedení; od roku 1978 používá soubor název Čmukaři; (1997 přešli do Turnova) a zůstává mu věren dodnes. Aby nebylo loutkářsky smutno ani v Turnově, založil tu roku 1978 ještě soubor Na židli, kde se zasloužil o inscenace O princezně Čárypíše a O slepičce kropenaté. Koncem 80. let absolvoval Lidovou konzervatoř vedenou Janem Dvořákem.

Řeč je s Jardou milá, leč těžká, neboť si osvojil Sakiho ironii, íčičokovskou úsečnost a iáčkovskou skepsi (naštěstí ne mlčení lady Anny!).

Prý ses narodil před šedesáti léty. Co je na tom pravdy? (datum, hodina?)

Také mě to překvapilo, když jsem si to spočítal. Narozeniny ani svátek neslavím. Ale vždy se najde někdo z mých blízkých a občas něco zorganizuje. Hodinu, kdy jsem se narodil, si nepamatuji, asi jsem měl něco na práci.

Jak to, že se ti to přihodilo v Lounech? Měli tam rodiče kořeny?

Otec pocházel z Loun. Vojákoval v Turnově. Matka byla z Turnova. Seznámili se, vzali se, a žena následovala svého muže. Měl v Lounech byt.

Když už jsme u toho: měli tvoji předci něco společného s divadlem?

Snad jen to, že občas různá představení navštívili.

Jak ses dostal do Turnova?

Ve věku mých čtyř let mi zemřela matka. Co otec se dvěma malými dětmi? Ujali se nás děda s babičkou z matčiny strany.

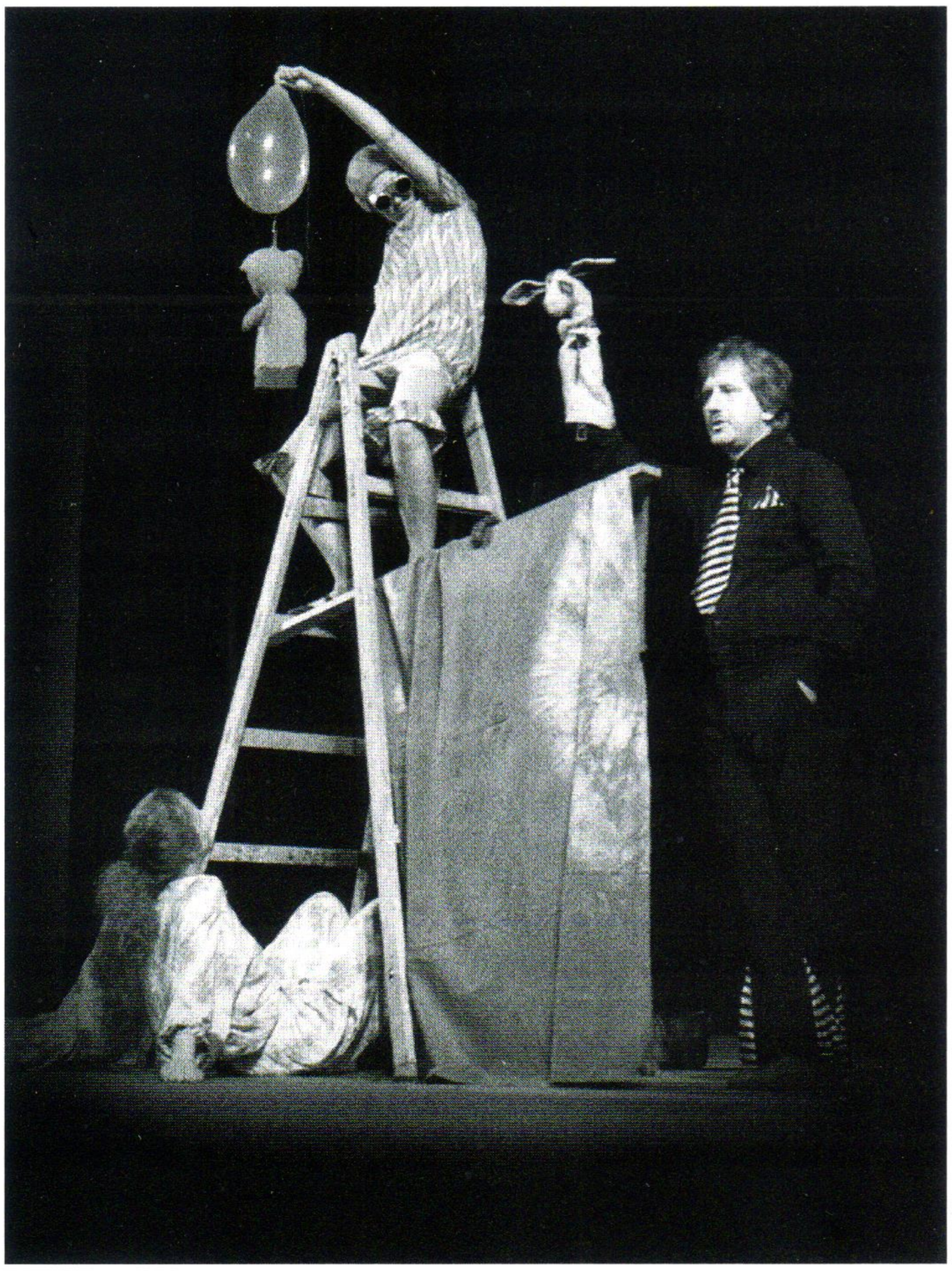

LS Čmukaři Modřišice / A.A. Milne, D. Weissová, J. Ipser, R. Zemenová: Medvídek Pů nebo tak nějak. Foto: Databáze ČAD.

Ti žili v Turnově.

Můžeš popsat svůj život v kotelně Juty, jíž jsi celoživotně věrný? (Slibuji, že zaměstnavateli nic neřeknu.)

Bejvávalo dobře, bejvávalo dobře...

Tak dobře. Ale jak to chodilo, když bejvávalo, a jak teď, když už není. Vzpomínám, že sis liboval, jak se ti tam krásně píše...

Kdysi v dávných dobách, kdy bylo potřeba páry i v létě, to byla pohodička, to se to četlo, tvořilo, vymýšlelo. Dnes, kdy je plyn velmi drahý a zavádí se studený odchov dělnictva (ať se zahřejí prací): 3.30 (někdy dříve) budík, 4.00 startuji kotel, 6.50 vypínám kotel a uvádím ho do teplé zálohy, 7.00 se hlásím do výroby (za ta léta jsem všestranně využitelný), 14.03 odjíždím k domovu. Nebaví mě to.

Znám tě třicet let – a vlastně jenom kolem loutkového divadla. Máš i nějakého jiného koně či alespoň koníčka?

Loutkařina to je devatero řemesel. Od každého něco umím, tak si to užívám. Jelikož žiji u vody, občas jedu na výlet lodí. V poslední době provozují jízdu na kole bez držení. Docela mi to jde.

Jak ses potkal s loutkami?

Na dvorku domu v Husově ulici nám dětem přes léto hrávala jedna slečna v rodinném marionetovém divadélku po-

„Loutkařina to je devatero řemesel. Od každého něco umím, tak si to užívám."

hádky. Názvy si již nepamatuji, ale byl tam mlýn a vodní kolo se otáčelo. Byl jsem z toho tak nadšen, že mě děda vzal ke skutečnému mlýnu, ale bylo to zklamání. Mlýn byl rozpadlý a vodní kolo se neotáčelo. Tak mi děda vyřezal nádherný mlýn i s otáčivým kolem ze dřeva. Dále se mi strašně líbilo, že to divadélko šlo rozebrat, a za chvíli to byla jen krabice. Další potkání s loutkami – Sokolské loutkové divadlo bylo přes park, byl jsem pravidelným návštěvníkem.

Co tě na nich bavilo tenkrát a co dnes?

Tenkrát létající čerti, vznášející se židle, měsíc házející šišky. Dnes létající čerti, vznášející se židle, měsíc házející šišky, tvoření a vymýšlení.

Jak se dívali na tvé loutkaření tví blízcí? Rozuměli ti? Podporovali tě? Byli na tebe hrdí? Nadávali ti?

Babička upletla dle mých návrhů loutky do Pletených pohádek. Zvala soubor na oběd. A informovala okolí o našich úspěších. Sestra zaskočila v nouzi nejvyšší jako loutkoherečka.

V kterých souborech jsi hrál?

V mládí v souboru při pionýrském domě. Již třicet tři let v souboru Čmukaři a ojediněle spolupracuji se souborem Poli z Hradce Králové.

Které jsi založil? A proč?

Založil jsem loutkářský soubor Na židli. Existuje dodnes, ale ne pod mým vedením. Bylo mi líto, že v Turnově, kde jsem začal chodit do loutkového divadla, žádné není. A chtěl jsem si zkusit něco trošku jiného, než jsme dělali ve Čmukařích.

Za socialismu musel mít každý soubor zřizovatele, který někdy i přispěl finančně či poskytnutím prostoru. Jak to děláte dneska? Jste občanské sdružení?

Také jsme měli zřizovatele. Výborného – Osvětovou besedu v Modřišicích. Nic po nás nechtěli, do ničeho nám nekecali. Za to jsme jméno obce Modřišice uvedli do širšího povědomí. Dnes jsme občansky sdruženi.

Dávno vím, že Čmukaři si říkáte podle bambulí (čmuků) na čepicích, kvůli nimž na vás takhle pokřikovali v Modřišicích. Ale pořád nevím, proč se ti říká Motejl alias Moty.

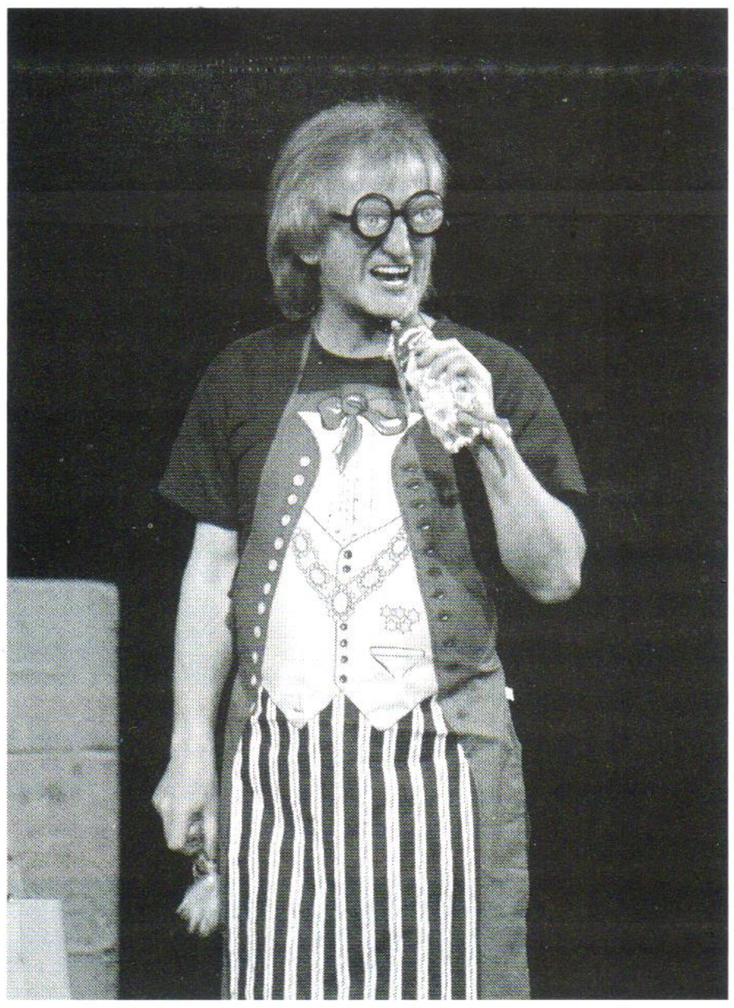

LS Čmukaři Turnov / Pavel Traub: Zvyřátka za to nemůžou. Foto: Milan Strotzer.

„...stále hrajeme Pletené pohádky. Pořadové číslo reprízy je 248."

Dám ti vybrat. Odněkud jsem utíkal přes moře na kokosech a měl jsem motýla vytetovaného na hrudi. Nebo jako motýl poletuji z jedné květinky na druhou a nemohu se rozhodnout pro nejkrásnější. Další, uvázal jsem si pod krk látkového motýlka v dobách, kdy to nebylo obvyklé.

Třicet let tě vídám spolupracovat s Dádou (Weissovou), osmnáct s Romanou (Zemenovou, zvanou Habaďůra či Hába). V čem se liší? Co která do tvorby přináší?

Jsou to zlatíčka.

Nepochybuji, že stejnokarátová. Ale přeci jen: Co která pro tebe znamená?

V čem se liší? Co já vím, jedna je vyšší než druhá, mladší než první, zcela jistě mají rozličné otisky prstů. Dáda byla vždy tak trochu samaritánka, snažící se něco či někoho zachránit. Umí jednat s lidmi. Hába to je „živočich" se strašnou smůlou a nezdolným odhodláním. S vleklou nemocí na zádech dodělala „peďák", koketuje s činohrou, vede dětský dramaťák, hraje hodně u Čmukařů. Dovedou si jít dost tvrdě za svým. Obě do tvorby Čmukařů přinášejí nápady, pohodu, výtvarno, zpěv, ženskost či „drby". Ovšem každá svým vlastním osobitým způsobem. Pokud na mne nezanevřou, nemusím se obávat, že by se můj život stal příliš nudným.

Jak si vybíráte předlohy, náměty, témata?

Dle momentální potřeby, nahodile.

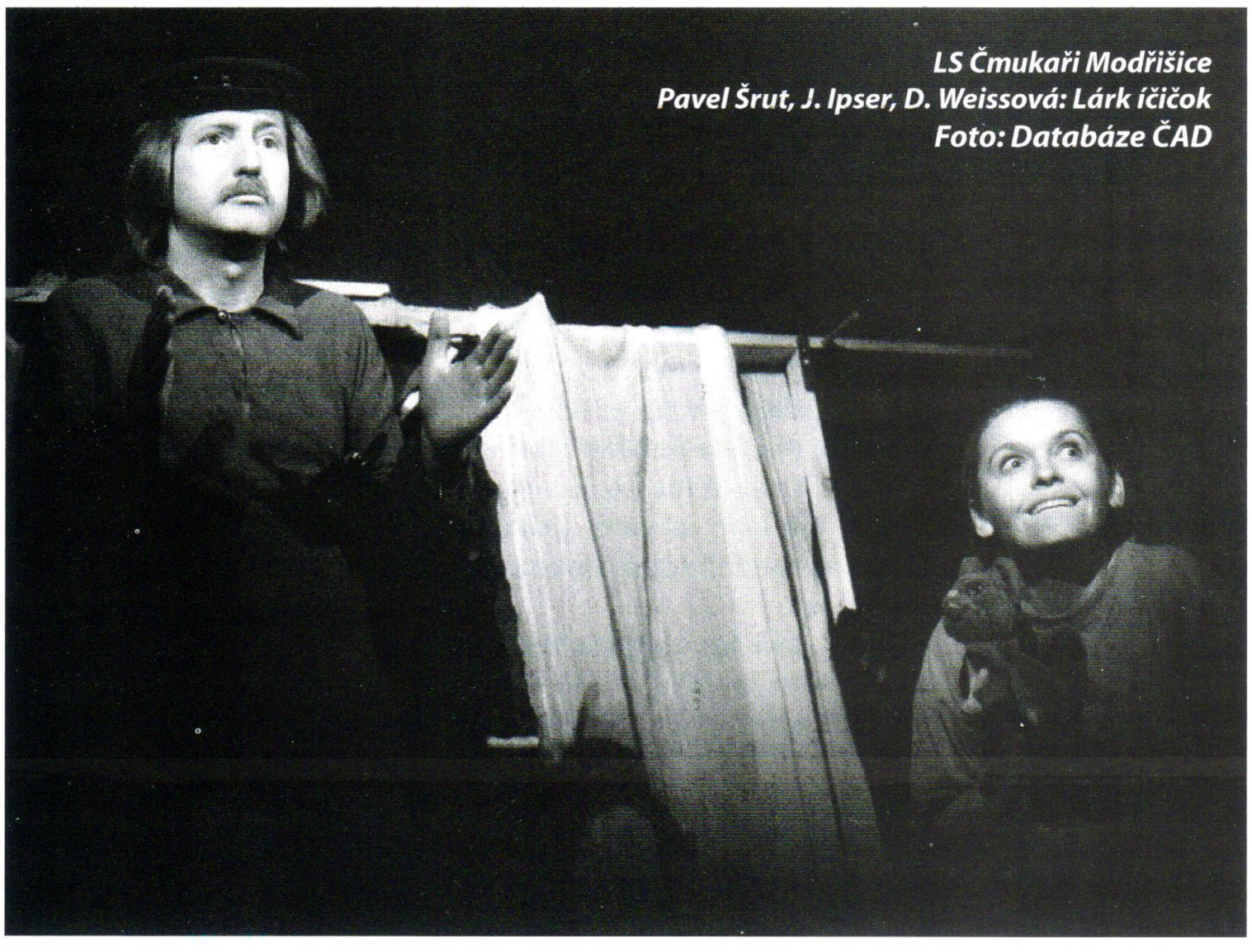

LS Čmukaři Modřišice
Pavel Šrut, J. Ipser, D. Weissová: Lárk íčičok
Foto: Databáze ČAD

Kdo přichází nejčastěji s návrhy?

Všichni. Je to povinné.

Co přijde pak? Improvizace? Dlouhé povídání? Psaní textu? Úvahy o realizaci? Výroba scénografie?

Dlouhé povídání, úvahy o realizaci, výroba scénografie, psaní textu, dlouhé povídání atd.

Je vaše tvorba věc individuální, kolektivní, nebo má v každé složce někdo hlavní slovo či jakousi supervizi?

„Mám rád komedii Lárk Íčičok, i když je tam složitější stavění scény. Je taková „hadrová", tajemná, vždy někde vykoukneme, světla poblikávají, ohně planou, vesele strašíme."

Hlavní slovo se neosvědčilo.

O co hlavně při tvorbě jde tobě?

Aby to mělo hlavu a patu. Aby to nebylo ukecané a odsejpalo to. Pokud možno aby to byla sranda. Objevit co nejvíce možností, co daná loutka poskytuje. A nakonec by měla být „bomba".

Jde vám to snadno?

Než se to rozjede, tak velmi těžko.

Jak dlouho to u vás trvá od nápadu k premiéře?

Když tlačí čas (zkušenost z poslední doby), od nápadu, výroby loutek, scény, kostýmů a nazkoušení dva měsíce a tři dny.

Jak často se scházíte ke zkouškám?

Téměř vůbec. Ale když je nutnost, tak třeba každý den ráno i odpoledne.

Zkoušíte i po premiéře?

Trošičku.

Jak často hrajete?

Okolo padesáti představení za rok.

Co jste hráli nejčastěji?

A stále hrajeme Pletené pohádky. Pořadové číslo reprízy je 248.

Když jsem s vámi byl v zákulisí před patnácti lety v Indii, zdálo se mi, že trémou před představením moc netrpíte. Je to pravda?

Já osobně mám trému docela slušnou, ale nedávám to na sobě znát, abych ostatní neznervóznil. Jakmile pak vlezu na jeviště, tak mám tolik práce v představení, že na trému není čas.

Většinou bývají ve vašich inscenacích jak herci, tak loutky. Podle čeho se rozhodujete? K čemu myslíš, že je loutka dobrá? V čem je silnější než herec a v čem slabší?

Je všeobecně známo, že loutka nedokáže to co člověk a člověk to co loutka. Když se to povede skloubit, tak je to báječná věc, jak loutka reaguje na herce a herec na loutku.

Na Loutkářské Chrudimi vždycky potěšíte tím, že umíte s loutkami, na Jiráskově Hronově tím, že jste dobří komičtí herci a ještě je to okořeněné loutkami. Proč dáváš loutkám přeci jen přednost?

Jsou skladnější.

Loutkové divadlo stojí hodně na scénografické, výtvarné složce. Nemůžu ji tedy vynechat. Proč ctíte zásadu moderního divadla a vytváříte pro každou inscenaci novou scénografii, namísto abyste jen sáhli do fundusu?

Takový typ divadla nejsme. Cítíme, že každá komedie chce své. Je v tom kus objevování nových možností jak scénografických, tak loutkohereckých.

Vaše scénografie jsou pověstné neurčitým tvárným prostorem – často to bývají těžko popsatelné laťkové konstrukce, nezřídka otevírací či sklápěcí, všelijak ověšené látkami. Vymýšlíš je ty?

Mám rád „hadry". Roztažené pokryjí či zakryjí hodně prostoru. Jsou vláčné, umí se nadouvat, vlnit, vrásčit a složené zaberou málo místa.

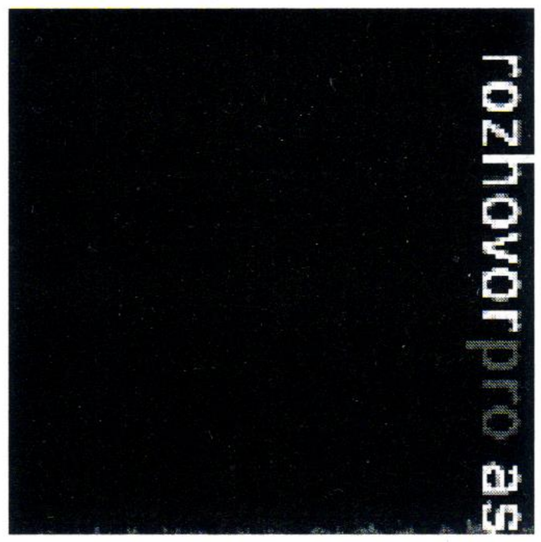

Co je při tom východisko a co hlavní záměr?

Funkčnost, jednoduchost, aby se to celé bez problému vešlo do osobního auta.

Vybíráte si různé druhy loutek. Podle čeho se rozhodujete?

Podle daného typu komedie, některá se lépe vyjádří marionetou, jiná maňáskem. Nebo obojím. Je o tom dlouhé povídání a úvahy.

Hrajete radši pro děti nebo pro dospělé?

Nejlepší je smíšené publikum.

V čem se to liší?

Děcka jsou spontánnější, dříve se chytí. Dospělák je vůči loutkám nedůvěřivý, než se chytí.

Děláte nějaké rozdíly i v představeních?

Každé představení je trošičku jiné. Ale výsledek musí být perfektní.

Většinu svých inscenací, byť starých pětadvacet i víc let, hrajete dodnes. Kterou nejraději?

Není rozdílu.

„Já osobně mám trému docela slušnou, ale nedávám to na sobě znát, abych ostatní neznervóznil."

A po které z těch, co už nehrajete, se ti stýská?

Ty, co už nehrajeme, většinou nebyly pro nás úspěšné. Pryč s nimi, ať nezdržují. Ovšem jednou za čas, v dobrém rozpoložení, si říkáme, že bychom kdybychom kdyby se, že to nebylo tak špatné, stačilo by málo ono či tamto jaksi nějak tak onak… Lituji, že jsme tak brzy vzdali Celestýnu. Snad možná někdy, až bude čas, že to nebylo tak špatné, stačilo by málo ono či tamto jaksi nějak tak onak…

Kterých svých inscenací si nejvíc ceníš (neříkej, že všech stejně) a v čem?

To je velmi těžké. Mám rád komedii Lárk Íčičok, i když je tam složitější stavění scény. Je taková „hadrová", tajemná, vždy někde vykoukneme, světla poblikávají, ohně planou, vesele strašíme. Rovněž Medvídek Pů není k zahození. Všimni si, že píšu ů a ne správně ú, ale k našemu medvídkovi se ú rozhodně nehodí. Jsem hrd na scénografii této komedie. Štafle, prkno, hadr a deštník. Štafle se nehnou z místa, a je tam všechno – les, domeček medvídek, prasátka i Ijáček a další věci. Dvoumetrové štafle mají všude, říkal jsem si. Nebudeme je muset vozit s sebou. Krutě jsem se mýlil. Málokde mají dřevěné dvoumetrové štafle. Již vozíme skládací. Rovněž Pletené…

Máš nějaký cíl, touhu, sen, co ještě udělat v životě a co v divadle?

Cíl, touhu, sen zajisté mám. Ale je to tajemství a tajemství se neprozrazují.

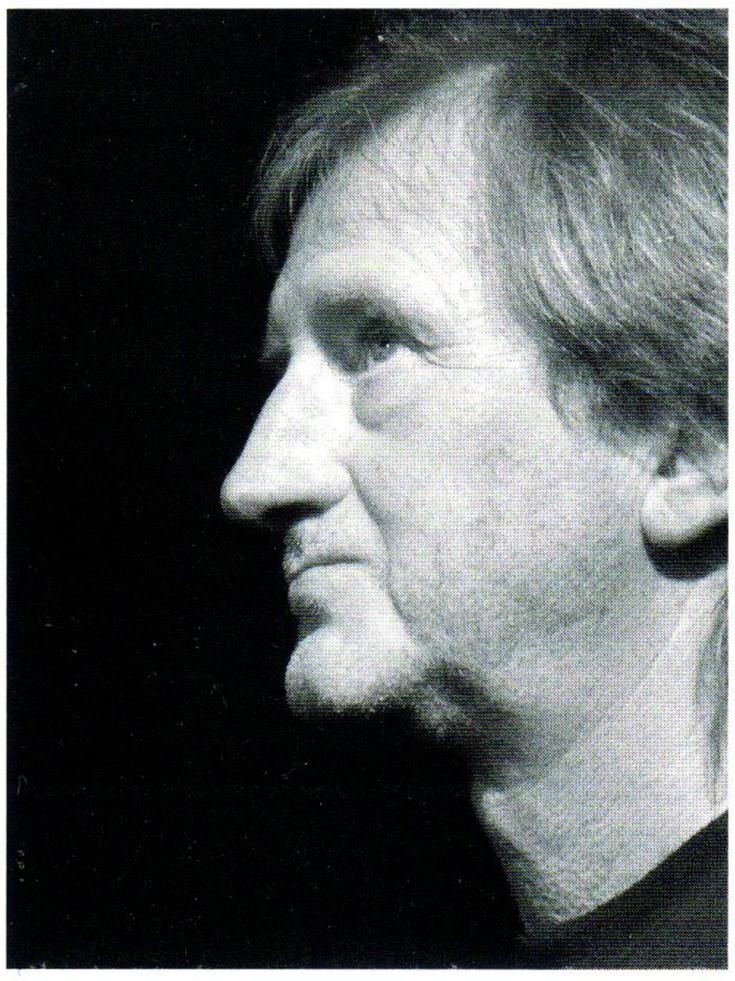

Jaroslav Ipser v inscenaci Léčba neklidem (Špatná zpráva) z r. 1992. Foto: Luděk Richter.

Za 31 let se Jaroslav Ipser zásadně podílel na jedenatřiceti drobných i větších inscenacích či pásmech Čmukařů:

1977 Kašpárkovy pohádky – spoluautor, režisér, výtvarník; Pláštěnka – scénograf, režisér, herec; nepojmenované pásmo obsahující drobničky Příhody kmotra lišáka a kmotra zajíce, Sedm Simeonů, Tekoucí voda, Stařík a myš – režisér, scénograf, herec

1978 Beránci a ospalý čert – režisér a scénograf; Jak dostal Honza princeznu – režisér a scénograf; O princezně a dědečkovi, s kterým byla legrace – režisér a scénograf

1979 Zakletí duchové aneb Rytíř Valdán – režisér a scénograf, herec; Tady bude... (O princezně a dědečkovi, s kterým byla legrace, Zloděj, Chramostejlík, Chytrý Petr a drak, Tekoucí voda, Tři malé citrónky, Hadr) – podíl na autorství, režii a scénografii, herec

1980 Sněhurka a sedm trpaslíků – režisér, scénograf, herec

1981 Dračí pohádky (Dráček, Zlá princezna a hodný drak, Poslední drak (ten uveden již v doplňkovém programu LCH 1980) – podíl na autorství a režii, scénograf, herec (hlavní program LCH 1982, inspirativní představení LCH 2002)

1983 Pletené pohádky – podíl na autorství a režii, scénograf, herec (LCH 2000); Papírová pohádka (drobnička) – podíl na autorství a režii, scénograf, herec; Když kamarádka stůně (pásmo: např. i Tři malé citrónky, Hadr) – spoluautor, režisér, herec

1984 Vodník – podíl na autorství, režii, scénograf, herec (LCH 1984); O krásném ránu (drobnička před Vodníkem) – spoluautor, režisér, scénograf

1985 Frejíř – podíl na úpravě, režii, scénograf, herec (LCH 1985)

1986 Jak Kašpárek... – podíl na autorství, režii, scénografii, herec (LCH 1986); Sto dědečků – podíl na autorství a režii, scénograf

1988 Otevřete srdce – podíl na úpravě, scénografii, režii, herec; Mladý lev v kleci – podíl na režii; Sadoděde, Sadoděde – podíl na autorství a režii, scénograf, herec (LCH 1997)

1991 Lárk Íčičok (Kočičí král, Dvě sestry, Rudovous, Pidipohádka) – podíl na úpravě a režii, scénograf, herec (LCH 1991)

1992 Léčba neklidem (Sredni Vaštar, Chvilka klidu, Špatná zpráva, Nevhodná pohádka, Klid a mír venkova, Mlčení lady Anny) – podíl na úpravě, režii, scénografii, herec (LCH 1992)

1993 Medvídek Pů nebo tak nějak – podíl na úpravě a režii, scéna, herec (LCH 1993)

1994 Dobrá rána (Dobrá rána, O ptáku vzácném, Nevadí, nevadí; Byl jednou jeden pán se již neuvádí; později přiřazena Špatná zpráva a Pidi, někdy i kramářská píseň Dráteník z 2001) – podíl na autorství a režii, scéna, herec (LCH 1994)

1995 O princi a princezně – autor, režisér, výtvarník

1996 Sedm trpaslíků a Sněhurka – podíl na autorství, režii a scénografii, herec (LCH 1996)

1999 Kašpárek chodí pěšky (Kopr, Kouzelník a myš, Jak drak sežral princeznu) – podíl na autorství, scénografii, režii, herec (LCH 1999)

2003 Kam se poděly kočičí jazýčky – podíl na autorství a režii, scénograf, herec (LCH 2003)

2006 Zvyřátka za to nemůžou – kolektivní úprava a režie; scéno graf, herec (LCH 2007)

2008 Za každým rohem Jeskyňka – spolurežisér, scénograf (LCH 2009)

Na Loutkářské Chrudimi účinkoval s Čmukaři dohromady 17x, z toho v hlavním programu 15x, v inspirativním 1x a v doplňkovém programu rovněž 1x; Čmukaři jsou tak čtvrtým nejčastějším účastníkem LCH. S řadou inscenací se zúčastnil i (S)hledání, Faustování, Přeletu nad loutkářským hnízdem, FEMAD, nebo Jiráskova Hronova. Na LCH vystoupil ještě s J. Polehňou roku 2005 s Pustým lesem a 2006 s Tajemstvím pohádkových knížek (v obou případech podíl na autorství a režii, herec).

Jedna z nejvýraznějších osobností dětského divadla a recitace současnosti

Milan Strotzer

Navázala na práci legendární Soni Pavelkové, někdejší své bývalé vedoucí. Od počátku 80. let učila na LŠU, později ZUŠ v Ostrově, kde byla a dosud je vedoucí souborů (HOP-HOP a Hopáček). V letech 1981–1995 byla také vedoucí, režisérkou a herečkou ostrovského Minidivu, jehož inscenace jsme mohli vidět i na Jiráskově Hronově a libickém FEMAD (M. Mašatová, I. Konývková: Pohádka na modré niti, 1991).

Asi už víte, o kom je tu psáno, ale kdyby ne, tak vězte: Je členkou Sdružení pro tvořivou dramatiku, byla i jeho funkcionářkou, byla členkou redakční rady časopisu Tvořivá dramatika. Předsedala krajské umělecké radě literárně dramatických oborů Západočeského kraje a stále předsedá ve stejné radě Karlovarského kraje. Také předsedá Ústřední umělecké radě literárně-dramatických oborů ČR. Je členkou odborné rady NIPOS-ARTAMA pro dětské divadlo, přednes a dramatickou výchovu.

Ještě někdo netuší? Tak pokračujme: Je ředitelkou mezinárodního divadelního festivalu Ostrovské soukání. Se souborem HOP-HOP se zúčastnila mnohokrát úspěšně celostátní přehlídky Dětská scéna, ale také řady mezinárodních festivalů (Lucembursko, Itálie, Anglie, Švýcarsko, Německo, Rakousko). Je lektorkou drama-

DDS HOP-HOP Ostrov / Ladislav Smoljak, Irena Konývková: Obrazy ze života Acylpyrinků, 1996. Soubor se s inscenací zúčastnil úspěšně řady divadelních přehlídek včetně Jiráskova Hronova a libického FEMAD. Foto: Databáze ČAD.

Irena Konývková v herecké roli v DS Minidiv Ostrov / M. Mašatová, I. Konývková: Pohádka na modré niti, 1991. Úspěšná účast na Popelce Rakovník, Jiráskově Hronově, libickém FEMAD. Foto: Databáze ČAD.

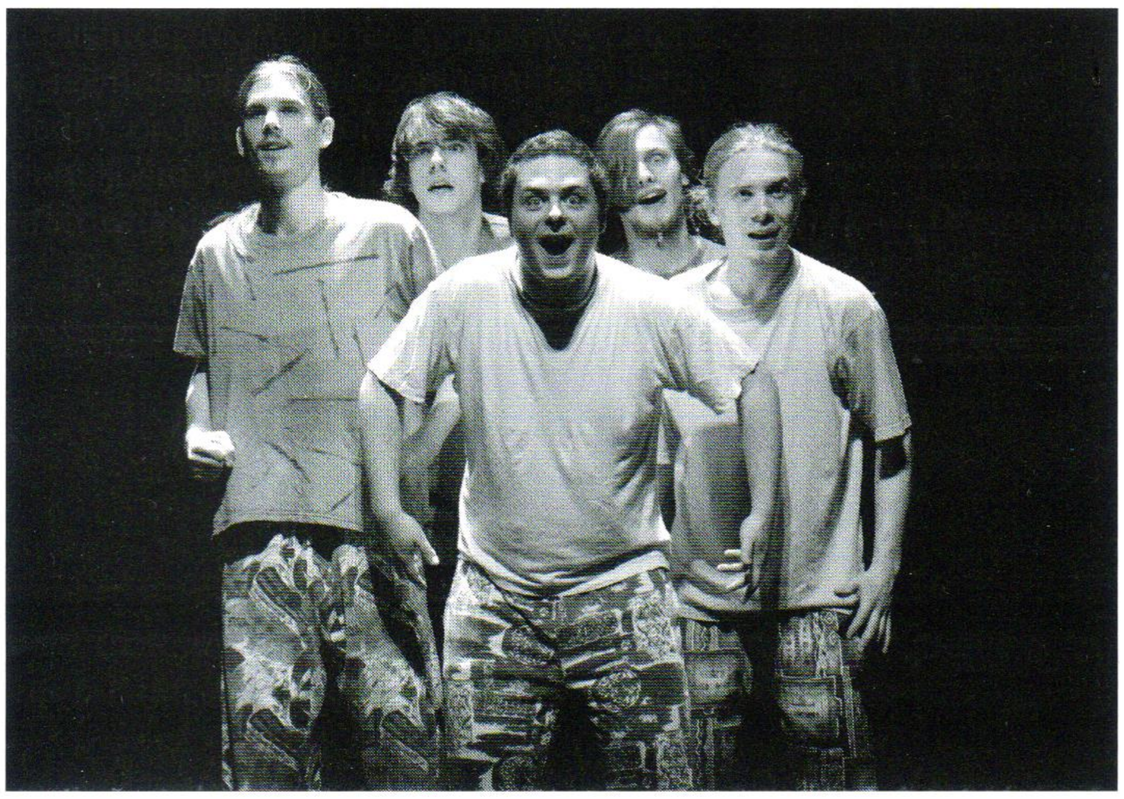

DDS HOP-HOP Ostrov / Irena Konývková: V bludišti mého srdce, 2007. Foto: Ivo Mičkal.

Dvorní fotograf amatéské scény

Ivo Mičkal je takříkajíc dvorní fotograf naší Amatérské scény, ať jí myslíme časopis či významné i méně významné divadelní přehlídky nebo zkrátka práci souborů, které hrají jen doma pro své sousedy. Fotografování se věnuje od útlého mládí. Systematicky se začal věnovat fotografování divadla od roku 1992.

Sám k tomu jednou v rozhovoru s Františkem Štiborem řekl: „Od útlého mládí jsem tíhnul k výtvarnictví, nedílnou součástí výtvarných příprav byl i fotografický přístroj. Po návratu z dvouleté základní vojenské služby mne zlákali kamarádi do ochotnického spolku v Jablonci nad Nisou, kde se mi dařilo několik let malinko překážet. Po nějakém čase mi bylo jasné, že je mi bližší chodit po divadelních prknech trochu jinak, a to s fotoaparátem. Začaly vznikat první divadelní fotografie, či spíše první pokusy o ně. To už při cestách na divadelní festivaly a přehlídky v batohu foťáček nikdy nechyběl. Zde se začala rýsovat po nějaké době i první spolupráce s Amatérskou scénou.

Divadelní prostředí je tajemné, divadlo dovede diváka uchvátit i mu umožní podlehnout iluzím. Pohled hledáčkem ještě navíc poskytuje fotografovi jeho vlastní tvůrčí prostor. Snažit se ho co nejvíce zvládnout se stalo mou ctižádostí, což se už neobešlo bez odborných základů. Po absolvování Pražské fotografické školy u profesorů Šmoka a Valáška v roce 1996 jsem opustil původní povolání a odešel takzvaně na volnou nohu. Jistá znalost ochotnického divadelního prostředí mi v začátcích byla důležitou základnou."

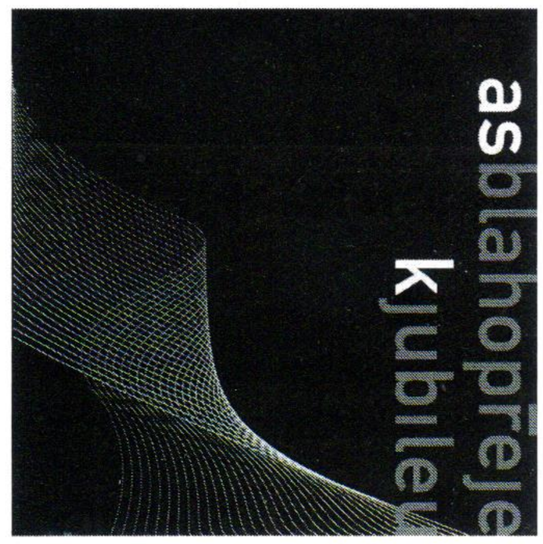

Ivo Mičkala s jeho fotoaparáty jsme mohli potkávat a s stále vídáme na amatérských divadelních přehlídkách v Hronově, Chrudimi, ve Vysokém nad Jizerou, v Třebíči, Poděbradech, Děčíně, Ústí nad Orlicí a dalších. Letos, jak je v tomto čísle zjevné, dorazil i na rakovnickou Popelku. Kvality jeho divadelních snímků si všimly i profesionální scény. Poprvé Klicperovo divadlo v Hradci Králové, následovalo pražské ABC, Naivní divadlo v Liberci, brněnská Radost a další.

Ptáte-li se proč připomínáme Ivo Mičkala právě teď, když téměř v každém čísle tohoto časopisu jsou desítky jeho fotografií, inu je to prosté a předznamenaná rubrika to prozrazuje, 14. ledna 2010 tomu bude hezky kulatých padesát let, co spatřil světlo světa v Jablonci nad Nisou.

Ivo, přeji za redakci AS i za naše čtenáře mnoho divadelních zážitků zachycených tvým objektivem, a to ve zdraví a pohodě ku potěše tvé, těch, co se na nich poznají, čtenářů Amatérské scény, Loutkáře aj. Nuže, ať máš do dalších let pohotové oko, dobré světlo na jevištích a ještě lepší dramatické situace, abychom se mohli kochat z práce tvé i těch, jejichž dílo zachytíš.

Milan Strotzer

tické výchovy, vedle dětského divadla se neméně věnuje i sólovému a kolektivnímu přednesu dětí. Pracovala také jako externí pedagog katedry tvořivé dramatiky na DAMU v Praze.

Už je to asi nad slunce jasnější, o koho jde, ale pokud ne, tak ještě nápověda: Na svém kontě má mnoho inscenací a vystoupení, jejichž výčet by vydal nejméně na celou tuto stránku. Ty nejvýznamější viz www.amaterskedivadlo.cz. Je toho hodně, ale zdaleka to není všechno, co by bylo možné zaznamenat jako aktivity jedné z nejvýraznějších osobností dětského divadla a dětské recitace současnosti, která má navíc takříkajíc divadelní čuch, nejen onen pedagogicko-výchovný. Pro ty, kdo by ještě netušili, o kom je tu psáno, prozradíme, že jde o ředitelku ZUŠ Ostrov (viz www.zusostrov.cz). Ještě nic?

Tak dobře, řádky jsou věnovány jubilantce Mgr. Ireně Konývkové, které k jejím kulatým narozeninám (20. listopadu) přejeme mnoho úspěchů v jejím bohulibém konání a mnoho zdatných pokračovatelů.

Ivo Mičkal, Divadelní Děčín 2008. Foto: M. Strotzer.

Příliš hravá Popelka…

Milan Schejbal

Po loňské nebývale úrodné Popelce (jen připomínám, že odborná porota na Jiráskův Hronov jednu inscenaci nominovala a tři doporučila) mnozí očekávali, že letošní ročník takovou nadílku nepřinese. A upřímně řečeno, musím jim dát za pravdu. Na druhou stranu nemůžeme mluvit ani o nějakém velkém zklamání či rozčarování. Popelka Rakovník 2009, XXVIII. národní přehlídka amatérského činoherního divadla pro děti, se prostě dostala do svých obvyklých kolejí několika posledních let.

Jednu zvláštnost však letošní ročník přece jen přinesl. A to drtivou většinu soutěžních inscenací, ve kterých převládají postupy tzv. antiiluzivního divadla, kde jistá hravost, hra se stává smyslem, ústředním tématem inscenačního usilování, kde ono „jak" je důležitější než „co". Tento způsob jevištního vyjadřování však klade na inscenátory stejné (ne-li větší) nároky jako při způsobu použití prostředků tzv. iluzivního divadla. Nezbytným předpokladem je zde jasné a důsledné režijní naplňování zvoleného inscenačního systému, důkladné a svébytné vystavění dramatických situací (i slovních) a v neposlední řadě výběr takových stylotvorných výrazových prostředků (včetně hereckých), které nedají divákovi zapochybovat, ve kterých že divadelních vodách se pohybujeme. Po stránce herecké se středem pozornosti stává herecká osoba (chcete-li osobnost), dramatická postava je zde spíše prostředkem k oné hravosti. Více než jindy je zde důležitá nadsázka, odstup, komentář, eventuálně i improvizace, tedy prostředky, které ani na chvíli nenechávají zapomenout, že se ocitáme „tady a teď". Blížíme se tedy k herectví, které nazýváme autorským. Dramatické napětí pak vzniká vazbou mezi příběhem a tím, jak je tento vyprávěn. To vše prostě musí inscenátoři i herci ovládat, pokud chtějí připravit opravdový divácký zážitek. Zmiňuji se o tom všem především proto, že je velmi lehké podlehnout mylnému dojmu, že tento způsob inscenování je vlastně strašně jednoduchý. Opak je pravdou. Právě rozhodnutí se pro správný inscenační systém a jeho důsledná a důkladná jevištní realizace je, podle mého názoru, kardinálním problémem letošní Popelky.

…letošní ročník přinesl drtivou většinu soutěžních inscenací, ve kterých převládají postupy tzv. antiiluzivního divadla, kde jistá hravost, hra se stává smyslem, ústředním tématem inscenačního usilování, kde ono „jak" je důležitější než „co".

Co nás naopak velmi těší, a to již delší dobu, je oblast dramaturgická. Soubory se i letos, alespoň v rámci této vrcholné přehlídky, vyvarovaly nesmyslných rádoby moderních a humorných pohádkových předloh a obrátily svou pozornost na texty nepoměrně kvalitnější, dokonce často na původně nedivadelní, na kterých se poté autorsky podílely. V této souvislosti bych rád upozornil na dvě textové předlohy, jejichž jevištní ztvárnění sice zůstalo na půli cesty, ale u kterých je nutné vyzdvihnout odvahu hledat v neprozkoumaných vodách. Mám na mysli **Alenčiny rošády** autorů ***Lewise Carolla*** a ***Karla Červenky*** **Divadelního spolku Svatopluk Benešov** a **Malého Alenáše** ***Ivana Vyskočila*** a ***Josefa Konráda*** **Divadelního souboru Tábor**. Nemohu také neupozornit na původní autorský text **Pohádky do kapsy *Luďka Horkého*** realizovaný **Divadelním souborem Ty-já-tr/BYLO NEBYLO Praha**.

Výše zmíněné problémy s ujasněním základního inscenačního uchopení se promítly v řadě soutěžních představení, úvodní nevyjímaje. **Divadelní soubor Žďár** ze **Žďáru nad Sázavou** přivezl pohádku **Byl jednou jeden drak**, kterou ***Alex Koenigsmark*** napsal inspirován „převrácenými" pohádkami Josefa Lady (režie Kateřina Nedomová). Převrácením všeho, co do normální pohádky patří, připravil autor půdu pro jistou hravost, se kterou by měla být inscenována. Bohužel, přestože je soubor velmi zřetelně vybaven zkušeným herecký potenciálem, k této hravosti nedošlo. Jako by nebylo rozhodnuto, jestli jde o příběh – o to, CO hrajeme, nebo o způsob hraní – o to, JAK si s předlohou hrajeme.

Na motivy knihy Za zrcadlem a co tam Alenka našla ***Lewise Carrolla*** vznikla z pera ***Karla Červenky*** dramatizace pojmenovaná **Alenčiny rošády**, která byla **DS Svatopluk Benešov** ušita přímo na míru (režie Josef Pšenička). Bohužel ani v této inscenaci není pevně rozhodnuto o inscenačním klíči. Vizualizace Alenčina snu „za zrcadlem" vyžaduje svým způsobem vybudování tzv. základní dramatické situace dramatu – tedy situace, kterou hlavní hrdina musí řešit, cíl, ke kterému musí dojít. Zde se však Alenka o nic takového nepokouší. Prochází fantaskním světem a je pouhým pasivním pozorovatelem dění. To by spíše odkazovalo k další možnosti,

DS Žďár, o. s., Žďár nad Sázavou / Alex Koenigsmark: Byl jednou jeden drak. Foto: Milan Strotzer.

DS Bombičky při ZUŠ V. Ambrose Prostějov / Jan Werich, DS Bombičky: Tři sestry a jeden prsten. Foto: Ivo Mičkal.

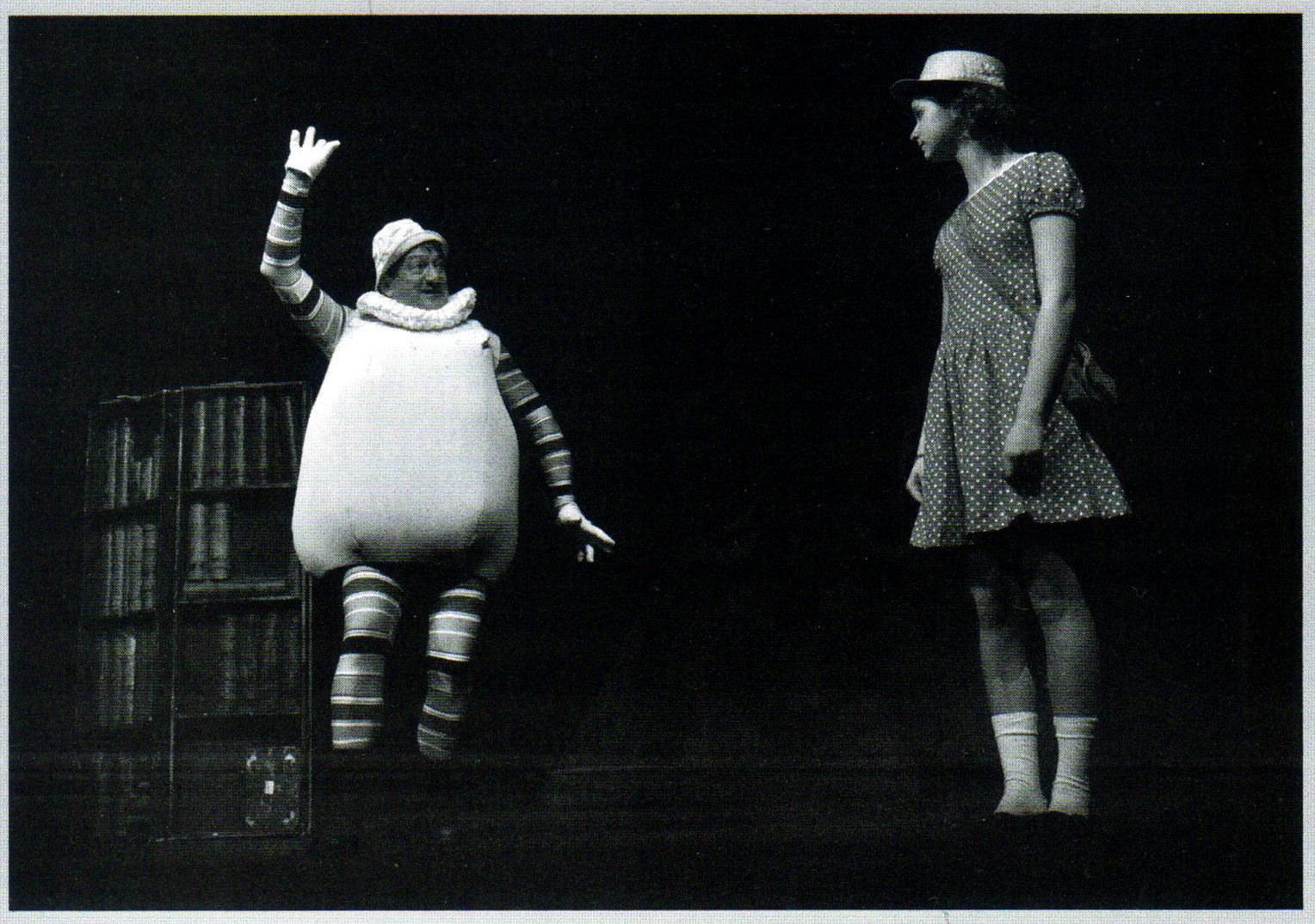

DS Svatopluk Benešov / Lewis Caroll, Karel Červenka: Alenčiny rošády. Foto: Ivo Mičkal.

jak takovou předlohu inscenovat, a tou je rezignovat na logiku příběhu a vydat se do světa fantazie a snu, bez ambice příběh odvyprávět. Ani touto cestou se však benešovský soubor nevydal.

Divadelní soubor **Bombičky při ZUŠ V. Ambrose Prostějov** se představil pohádkou **Tři sestry a jeden prsten** (autoři ***Jan Werich a DS Bombičky***) v režii Hany Kotyzové. Na začátku představení je nám nabídnuto několik motivů, které však nejsou zřetelně rozvíjeny a dokončeny. Náhle se objevuje nalezený prsten a dámy, jako by zapomněly na dřívější problémy, se hádají, které z nich bude patřit. To vytváří odrazový můstek ke hře o to, která vynalézavěji napálí svého manžela. Hra se v tuto chvíli stává důležitější než samotný příběh. A opět otázka: Příběh – nebo jen hravost? Aby bylo jasno, voláme po tom, aby byl příběh šesticí roztomilých a divadelně šikovných mladých dívek vyprávěn srozumitelně (od začátku až do konce) s rozhodnutím, co je pro něj důležité a co nikoliv, a přitom s hravostí, která nám tu byla nabídnuta.

Základním kamenem inscenace **Něco z Jana vytvoříme... možná i pohádku DS Heřman Osvětová beseda Heřmanův Městec** autorů ***Jana Vodňanského, Josefa Řezáče a Michala Dziedzinského*** (poslední dva jsou podepsáni i pod režií) je krátká Vodňanského pohádka O zmrzlinové chaloupce. Než se soubor k jevištní realizaci této pohádky dostane, jsme na jevišti svědky volné hry na námět „co že tady děláme". Ve druhé části inscenace, věnované zmíněné pohádce, pánská část souboru pokračuje v nastolené volné hře, zatímco dámská část vědomě vytváří dramatické postavy a snaží se realizovat dramatické situace. Tyto dva zcela odlišné přístupy nejsou režijně odůvodněny a působí navzájem rušivě a nesourodě. Tedy opět: neujasněnost inscenačního záměru vyvolává rozpačitý dojem.

Dramatizátor a režisér **Josef Konrád** se s **Divadelním souborem Tábor** pokusil takřka o nemožné – převést oblíbenou prózu ***Ivana Vyskočila*** **Malý Alenáš** na jeviště. Je to počin bezpochyby úctyhodný, ale je nutné konstatovat, že výsledná inscenace nedala pádnou odpověď na otázku, zda je tato próza pro divadlo vhodná (pochopitelně mimo autorské Nedivadlo I. Vyskočila). Je totiž nesmírně obtížné najít Vyskočilově na slově založené předloze adekvátní scénický obraz. Táborští bohužel většinou v jevištním jednání zůstávají pouze u ilustrace a mírného rozehrávání jednotlivých vět a mikrosekvencí. Nedaří se jim vytvořit ani postavy, ale ani nedospějí ke zcelujícímu divadelnímu gestu. Pouze kultivovaně odprezentují literární dílo. Jsme přesvědčeni, že v komornějším divadelním prostoru by inscenace vyzněla nepoměrně lépe.

Viděli jsme sousedské divadlo nebo iluzivní pohádku? Tato otázka zazněla nejčastěji v souvislosti s uvedením předlohy ***Josefa Štefana Kubína*** **Vo tom čertů rojení aneb Přijďte pobejt čili Starej Havlík vymazuje** v dramatizaci ***Pavla Vašíčka, Borise Šlechty***

„Novinkou byl dramaturgický seminář pod vedením lektora Luďka Horkého, jehož obsahem byla vedle samotné dramaturgie i dramatizace v divadle pro děti a mládež."

Divadlo Polárka Brno
A. a V. Mrštíkové: Maryša
Foto: Milan Strojzer

DS Heřman
OB Heřmanův Městec
J. Vodňanský, J. Řezáč,
M. Dziedzinskij:
Něco z Jana vytvoříme…
možná i pohádku
Foto: Milan Strotzer

a Miroslava Krále a pod režijním vedením Miroslava Pokorného j. h. **1. neratovické divadelní společnosti Neratovice**. Viděli jsme představení, které má mnohé předpoklady k tomu, aby bylo bezchybné. Setkali jsme se s herecky zdatným souborem, ve kterém nás zaujala především Marie Šindelářová a Yvetta Hollanová, výrazná a kvalitní výtvarná složka (Miroslav Král) i dobré inscenační nápady. Celkovému vyznění by v každém případě prospělo ujasnění konkrétního řádu použitých inscenačních postupů, to jest přesné jevištní určení, kdy že se pohybujeme v oblasti tzv. sousedského divadla a kdy jako diváci máme jednotlivé sekvence vnímat jako iluzivní příběh.

Je pro Popelku zcela atypické, že se zde objeví pouze jediná inscenace z ranku tzv. iluzivního divadla. Letos tento čestný prapor nesl divadelní soubor **J.K. Tyl Meziměstí**, který se publiku představil inscenací pohádky ***Zdeňka Kozáka*** **O ševci Ondrovi a komtesce Julince** v režii Pavla Nováka. Je nám dvakrát líto, že právě tento soubor narazil na úskalí velmi problematické textové předlohy, které se nakonec ukázalo nepřekonatelným. Absence základní dramatické situace dramatu, nevěrohodné motivace jednání postav hraničící s pohádkovými klišé, mnohomluvnost a neujasněnost i těch nejpodstatnějších vztahů jednajících postav, které se objevují v samotném textu, se nepodařilo inscenátorům překonat a otázkou zůstává, zda-li to vůbec jde, neboť celkovému rozpačitému výsledku nepomohlo ani poměrně funkční a zdařilé scénografické řešení, ani herecky evidentně zdatný soubor.

Nesporným vrcholem Popelky 2009 se stalo příznačně poslední soutěžní představení zkušeného souboru **Ty-já-tr/ BYLO NEBYLO Praha Pohádky do kapsy** s

„...jsem přesvědčen, že v činoherním divadle (a nejen v něm) pro děti má důležité a nezastupitelné místo divadlo, které preferuje postupy tzv. iluzivního divadla, divadlo, pro které je důležitý silný příběh a které je schopno divadelně pravdivě sdělit emoci, jež by se nás bytostně dotkla."

podtitulem **Kapesní atlas pohádek pro nejmladší divadelní fanoušky** autora a režiséra **Luďka Horkého**. Tvůrci vytvořili na základě pěti známých pohádek pro nejmenší hravou a vynalézavou inscenaci, do které zapojili nenásilnou formou i dětského diváka. Šťastným se ukázalo zvolení ústředního jevištního objektu (skvělá výprava Jakuba Barana), který představuje babičku s několika kapsami, z nichž pak aktéři „loví" jednotlivé pohádky. Inscenace se vyznačuje množstvím skvělých nápadů, kterým dominuje bezkonkurenční ztvárnění Červené Karkulky, z herců přímo sálá radost ze hry, tato radost se pak přirozenou cestou přenáší i do hlediště. Mohli bychom vytknout „vady na kráse", jako např. poněkud příliš konverzační Princeznu na hrášku či popisný charakter závěrečné pohádky, a s tím související neúměrnou stopáž inscenace, ale to vše jsou opravdu jen zmíněné vady, jež nemohou zvrátit celkový dojem. Ten snese i ta nejpřísnější měřítka. Inscenace Pohádek do kapsy patří bezesporu k tomu nejlepšímu, co se na tomto poli za poslední dobu objevilo,

1. neratovická divadelní společnost / Josef Štefan Kubín, Pavel Vašíček, Miroslav Král: Vo tom čertů rojení aneb Přijďte pobejt čili Starej Havlík vymazuje. Foto: Milan Strotzer.

1. neratovická divadelní společnost / J.Š. Kubín, P. Vašíček, M. Král: Vo tom čertů rojení aneb Přijďte pobejt čili Starej Havlík vymazuje. Foto: Ivo Mičkal.

DS J.K. Tyl Meziměstí / Zdeněk Kozák: O ševci Ondrovi a komtesce Julince. Foto: Ivo Mičkal.

a odvážím se tvrdit, že nejen na poli amatérského divadla. Zároveň nenechal soubor prakticky nikoho na pochybách, jak by mohl antiiluzivní přístup k divadelnímu vyjádření vypadat v plné své kráse.

Nedílnou a vítanou součástí rakovnické přehlídky, která probíhala ve dnech 4. až 8. listopadu 2009, se stala rovněž inspirativní představení profesionálních souborů. Letos to bylo **Divadlo Polárka Brno** s inscenacemi ***bří Mrštíků* Maryša** a ***Jana Jirků* Bitva u Lipan**, dále **Naivní divadlo Liberec** a inscenace ***Víta Peřiny* Přísloví aneb Pečení holubi**, se **Třemi veterány *Jana Wericha*** a ***Ondřeje Lážnovského*** do Rakovníka zavítalo **Divadlo A. Dvořáka Příbram**. Závěr přehlídky patřil kladenskému **Divadlu Lampion** a jeho **Putování Smůly za štěstím *Martina Packa*** a ***Radky Proškové***. Nedílnou součástí všech rozborových seminářů a diskuzních fór byly samozřejmě reflexe dětských skupin, s nimiž pracovaly PhDr. Ivana Veltrubská (hlavní lektorka), Mgr. Markéta Řeřichová (mladší skupina) a Mgr. Hana Rábková (starší skupina). Nejen odborná porota, jež pracovala ve složení Kateřina Fixová, Pavel Purkrábek, Milan Schejbal, Jan Šotkovský a Martin Vokoun, ale i všichni zúčastnění ocenili tradičně bezchybnou organizaci a vřelou atmosféru, o kterou se postarali pracovníci Kulturního centra Rakovník a členové místního Divadelního spolku Tyl. Příjemnou odměnou všem vystupujícím souborům pak bylo vždy plné hlediště diváků. Novinkou byl naopak dramaturgický seminář pod vedením lektora Luďka Horkého, jehož obsahem byla vedle samotné dramaturgie i dramatizace v divadle pro děti a mládež. Není pochyb o tom, že právě na poli činoherního divadla pro děti je takovýto seminář více než potřebný. Veliká spokojenost frekventantů a vesměs kladné ohlasy dávají tušit, že to nebyl seminář poslední. Věřím, že až se zpráva o pořádání tohoto semináře rozšíří, navštíví ho daleko více divadelníků.

„Je pro Popelku zcela atypické, že se zde objeví pouze jediná inscenace z ranku tzv. iluzivního divadla. Letos tento čestný prapor nesl divadelní soubor J.K. Tyl Meziměstí...“

Jak již bylo několikrát řečeno, letošní ročník Popelky byl prakticky plně ve znamení tzv. antiiluzivního divadla, divadla, pro které je rozhodující a tematizující složkou hra, hravost.

Nakonec, proč ne?! Přesto jsem přesvědčen, že v činoherním divadle (a nejen v něm) pro děti má důležité a nezastupitelné místo divadlo, které preferuje postupy tzv. iluzivního divadla, divadlo, pro které je důležitý silný příběh a které je schopno divadelně pravdivě sdělit emoci, jež by se nás bytostně dotkla. Nezdá se vám, že právě to dnes potřebujeme?

A nejen naše děti?! Nakonec i Popelka.

DS Tábor, o. s. / Ivan Vyskočil, Josef Konrád: Malý Alenáš. Foto: Ivo Mičkal.

DS Ty-já-tr BYLO NEBYLO Praha / Luděk Horký: Pohádky do kapsy. Foto: Milan Strotzer.

Divadlo A. Dvořáka Příbram / Jan Werich, Ondřej Lážnovský: Tři veteráni. Foto: Ivo Mičkal

Výsledková listina XXVIII. národní přehlídky amatérského činoherního divadla pro děti POPELKA Rakovník 2009

Čestná uznání:

Yvettě Hollanové za herecký výkon v inscenaci Vo tom čertů rojení;
DS Svatopluk Benešov za objevnou dramaturgii v inscenaci Alenčiny rošády;
Josefu Konrádovi za tvořivý přístup při převodu literární předlohy Ivana Vyskočila Malý Alenáš na jeviště;
DS Bombičky Prostějov za osobité jevištní ztvárnění předlohy Jana Wericha Tři sestry a jeden prsten.

Ceny:

Marii Šindelářové za herecký výkon v inscenaci Vo tom čertů rojení;
Miroslavu Královi za kostýmy v inscenaci Vo tom čertů rojení;
Jakubu Baranovi za celkové scénografické řešení inscenace Pohádky do kapsy;
DS Ty-já-tr / BYLO NEBYLO Praha za herectví v inscenaci Pohádky do kapsy;
DS Ty-já-tr / BYLO NEBYLO Praha za inscenaci Pohádky do kapsy.

Nominace do programu Jiráskova Hronova 2010:

Pohádky do kapsy DS Ty-já-tr / BYLO NEBYLO Praha.

Comeback aneb Kam šlo divadlo pro děti

PhDr. Ivana Veltrubská

Před dávnými a dávnými lety (rok 1987) jsem byla pozvána na přehlídku divadla pro děti ve Stráži pod Ralskem, a protože když už něco dělám, chci, aby to mělo smysl, a dětské odpovědi na líbení či nelíbení divadla mi připadají málo vypovídající, rozhodla jsem se pracovat s dětskou porotou jinak. Nechala jsem děti reagovat na představení hrou, vlastním divadelním představením, kresbou, barevnými skvrnami atd. Účelem bylo, najít v dětských reakcích odpovědi na otázky, zda děti představení pochopily, jak ho pochopily, k čemu je inspiruje, co jim dává apod.

Vzhledem k tomu, že jsem přesvědčena (tehdejší práce s dětmi to potvrzovala), že děti mají trochu jiné potřeby než dospělí, že dítě není miniatura dospělého, snažila jsem se najít jejich specifické vnímání toho, co jim bylo předvedeno.

Pak mě život zavál k jiným břehům a 15 let jsem v této činnosti absentovala. Často jsem vzpomínala. Byla to skutečně vzrušující a tvůrčí práce. Techniky, které jsem popsala ve své brožurce Divadlo očima dětí, byly návrhy – měnila jsem je podle typu představení, snažila jsem se pochopit vliv prožitého z následných

DS Ty-já-tr BYLO NEBYLO Praha / Luděk Horký: Pohádky do kapsy. Foto: Ivo Mičkal.

projevů dětí, vyvstalo mnoho zajímavých poznání – zejména o tom, že dopad různých typů představení je různý, že dětské líbilo jednou znamená, že se dítě pobavilo, jindy bylo zasaženo citově, zase jindy inspirováno k tvořivým hrám. Přirovnávali jsme typy představení k různým typům hraček: výchovné hry něco nového učí, výtvarně zdařilá scéna rozvíjí estetické cítění, velký příběh má morální hodnotu, ale jen tehdy, když jej děti mohou spoluprožívat…

„Z toho, co jsem viděla, však na mne dolehl stesk po příbězích, které dětem dávají vzor chování, možnost hlubokého katarzního prožitku, rozeznání dobra a zla a hrdiny – vzory.“

Teď jsem byla znovu přizvána k prostřenému stolu přehlídky – na rakovnickou Popelku. Požádala jsem o spolupráci své mladé kolegyně Mgr. Markétu Řeřichovou (speciální pedagožka) a Mgr Hanu Rábkovou (psycholožka mládeže), které mají k práci s dětmi vztah i zkušenosti.

Jsem si vědoma, že skupinka 9–10 dětí není reprezentativním souborem, že jednotlivé výroky dětí mohou být zcela individuální reflexí a že teprve určité zobecnění, které vychází z rozličné atmosféry po každém představení, z úrovně porozumění, z rozboru průběhu práce a zejména z citových reakcí dětí, něco více vypovídá.

A jak to tak bývá, bylo vše trochu jinak: jiní lidé v porotě, jiná představení, jiná atmosféra, snad i jiné děti – a jistě i jiná já.

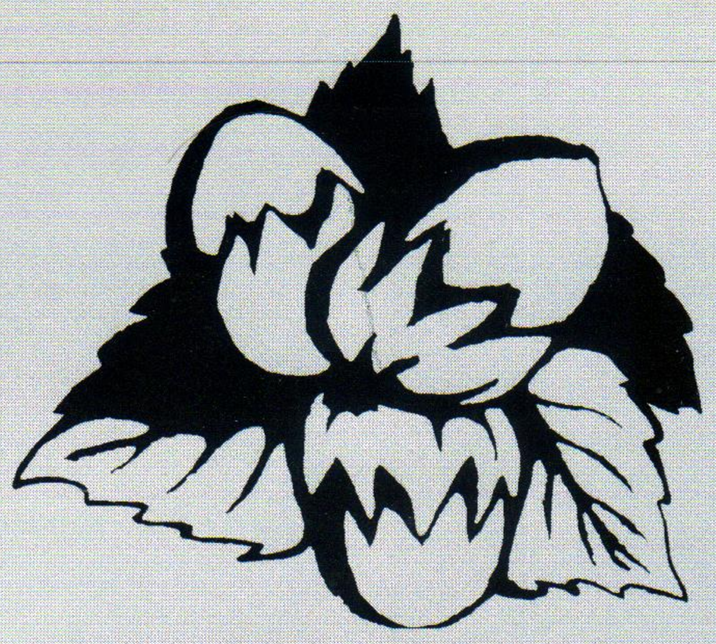

Své posuny či odsuny těžko zhodnotím, ale mohu zkusit popřemýšlet o těch ostatních změnách. Děti se snad změnily nejméně. A moc mě to potěšilo. Často teď slýchám, jak je ta mládež jiná, pasivní, povrchní. Ano, to už za starého Řecka staří kritizovali mladé. Děti, se kterými jsme pracovaly, byly stejně upřímné, hravé, ochotné hrát, malovat, povídat si. Ze začátku si libovaly, že kvůli porotě nemusejí do školy, časem se tak pohroužily do společné práce, že s námi bez reptání vydržely až do skutečně pozdních hodin.

Tak jako kdysi vznikla soudržná skupinka, byť v ní byly děti různého věku, vznikly i krásné vztahy podpory a obdivu mezi staršími a mladšími.

Porotci – byli myslím laskavější k souborům – kritiku zprostředkovávali jemně, nebolavě, hodně se chválilo vše, co jen trochu chvály zasloužilo. Za minulých časů jsem často „bojovala“ ve jménu dětí proti kritice poroty, tentokrát nebylo proč.

Odjížděla jsem dříve, takže nemohu posoudit poslední představení. Z toho, co jsem viděla, však na mne dolehl stesk po

„….pokud zmizely klasické pohádky, zmizela i pochopitelnost pohádek „naruby“.“

Divadlo Polárka Brno / Jan Jirků: Bitva u Lipan. Foto: Ivo Mičkal.

1. neratovická divadelní společnost J.Š. Kubín, P. Vašíček, M. Král: Vo tom čertů rojení Foto: Milan Strotzer

Divadlo Lampion Kladno / Martin Pacek, Radka Prošková: Putování Smůly za Štěstím. Foto: Ivo Mičkal.

Naivní divadlo Liberec / Vít Peřina: Pečení holubi aneb Přísloví. Foto: Ivo Mičkal.

„Dítě se potřebuje identifikovat s hrdinou, který jde po své těžké cestě a pokud na ní obstojí, je odměněn – stejně jako negativní hrdina bude potrestán. Takové příběhy vymizely."

příbězích, které dětem dávají vzor chování, možnost hlubokého katarzního prožitku, rozeznání dobra a zla a hrdiny – vzory. Tento trend se objevuje i v televizních příbězích, a přitom jsem přesvědčena, že dobrý příběh, který dává možnost hlubokého zážitku, je jedním z nejmocnějších výchovných činitelů. Naše postmoderní doba příběhy tak dokonale zrelativizovala a rozbila, že to trochu zlé ***dobro*** a trochu dobré ***zlo*** může být dobré pro zasmání, ale rozplyne se jako mýdlová bublina a nezanechá za sebou nic hodnotného.

Moc se mi líbilo upozornění „velké" poroty, že pokud zmizely klasické pohádky, zmizela i pochopitelnost pohádek „naruby".

Zmínila jsem se, že jedním z hlavních významů divadla pro děti je morální a citová výchova. Dítě se potřebuje identifikovat s hrdinou, který jde po své těžké cestě a pokud na ní obstojí, je odměněn – stejně jako negativní hrdina bude potrestán.

Takové příběhy vymizely. Snad proto citově děti nejvíce oslovila Maryša. Tam bylo možno soucítit, chápat. Prožívat. Ale co je to za pohádku, která končí sice odůvodněnou, ale přece jen vraždou, kdy vše dopadá špatně, není východiska. Co je to za školu života, která říká, jsi bezmocná, pokud chceš jít svou cestou, nemáš šanci a osvobození je jen ve smrti.

Možná je Maryša takovou pohádkou, která si místo království bere za kulisy dnes již neexistující život na vsi v 19. století. Ale pokud nám naši předkové neodkázali schopnost jít za svým štěstím a něco změnit k dobrému, je výchovný vliv takového příběhu problematický. Ono se něco takového objevovalo už v Andersenových pohádkách. Možná, že současné děti, kterým je cestička umetána a které žijí v dostatku, potřebují i očkování skepsí…

Ještě o něčem se chci zmínit. Naše práce ukázala velmi zajímavý jev: kdysi jsem navrhla techniky a přístup, jak s dětmi pracovat, ale to hlavní, jak jsem výše uvedla, bylo přizpůsobovat tyto techniky typu představení a hledaným hodnotám. Byl-li složitý příběh, hledali jsme jeho pochopení formou malovaných seriálů, pokud bylo hravé představení, snažila jsem se ukázat a využít možnosti inspirace k tvořivé hře.

„Děti by neměly být hodnotící porotou. /.../ Celá naše práce měla přinést dětské reflexe a podněty, ne však povýšit děti na kritiky dospělých. To považuji za nebezpečné a nedobré."

Snímek ze zprostředkování reflexí dětí na představení při rozborovém semináři k inscenaci. Zleva: Mgr. Markéta Řeřichová, Mgr. Hana Rábková, MgA. Martin Vokoun, Kateřina Fixová, Mgr. Milan Schejbal, MgA. Jan Šotkovský. Foto: Ivo Mičkal.

Pohled do dramaturgického semináře, jehož lektorem byl Mgr. Luděk Horký (v čele stolu). Foto: Ivo Mičkal.

Hledat fáze příběhu, když šlo jen o „srandičky" a příběh nebyl podstatný, je – podle mého názoru – zbytečné. A byl-li příběh jasný (jako hra „ Lipany"), ale aspiroval na morální inspiraci, zajímalo mě především, zda a jak tomuto poselství děti porozuměly.

Potěšilo mne, že asistenti, kteří z porot v posledních letech vyrostli, převzali pro práci s dětmi mé techniky, ale zaskočilo mě, že postupy, které přece měly být pro každý typ představení trochu jiné, ustrnuly lety používání v jakémsi bodovém scénáři, kterým musí projít hodnocení každé hry. Asistenti proto byli zmateni, když jsem přicházela do skupinek, práci přerušovala a snažila se „jít po stopě" toho, jakým typem představení bylo a zda dětem dostatečně dalo to, co si nárokovalo.

Kdysi jsem bořila název „porota". Děti by neměly být hodnotící porotou. Bylo jim naservírováno představení, které soubor pracně secvičil pro ně – a nelíbilo by se mi, kdyby děti pečlivou práci dospělých měly kritizovat, radit. Celá naše práce měla přinést dětské reflexe a podněty, ne však povýšit děti na kritiky dospělých. To považuji za nebezpečné a nedobré.

A tak končím své poohlédnutí za letošní Popelkou: Kam jsi odešlo, divadlo příběhů a fascinace – kde jsi, dětská pohádko – která jsi měla tak silný výchovný vliv po celá staletí?

Come back aneb Psycholožka PhDr. Ivana Veltrubská při získávání reflexí na představení ve skupině mladších dětí. Foto: Ivo Mičkal.

1. neratovická divadelní společnost J.Š. Kubín, P. Vašíček, M. Král: Vo tom čertů rojení Foto: Milan Strotzer

Sněhová a divadelní nadílka ve Vysokém

Lenka Lázňovská

Sníh v první říjnové dekádě, tradičním termínu Krakonošova divadelního podzimu, patrně zaskočil každého. Účastníky přehlídky na letních gumách, drobotinu Slávky Hubačíkové při každodenním vítání souborů, vedení Kramářovy vily, kde došlo uhlí. I když prezidentka přehlídky Svatka Hejralová uklidňovala, že stoupne konzumace v divadle, takže budou vyšší příjmy. Větru ani sněhu však neporučíme, byť ještě před rokem 1989 to vypadalo, že tomu snad někteří opravdu věří.

„Jubilejní, čtyřicátá Národní přehlídka venkovských divadelních souborů /.../ se mohla spolehnout na své tradiční jistoty. Na plný sál, na rituály vítání a loučení, /.../ na schopný přípravný výbor, který sice počasí zaskočilo, ale jinak si poradil se vším."

Jubilejní, čtyřicátá Národní přehlídka venkovských divadelních souborů pod záštitou předsedy senátu Parlamentu ČR pana Přemysla Sobotky se mohla spolehnout na své tradiční jistoty. Na její plný sál zejména při večerním představení, na rituály vítání a loučení včetně tradičního trojitého obkroužení kostela, na schopný přípravný výbor, který sice počasí zaskočilo, ale jinak si poradil se vším. Tradiční tematický seminář na půdičce vedený Rudolfem Felzmannem, který se zabývá zhlédnutými představeními spíše prakticky, tj. analýza slouží k odkrytí základních inscenačních principů a posouzení jejich efektivity (15–20 účastníků), byl doplněn dalšími vzdělávacími příležitostmi. Byl to KDP mládeži, seminář abecedy divadla, v němž deset studentů Gymnázia ze Semil pod vedením režiséra Milana Schejbala nahlíželo do základů divadla a Klub režisérů SČDO, v němž se dvaadvacet účastníků společně s režisérem Jiřím Hrašem zabývalo principy a prostředky comedie dell´arte. Současně společně

Seminář KDP mládeži vedl pro studenty semilského gymnázia režisér Milan Schejbal. Foto: Ivo Mičkal.

Vítání souborů na Krakonošově divadelním podzimu ve Vysokém nad Jizerou 2009 se sněhovou nadílkou. Foto: Ivo Mičkal.

s kolegy z městečka Trnávka nastudovali a předvedli Klicperovu komedii Potopa světa. Především k dalšímu vzdělávání sloužil rovněž každodenní rozborový seminář s porotou v čele s režisérem Františkem Laurinem. Dalšími členy poroty byl divadelní kritik Ladislav Vrchovský, režisér František Hromada, scénograf Petr Kolínský a moje maličkost. Přehlídku tradičně uspořádaly Svaz českých divadelních ochotníků jako vyhlašovatel, MěÚ Vysoké n. J. jako spoluvyhlašovatel, OS Větrov jako hlavní pořadatel. Finančně přispěli MK, Liberecký kraj, město a mnozí sponzoři.

KDP je však především vyvrcholením uplynulé sezony venkovských divadelních souborů. Předchází mu maraton licencovaných postupových přehlídek. Zahájily jej v dubnu 2009 Klicperovy divadelní dny v Sadské, odkud si nominaci odvezl

soubor TMA z Terezína za inscenaci komedie M. Cooneye Nájemníci pana Swana aneb Habaďůra. Z Trhových Svin porota nedoporučila nic. Z pěti inscenací uvedených ve Sněhovém Brněnci postoupilo Chvaletické divadlo Jen tak s erotickou komedií O. Šubrtové a M. Glasera Muž sedmi sester. Ze Štítiny byla doporučena inscenace DS Kotouč Štramberk hry V. Kanaan Drahoušek Anna, kterou však programová rada KDP nevybrala. Z Hanáckého divadelního máje bylo nominováno Ořechovské divadlo s Peškovou hudební komedií Babička v trenkách. Z Jarní divadelní sešlosti v Boleradicích postoupil Cikánský baron boleradického divadelního spolku. Z Josefodolského divadelního jara se do programu KDP dostal doporučený Limonádový Joe DS Krakonoš a nominované Rádobydivadlo Klapý s Hrubínovou Romancí pro křídlovku. Nominaci z Miletína získal Doveda Sloupnice s muzikálem Alelujá, dobří lidé. Tradičně poslední postupovkou bylo Žlutické divadelní

DS Krakonoš Vysoké n. J.
Jiří Brdečka: Limonádový Joe
Foto: Ivo Mičkal

PŘI NE S LIH Česká republika
J. Voskovec, J. Werich, J. Hlávka: Balada z hadrů. Foto: Ivo Mičkal.

„Nelze opomenout, že všechny čtyři hudební komedie pracují s živou muzikou na jevišti a že u Limonádového Joea a Cikánského barona jde o velká plátna, kdy na jevišti jsou aranžovány desítky účinkujících."

ron), až po zápletkovou komedii (Nájemníci), frašku (Manželství), erotickou černou komedii Muž tří sester. Vymyká se lyrická Romance pro křídlovku. I když na první pohled žánrové rozpětí nenapovídá nějakému velkému odchýlení od lehčích žánrů běžně uváděných venkovskými soubory (ostatně často slyšíme větu: „naše publikum nic jiného od nás nechce"),

léto, odkud byl nominován DS MKZ Horšovský Týn s fraškou G. Feydeaua a M. Desvalliérse Manželství na druhou aneb Barillonova svatba. Dohromady bylo tedy uvedeno osm soutěžních inscenací a dvě hostující. Skálova dramatizace Werichovy pohádky Lakomá Barka v podání Vlasteneckého divadelního spolku Vlastík z Vrchlabí a závěrečná Balada z hadrů W+V v úpravě Jiřího Hlávky a ad hoc sestaveného souboru PŘI NE S LIH (Příležitostné nezávislé sdružení libohercův), v němž najdeme ochotníky z Boleradic, Dymokur, Libice n. C., Plumlova, Brna a Hustopečí. KDP obohatily rovněž už tradiční defilé Pohárku SČDO a nedělní beseda s umělcem (tentokrát to byl Martin Písařík).

Z hlediska žánrů převažovaly hudební komedie různého typu od muzikálu (Limonádový Joe a Alelujá), vaudevillu (Babička), operety v originální úpravě Straussovy hudby pro cimbálovou kapelu (Cikánský ba-

Defilé Pohárku SČDO / Anna Zemanová při monologu Agáty z Gogolovy Ženitby. Foto: I. Mičkal.

Ořechovské divadlo Ořechov u Brna / Vlastimil Peška: Babička v trenkách. Foto: Ivo Mičkal.

domnívám se, že by bylo trochu nespravedlivé neuvést např. fakt, že muzikál Alelujá, dobří lidé byl patrně českou premiérou na amatérském jevišti, rovněž komedie Muž tří sester a fraška Manželství nad druhou. Pokud se mýlím (vím pouze o inscenacích těchto her na profesionálních scénách, případně (Muž tří sester) inscenování jako školní práce na pražské konzervatoři a na DAMU), nejde rozhodně o hry běžně uváděné.

Nelze opomenout, že všechny čtyři hudební komedie pracují s živou muzikou na jevišti a že u Limonádového Joea a Cikánského barona jde o velká plátna, kdy na jevišti jsou aranžovány desítky účinkujících. Dát to dohromady, naučit se např. divadelnímu, tj. kaskadérskému zápasení (Joe), pracovat s neherci často poprvé stojícími na jevišti (Cikánský baron), naučit se sladit sbor se sólisty a vůbec nastudovat často poměrně těžké hudební party. Své o tom vědí např. Dovedové se Sloupnice, kteří se s muzikálem Alelujá, dobří lidé, jehož hudební nahrávku neměli, prali velmi dlouho. Ostatně právě tento muzikál, podobně jako komedie Muž tří sester, přináší vedle zábavy závažné společenské téma, tj. zamyšlení nad tím, co má v životě skutečnou cenu. To je samozřejmě svým způsobem spojuje s dramatikou úplně jiného typu. Mám na mysli Romanci pro křídlovku jako poetické bilancování života. Pro mě v tomto smyslu letošní Krakonošův divadelní podzim rozhodně nebyl tuctovou přehlídkou. Byť jednotlivým inscenacím lze leccos vytknout a ne všechny naplnily beze zbytku tvůrčí záměry inscenátorů. Takže se vraťme k jednotlivým soutěžním inscenacím tak, jak byly uvedeny.

Přehlídku nemohl otevřít nikdo jiný než domácí **Krakonoš** a jejich a ***Brdečkův* Limonádový Joe**. Pak už se museli věnovat pořadatelským povinnostem. Obdivuhodné velké plátno s filmovou dotáčkou. Ta na začátku filmovými obrazy z Vysokého slibovala muzikál z Vysokého. Škoda, že toto očekávání nebylo naplněno. Filmová invence došla a změnila se na pouhou ilustraci. Na druhé straně by bylo nespravedlivé nedodat, že se Vysočtí vyhnuli nebezpečí, že jejich inscenace bude „pouhou" citací filmu. Skvělá živá muzika, zejména sólový part Josefa Hejrala byl lahůdkou. Zajímavé aranžmá, v němž jako jeviště slouží celé divadlo, takže diváci jsou spolutvůrci. Přitom scénografie je minimalistická. Hlavním objektem je trochu jevištně nevýhodný diagonální pult. Uvádět tuto hru (kromě samozřejmého sladění principů divadla, které mluví, tančí a zpívá) znamená najít představitele hlavních rolí, kteří typově vyhovují a režijně zvládnout záměrnou protikladnost hlavních postav. Míra nadsázky vyžaduje zvýraznění některých prvků postav, které mají často jednu hlavní strunu a pouští se do střetu s ostatními. Tady režisérka Marie Trunečková zůstala někde na půli cesty, i když typově se nemýlila. Dobrý je zejména představitel Limonádového Joea Adam Bartoň, současně také autor hudební úpravy a nastudování. Drží svou nadsázku s lehkostí, v níž, jak si ostatně Brdečka přál, „nejde o život". Nejsilnější složkou inscenace jsou komparsové scény.

DS bratří Mrštíků Boleradice / Johann Strauss, Milan Klapetek: Cikánský baron. Foto: Ivo Mičkal.

***Johan Strauss, Milan Klapetek*: Cikánský baron, divadelní spolek bří Mrštíků Boleradice**. Autorská úprava, v níž z původní

operety zůstala základní dějová kostra, árie byly redukovány a jsou rozrušovány sborovými scénami. Samostatný rámec tvoří ironická glosátorská rovina klesající občas až ke komunálnímu humoru. Originálním počinem je přepis a instrumentace symfonické hudby pro cimbálovou kapelu se strunnými nástroji (troje housle, viola, kontrabas, cimbál, kytara) a klarinetem. Autorem této úpravy je Martin Horák. Jde o pokus opustit žánr operety a vytvořit něco jiného, patrně komedii se zpěvy. Vznikl příběh restituenta v současně historické ambaláži. Tento protimluv je pojmenováním faktu, že klasickou operetu Boleradičtí dělat nechtěli, ale zůstalo něco mezi. Hostujícího režiséra Juru Merlíčka zradila nejednotnost hereckých prostředků. Najdeme zde pouhou nehereckou existenci na jevišti i dramatické postavy, takže herecká paleta sahá od civilního hraní až po pathos. Textová rovina nekoresponduje s výstavbou dramatických situací. Není patrné, zda jde o dramatické jednání nebo o pouhou deklamaci. Zůstalo u torza, u něhož nevíme, zda je zcizením původní předlohy do karikatury či pouhým torzem jako východiskem ke komediální zábavě.

DS bratří Mrštíků Boleradice / Johann Strauss, Milan Klapetek: Cikánský baron. Foto: Ivo Mičkal.

Doveda Sloupnice, SDH Horní Sloupnice / P. Garinei, S. Giovannini, R. Rascel, D. Modugno: Alelujá, dobří lidé. Foto: I. Mičkal.

***Pietro Garinei** a **Sandro Giovannini**, hudba **Renato Rascel** a **Domenico Modugno**: **Alelujá, dobří lidé**, **Doveda Sloupnice**. Doveda (Dobrovolný vesnický divadelní ansámbl) pod vedením Markéty Stuchlíkové zraje jako dobré víno. Zdobí je zajímavá dramaturgie, odvaha experimentovat a pouštět se do nelehkých projektů. Tuto inscenaci charakterizuje jasně definované aktuální a přitom nadčasové téma (snadnost manipulace s člověkem, který tak ztrácí vlastní identitu, a to vše bez moralizování a se zdravou mírou skepse) a ve všech složkách naplněný žánr muzikálu. Režisérka a zároveň autorka scény, kterou plně podřídila režijnímu záměru (minimalistická scéna, čistá z hlediska použitého materiálu – dřevo i scénických objektů), takže se podařilo vytvořit jevištní metaforu, má schopnost obrazného vyjádření ve formě poučené práce se znakem (např. scéna s pannou ďábelnou v kleci ve scéně vyhánění zlého ducha), využití světla jako stavebního atmosférotvorného prvku. Dramatické situace jsou dělány všemi prostředky, které má soubor k dispozici a s plným pochopením žánru. Určitě je třeba zmínit výborné zvládnutí přechodů z mluveného projevu do zpívaného, přičemž lze mluvit o hereckém zpívání. Herci hrají, zpívají, pohybují se s maximálním nasazením, aniž by se dostávali do křeče, jsou pravdiví a věrohodní. Představení, které jsme

„Doveda (Dobrovolný vesnický divadelní ansámbl) pod vedením Markéty Stuchlíkové zraje jako dobré víno. Zdobí je zajímavá dramaturgie, odvaha experimentovat a pouštět se do nelehkých projektů.“

Defilé Pohárku SČDO / Magda Nováčková při monologu Pižďuchy z Televizní besídky Divadla Sklep. Foto I. Mičkal.

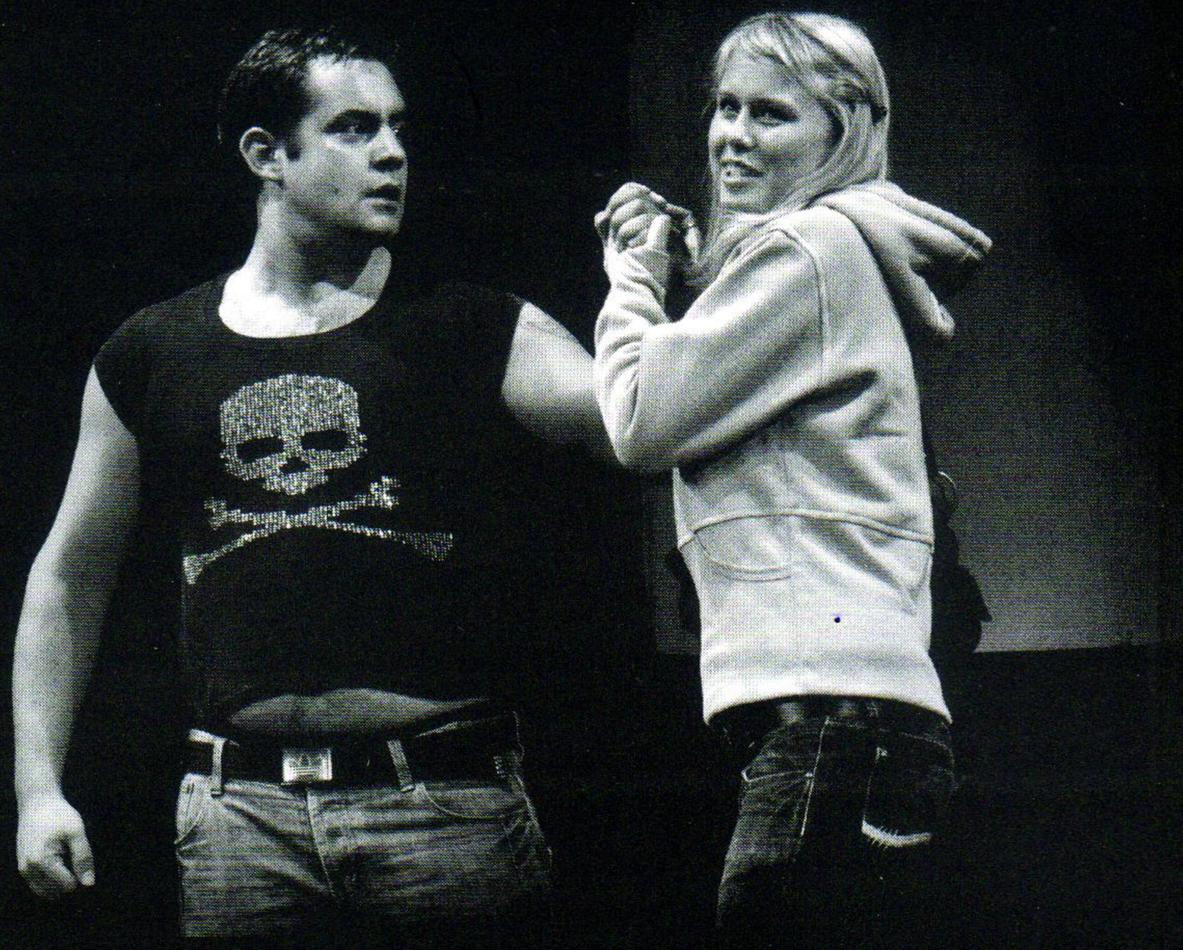

Chvaletické divadlo JEN TAK Chvaletice / Jaroslav Havlíček, Olga Šubrtová, Martin Glaser: Muž sedmi sester. Foto: Ivo Mičkal.

viděli, ve druhé polovině vykazovalo určitou inscenační únavu, jako by se najednou nedostávalo režijní invence nebo hereckých sil. Inscenace si podle mého názoru právem odvezla cenu a byla jako jediná doporučena na příští Jiráskův Hronov.

Vlastimil Peška: **Babička v trenkách aneb Aprílová komedie**, **Ořechovské divadlo**. Soubor hrál na přehlídce podevatenácté a předvedl všechny své přednosti tentokrát v žánru vaudevillu, ve hře napsané režisérem Vl. Peškou na tělo svým hráčům, zejména Jaroslavu Lorencovi v hlavní roli. Těmi přednostmi jsou herecká souhra, výborná hudební složka s živou muzikou a nasazení, jehož energie by mohla pohánět elektrárnu. Souboru, který umí šlapat jako dobře namazaný stroj, však překvapivě chybělo řemeslo. Nehrají postavy, nýbrž figurky, chybí vnitřní herecká motivace. Nepomáhá jim textová předloha s dlouhou expozicí, po níž přijde jedna dramatická situace: babička v trenkách a pak se hraje epické divadlo s ukázkami děje. Základem této komedie je fraška, a fakt, že chybějí situace je v rozporu se zvoleným žánrem. Hraje se sice rychle, až překotně, ale chybějí kontrast a větší plasticita. K žánru patří i záměrný kontakt s publikem, který je určitě nedostatečný. Osobně znám soubor dlouho a vážím si Peškovy až „buldočí" snahy dělat moderní lidové divadlo. Mnohé opusy Ořechovských jsou nezapomenutelné (za všechny Charleyova teta, Nitušky, Lucerna, Strakonický dudák). Je mi moc líto, ale Babička v trenkách k nim nepatří.

Jaroslav Havlíček, ***Olga Šubrtová***, ***Martin Glaser***: **Muž sedmi sester**, **Chvaletické divadlo Jen tak**. Černá erotická komedie na motivy stejnojmenné povídky J. Havlíčka, v dějinách literatury vždy označované za freudovsky skandální, má až groteskní rysy, s nimiž pojednává vysoce aktuální téma. „Normální život je tak trapnej", říká jedna z postav hry. Musíme jej tedy něčím naplnit, a to něčím hodně adrenalinovým, žijeme přece ve společnosti, v níž je všechno dovoleno a neexistují žádné hodnoty. Je pravda, že text má mnohá slabá místa, s nimiž si ani režisér Ivan Loněk neporadil (mám na mysli např.

TMA divadlo Terezín / Michael Cooney, Rupert Dubský: Nájemníci pana Swana. Foto: Ivo Mičkal.

nemotivované jednání party, v níž je každý za sebe a najednou pomáhají jednomu z nich a další). Inscenaci, v níž díky slušným hereckým výkonům většiny ze sester, a také Jana Bureše v roli Škvora, nejlépe vycházejí scény svádění, by patrně prospělo větší prokreslení situací (divák dostává málo informací), a také jasná tečka. Z několika konců byl pro mě nejsilnější ten, kdy se aktéři obracejí na publikum s otázkou: „A co s tím uděláte?" Autory napsané zkratkovité až klipové situace musejí být udělány přesně, jinak to není pravdivé, tj. uvěřitelné.

František Hrubín: **Romance pro křídlovku**, **Rádobydivadlo Klapý**. Převzatá dramatizace autorů ***I. Krobota*** a ***J. Kovalčuka*** pracuje se dvěma rovinami – lyrickou, v níž zaznívají Hrubínovy verše bilancující život, který „je nad mé síly", a epickou, v níž se odehrává příběh mladého Františka a jeho první opravdové lásky. Lyricko-epické divadlo má u nás díky E.F. Burianovi silnou tradici. Jeho inscenování předpokládá vytvoření bohaté

struktury, která by dovolila převést slova ve vizuální obraz. Režisér Ladislav Valeš a scénografové Pavel Hurych a Jaromír Holfeuer zvolili simultánní scénu, jež dovoluje až filmové střihy souřadných dějů. Inscenace je nepopisná, pracuje se znaky a symboly a je velmi úsporná i v hereckých prostředcích. Jde vlastně o intimní zpověď, která se stále více mění na monolog. Klapáci jsou silní tam, kde jdou nad dramatizaci. Je to zejména patrné u postavy dědečka a otce, zejména ve scéně, kdy otec přichází k mrtvému dědečkovi. Pravdivý je i mladý František. Zrazuje je však lyrická rovina, která nemůže být vnímána kauzálně a kdy se herec musí pokusit předat divákovi svůj prožitek tak, aby jej mohl smysloně uchopit. To se Pavlu Macákovi překva-

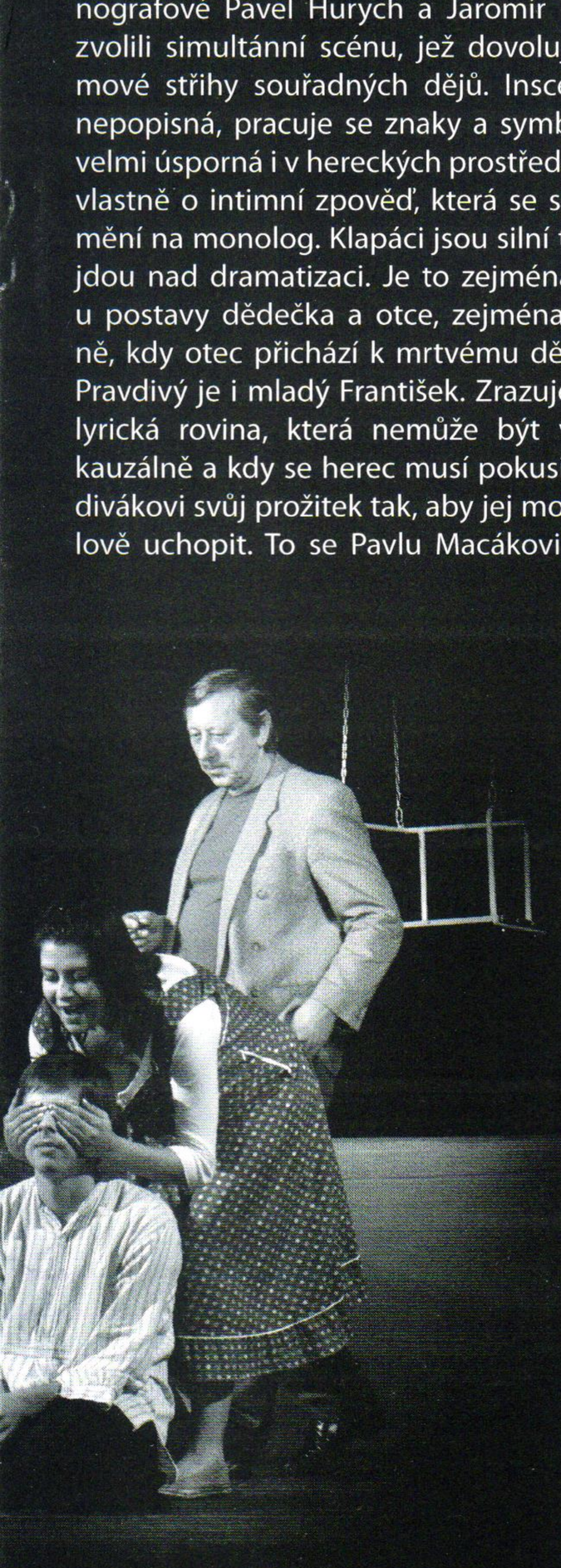

Rádobydivadlo Klapý / František Hrubín: Romance pro křídlovku. Foto: Ivo Mičkal.

pivě (býval velmi dobrým recitátorem) moc nedaří. Inscenace je tak jen neúplně schopna zodpovědět otázku, proč je život nad síly člověka. Trochu mě šokoval mimodivadelní fakt, že gymnazisté-maturanti z kurzu M. Schejbala Romanci nečetli.

Michael Cooney, ***Rupert Dubský***: **Nájemníci pana Swana aneb Habaďůra**, **TMA – divadlo Terezín**. Inscenace v režii Evy Andělové prošla už řadou přehlídek. Já sama jsem ji viděla potřetí. Stojí a padá s dobrým obsazením hlavních figur a dobře udělanými situacemi. S tím si Eva Andělová poradila, což by konstatovala každá porota. Překvapilo mě, jak herecky vyrostl protihráč pana Swana, tedy Míra Letafka, v roli Normana Bassetta. Martin

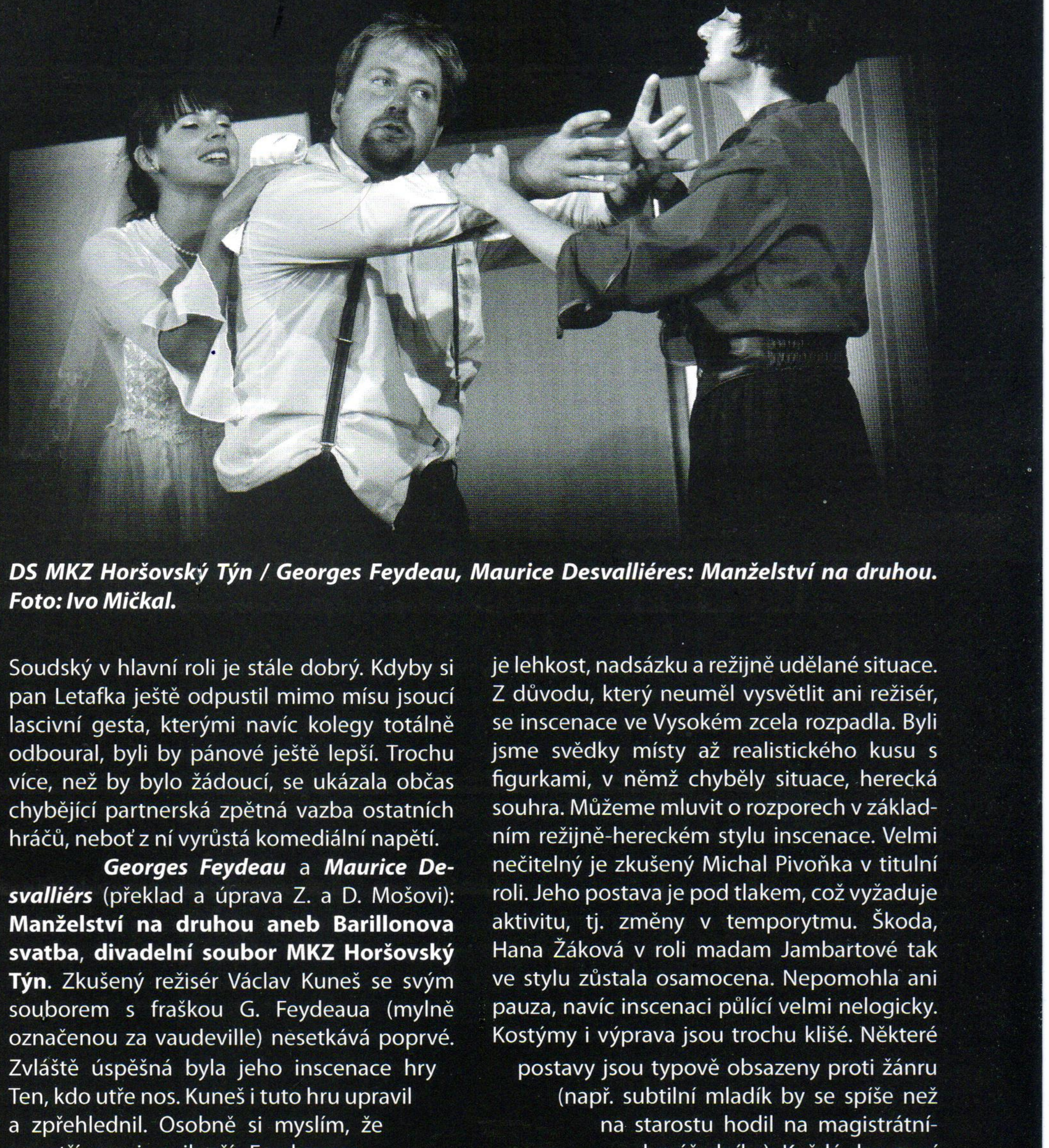

DS MKZ Horšovský Týn / Georges Feydeau, Maurice Desvalliéres: Manželství na druhou. Foto: Ivo Mičkal.

Soudský v hlavní roli je stále dobrý. Kdyby si pan Letafka ještě odpustil mimo mísu jsoucí lascivní gesta, kterými navíc kolegy totálně odboural, byli by pánové ještě lepší. Trochu více, než by bylo žádoucí, se ukázala občas chybějící partnerská zpětná vazba ostatních hráčů, neboť z ní vyrůstá komediální napětí.

Georges Feydeau a ***Maurice Desvalliérs*** (překlad a úprava Z. a D. Mošovi): **Manželství na druhou aneb Barillonova svatba**, **divadelní soubor MKZ Horšovský Týn**. Zkušený režisér Václav Kuneš se svým souborem s fraškou G. Feydeaua (mylně označenou za vaudeville) nesetkává poprvé. Zvláště úspěšná byla jeho inscenace hry Ten, kdo utře nos. Kuneš i tuto hru upravil a zpřehlednil. Osobně si myslím, že nepatří mezi nejlepší Feydauovy práce, takže úprava, až snad na zbytečné slovní aktualizace, jí rozhodně prospěla. Komická hříčka potřebuje lehkost, nadsázku a režijně udělané situace. Z důvodu, který neuměl vysvětlit ani režisér, se inscenace ve Vysokém zcela rozpadla. Byli jsme svědky místy až realistického kusu s figurkami, v němž chyběly situace, herecká souhra. Můžeme mluvit o rozporech v základním režijně-hereckém stylu inscenace. Velmi nečitelný je zkušený Michal Pivoňka v titulní roli. Jeho postava je pod tlakem, což vyžaduje aktivitu, tj. změny v temporytmu. Škoda, Hana Žáková v roli madam Jambartové tak ve stylu zůstala osamocena. Nepomohla ani pauza, navíc inscenaci půlící velmi nelogicky. Kostýmy i výprava jsou trochu klišé. Některé postavy jsou typově obsazeny proti žánru (např. subtilní mladík by se spíše než na starostu hodil na magistrátního úředníka). Každý den není holt posvícení.

Defilé pohárku SČDO / Ludmila Panenková v dialogu O babě Hladové autorky Lenky Procházkové. Foto: I. Mičkal.

Výsledková listina 40. národní přehlídky venkovských divadelních souborů Krakonošova divadelního podzimu ve Vysokém nad Jizerou 2009

Čestná uznání:

- **Josefu Hejralovi** za sólový hudebně-pěvecký výkon v inscenaci hry Jiřího Brdečky Limonádový Joe
- **Petře Kodejškové-Ďoubalíkové** za roli Winnifred Goodmanové v inscenace hry
- Jiřího Brdečky Limonádový Joe
- **Lucii Preisslerové** za roli Tornádo Lou v inscenaci hry Jiřího Brdečky Limonádový Joe
- **Michaele Listové** za roli Safi v inscenaci hry Johanna Strausse a Milana Klapetky Cikánský baron
- **Václavu Veselému** za roli Simone, doktora v inscenaci hry Pietra Garineiho a Sandra Giovanniniho, s hudbou Renata Rascela a Domenica Modugna Alelujá, dobří lidé
- **Jaroslavu Lorencovi** za roli Pana Mourka v inscenaci hry Vlastimila Pešky Babička v trenkách
- **Pavlíně Loňkové** za roli Cilky v inscenaci hry Jaroslava Havlíčka, Olgy Šubrtové a Martina Glasera Muž sedmi sester
- **Veronice Markové** za roli Boženy v inscenaci hry Jaroslava Havlíčka, Olgy Šubrtové a Martina Glasera Muž sedmi sester

PŘI NE S LIH ČR
V+W, J. Hlávka:
Balada z hadrů
Foto: Ivo Mičkal

- **Kristýně Vidnerové** za roli Slávky v inscenaci hry Jaroslava Havlíčka, Olgy Šubrtové a Martina Glasera Muž sedmi sester
- **Vítu Šťastnému** za roli Františka v inscenaci hry Františka Hrubína Romance pro křídlovku
- **Haně Žákové** za roli Madam Jambartové v inscenaci hry Georgese Feydeaua a Maurice Desvalliérese Manželství na druhou aneb Barillonova svatba
- **Jiřímu Untermüllerovi** za choreografii v inscenaci hry Pietra Garinei a Sandro Giovannini, s hudbou Renato Rascela a Domenica Modugna Alelujá, dobří lidé

Zvláštní uznání poroty:

- **Markétě Světlíkové** poroty za invenční a dlouholeté pedagogické vedení souboru Doveda Sloupnice s přihlédnutím k režii a scénografii inscenace hry Pietra Garineiho a Sandra Giovanniniho, s hudbou Renata Rascela a Domenica Modugna Alelujá, dobří lidé

Ceny:

- **Adamu Bartoňovi** za roli Limonádového Joea v inscenaci hry Jiřího Brdečky Limonádový Joe
- **Antonínu Korábovi** za roli Kolomana Župana v inscenaci hry Johanna Strausse a Milana Klapetky Cikánský baron
- **Janu Bednářovi** za roli Ademara v inscenaci hry Pietra Garineiho a Sandra Giovanniniho, s hudbou Renata Rascela a Domenica Modugna Alelujá, dobří lidé
- **Jaroslavu Novákovi** za roli Ezzelina v inscenaci hry Pietra Garineiho a Sandra Giovanniniho, s hudbou Renata Rascela a Domenica Modugna Alelujá, dobří lidé
- **Heleně Peškové** za roli Stely Dandové v inscenaci hry Vlastimila Pešky Babička v trenkách
- **Janu Burešovi** za roli Škvora v inscenaci hry Jaroslava Havlíčka, Olgy Šubrtové a Martina Glasera Muž sedmi sester
- **Jaromíru Holfeuerovi** za roli dědečka v inscenaci hry Františka Hrubína Romance pro křídlovku
- **Martinu Soudskému** za roli Erika Swana v inscenaci hry Michaela Cooneye a Ruperta Dubského Nájemníci pana Swana aneb Habaďůra
- **Mírovi Letafkovi** za roli Normana Bassetta v inscenaci hry Michaela Cooneye a Ruperta Dubského Nájemníci pana Swana aneb Habaďůra
- **Martinu Horákovi** za hudební úpravu inscenace hry Johanna Strausse a Milana Klapetky Cikánský baron
- **Cimbálové muzice Primáš** za hudební složku inscenace hry Johanna Strausse a Milana Klapetky Cikánský baron
- **Pavlu Hurychovi a Jaromíru Holfeuerovi** za scénu k inscenaci hry Františka Hrubína Romance pro křídlovku
- **Evě Andělové** za režii inscenace hry Michaela Cooneye a Ruperta Dubského Nájemníci pana Swana aneb Habaďůra
- **Souboru Doveda Sloupnice** za hudební nastudování inscenace hry Pietra Garineiho a Sandra Giovanniniho, s hudbou Renata Rascela a Domenica Modugna Alelujá, dobří lidé
- **Souboru Rádobydivadlo Klapý** za dramaturgickou volbu hry Františka Hrubína Romance pro křídlovku
- **Souboru Doveda Sloupnice** za inscenaci hry Pietra Garineiho a Sandra Giovanniniho, s hudbou Renata Rascela a Domenica Modugna Alelujá, dobří lidé

Doporučení do programu Jiráskova Hronova 2010

- Inscenace hry Pietra Garineiho a Sandra Giovanniniho s hudbou Renata Rascela a Domenica Modugna **Alelujá, dobří lidé** v provedení souboru **Doveda Sloupnice**

19. Přelet nad loutkářským hnízdem...

Luděk Richter

...přeletěl letos vskutku rychle. Zkrácen o jeden den (v pátek 6. 11. byla jen schůze UNIMA), omezil se na sobotu s pěti představeními a propůjčením ceny Erik a neděli s čtyřmi představeními. Nechme stranou organizaci přehlídky a pojďme rovnou k programu. Loni jsem psal cosi o tom, že amatérští loutkáři se na Přeletu neztratili. A ač bych nerad vypadal jako zaujatý fanda, musím letos přitvrdit a konstatovat, že amatéři Přelet kvalitativně zachraňovali. Smutný byl tentokrát pohled na scénu statutárních divadel zřizovaných městy.

Konžert aneb Výchova dítek v Čechách amatérského odchovance ***Jiřího Jelínka*** v statutárně profesionálním **pražském Minoru** považuji za šlápnutí vedle. „Příběh" (?) o třech kamarádech (sourozencích?), kteří jsou dle programu dynamičtí, ale na scéně to moc vidět není, je mírně řečeno nepřehledný. Žužina pořád jen jí, Karel spí, Kamil spát nechce, mají strýčka vrátného, kterého zdraví děti, až ho uzdraví, pak ten nespavý začne uklízet svůj pokoj tím, že vše nahází k spavému, přivalí se jakási smetišťní koule, což je ona žravá Žužina zapatlaná obaly od dobrot, a když se má umýt, notuje si se zpívajícím umývadlem a záchodovou mísou. To je tak vše, co jsem si zapamatoval. Teenagery snad může ona naschválná prdlost bavit, ale děti se jen celou dobu ptají, kdo to je, co to dělá a proč to dělá a zasmějí se snad jen při kratičké etudě škádlení se pod peřinou.

Snad Jirka nepřestane být mým kamarádem, napíšu-li, že se vydává na slepou cestu, když nahrazuje jiskření svého slovně-výtvarně-akčního humoru až bombastickou scénografickou ambaláží, kterou mu statutární profesionální divadlo je schopno pořídit, ale

„...přivalí se jakási smetišťní koule, což je ona žravá Žužina zapatlaná obaly od dobrot, a když se má umýt, notuje si se zpívajícím umývadlem a záchodovou mísou. /.../ Teenagery snad může ona naschválná prdlost bavit, ale děti se jen celou dobu ptají, kdo to je, co to dělá a proč to dělá a zasmějí se snad jen při kratičké etudě škádlení se pod peřinou."

ta je zcela nefunkční. Vyrobit stěnu s čtrnácti obličeji jen proto, aby jedinkrát na deset vteřin projela jevištěm, nebo koupelnovou stěnu s umývadlem a záchodovou mísou, aby si užily jeviště o dvě minuty déle, působí jako nepochopitelné narušení rovnováhy mezi vloženou energií a získaným účinkem. K překvapení diváků inscenace po dvaceti minutách končí pozváním na taneční koncert, který nastane po přestávce. Problém je, že texty (snad i dobré) pěti či šesti písniček v tom mumraji zanikají, občas v nich zajiskří slovní fórek, občas zaskřípe falešný vokál, rozhodně se však nerozptýlí pochybnost, co že to vše má za smysl. Jak jsou dítka v Čechách vychována, si musím ještě nechat projít hlavou.

Na **Sůl nad zlato hradeckého Draka** (premiéra na přehlídce nejlepších loutkářských inscenací !?) se, jak je zvykem, slétli všichni snobové v Praze přítomní, takže se tu dali poprvé a naposledy zahlédnout i někteří pedagogové a studenti bývalé loutkářské katedry, ba i jeden pracovník ARTAMA.

Žel, inscenace se zcela míjí s obsahem i smyslem zpracovávané pohádky. Sůl se tu sice zmíní a Maruška je kvůli ní vyhnána, ale proč, je těžko říci. Jsme totiž v hudebním

Divadlo Drak Hradec Králové / Jiří Krofta, Jiří Vyšohlíd: Doremifa Sůl nad zlato. Foto: Luděk Richter.

Soubor Vyrob si své letadýlko Praha / Anička Duchoňová, Petr Pola: Království. Foto: Luděk Richter.

„Hradecká Sůl je naschvál, jakými se, bohužel, naše jeviště hemží už řadu let. Ne, není to módní postmoderna. Jen poměrně rozšířená víra, že stačí najít jakékoli kopyto a pohádku na ně narazit a je hotovo. Připočteme-li nečekané přehrávání některých rolí, padá na diváka znalého dřevního Draka smutek."

království, kde jde jen a jen o to, aby královská rodina perfektně odkoncertovala novou vladařovu kompozici před publikem jim poddaných aristokratů, které představuje osm loutek ve dvoupatrových ložích vpravo a vlevo; jsou to jediné loutky v této inscenaci, projevují se pouze klapáním pusami a jejich hlasy jdoucí z reproduktorů nám příliš nepomáhají poznat, kdo právě mluví. Když je Maruška pro svůj obdiv k soli vyhnána (což se zdůvodní oslím můstkem do-re-mi-fa-sol...), požádá o práci v kuchyni (není to poznat, ale později se dozvídáme, že v jiném království) a oba kuchaře, dvě nezařaditelné dámy a nakonec i prince zfanfrní do swingování (prince navíc i do sebe). Králi nechybí sůl, ale sólistka. A když už je ze zbývajících dvou dcer, jež nahrazují pěvecké

umění diskotékovou show, zoufalý natolik, že se mu zasteskne po Marušce, ta to tak nějak vycítí, objeví se i se svou kuchyňskou kapelou a může přijít svatba. Jiří Vyšohlíd tu sice opět skvěle rozehrává svou pověstnou schopnost hudebně rozehrát všechno na světě (stačí vzpomenout si na sklínky či činelky v Strakonickém dudákovi) a naučit tomu i své kolegy, ale to nestačí přebít základní koncepční omyl: snahu sloučit neslučitelné a zkřížit nezkřížitelné, dvě věci, které si vzájemně nepomáhají. Hradecká Sůl je naschvál, jakými se, bohužel, naše jeviště hemží už řadu let. Ne, není to módní postmoderna. Jen poměrně rozšířená víra, že stačí najít jakékoli kopyto a pohádku na ně narazit a je hotovo. Připočteme-li nečekané přehrávání některých rolí, padá na diváka znalého dřevního Draka smutek.

Nezávislé profesionální skupiny se prezentovaly čtyřmi inscenacemi. **Své dny** je psychotická inscenace absolventa katedry alternativního a loutkového divadla ***Karla Kratochvíla*** z **Prahy** na námět ***Samuela Becketta***. Inscenace jednoho herce, jenž obnažen do půli těla a se svíčkou nejprve v ruce, pak v zubech vede coby žena Winnie „dialog" se svým partnerem Willym. Ten je prvou třetinu jen imaginární, ve zbytku se několikrát objeví v podobě jakési téměř nehybné rukavice, z které vycházejí krátké výkřiky hlasem chechtacího pytlíku. Snad je tu jakési hluboké vnitřní téma - žel nesdělené a nepříliš kontaktní. (Jen na okraj: nad jakým hnízdem že to přelétáme?)

To ***Anička Duchoňová*** ve spolupráci s ***Petrem Polem*** (respektive soubor **Vyrob si své letadýlko Praha**) v inscenaci **Království** barevností ani množstvím prostředků neskrblí. Pitoreskní příběh o holčičce, která touží dostat se pod zem, odkud přicházejí rostliny, hraje s protagonistou hudební skupiny Jablkoň Michalem Němcem. Kdo viděl její La Kantýnu, bude vědět, oč jde: velmi barevné, tentokrát až rozkošňoučké loutky kladných hrdinů, zejména květinek, řada zajímavých, byť ne zcela funkčních nápadů, jako je klobouk-trávník na hlavě, jímž se ony květinky prostrkují, lehce přioděná herečka, hojný hudební doprovod.
Nemohu se však zbavit nepříjemného pocitu kýče a koketního mrckování a místy až lascivnosti nejen v projevu herečky, ale i v jednotlivých dějových motivech. Nevím, zda jsou děti fascinovány předváděným vysemeňováním se květinek nebo návodem, jak svést čmeláka; já při tom mám poněkud trapný pocit exhibice, jež se hranicemi vkusu příliš nezabývá. Mnohým se to může líbit, ale od toho je kýč kýčem, aby se líbil. Nijak zvlášť se nedbá ani na logiku příběhu, postav či prostoru, takže si divák může lámat hlavu, jaký smysl má to, že se některé podzemní scény odehrávají v okénku osmihranné krabice, jiné v zcela otevřené krabici a další zcela mimo ni, kdo jsou oba vypravěči, když jeden z nich se představí jako inspicient volající na scénu postavy, ale vzápětí jedná jako tatínek, nebo jak spolu souvisejí jednotlivé motivy této rádobypoetické féerie. Víra, že možné je cokoli a lze rezignovat na jakoukoli logiku a dělat si, co chci, je rozšířená, ale nejsem si jist, zda i oprávněná.

Inscenace **Polévka stydne aneb Vzlety Mistra Leonarda pražského Cirkusu Žebřík** podle knihy ***Charlese Nicolla*** si bere za námět život Leonarda da Vinci. Sympatická je tím, že inscenátorům zjevně o něco jde a nechtějí nás jen ohromovat či citově vydírat. Je tu spousta zajímavých a slušně udělaných jevištních nápadů, dobře udělaní maňásci, jimiž se dokonce i hraje. Ději však chybí zřetelné téma, směřování, cíl, který by hlavní postava měla, jehož řešení bude divák zvědavě očekávat a stane se tak hybným tahem inscenace. Téma, naznačené v druhé části titulu i v párkrát připomenutém motivu touhy po létání, není vypracované tak, aby se stalo skutečným tématem, jež by bylo motorem všeho dění. Není vytvářeno Leonardovým jednáním, Mistr se o něm jen párkrát slovy zmíní, nechá však létání vyzkoušet jiné, a nevypadá to, že by to bylo to, co určuje jeho život, aniž je zřejmé kdy, proč a v jaké podobě se mu jeho sen nakonec vyplnil. Naopak je toto téma zasuto mnoha epizodami z jeho života. Výsledkem jsou životopisné črty, v nichž se dozvídáme řadu namátkou vybraných informací o renesančním géniovi, ne však příběh provázaný sjednocujícím tématem; jen dílčí nesouvisející informace, ne motivy a situace, které by utvářely smysl děje, jeho téma. Svádění Leonardovy (budoucí) matky jeho chlípným (budoucím) nemanželským otcem je jistě efektní a vděčné, ale je to jen biografický fakt, jenž o Leonardových vzletech neříká nic. Opakující se motiv homosexuality Leonardova okolí i jeho samého je rovněž lechtivý, ale jaký vliv má na jeho vzlety a touhu po letu? Zdůrazňovaný motiv hebkého, krásného hranostaje je mnohoslibný, stává se dokonce jakýmsi leitmotivem, ale ani on s tématem nesouvisí a vyvrcholí a vymizí už vtipným zapojením do vznikajícího portrétu Dámy s hranostajem kdesi v druhé třetině inscenace. Pitva mladé ženy je nápaditě provedená, ale v celku příběhu a vzhledem k tématu nemá žádnou funkci a je jen dalším korálkem jednotlivostí z Mistrova života.

DS Cirkus Žebřík Praha / Soubor inspirován knihou Charlese Nicolla: Polévka stydne aneb Vzlety Mistra Leonarda. Foto: Luděk Richter.

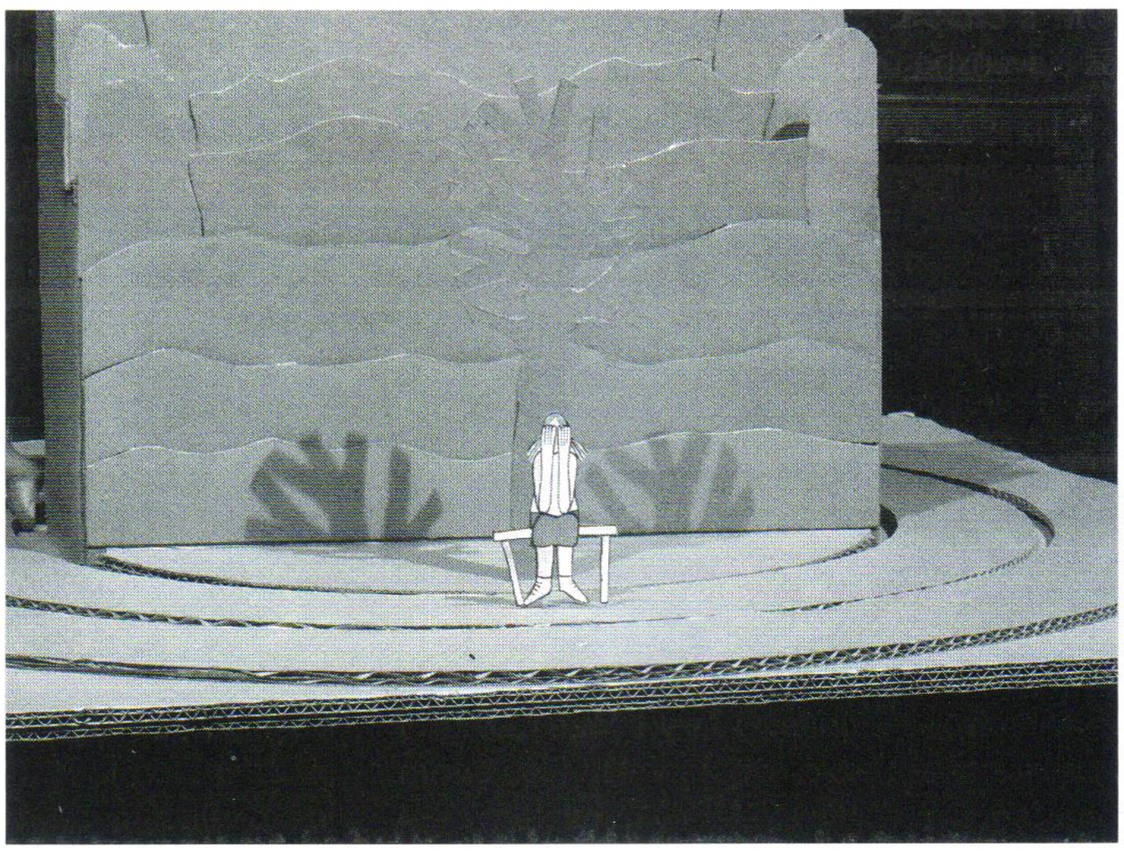

Hanka Voříšková z Chocně a Muziga z Vysokého Mýta / na motivy lidové poezie: V širém poli hruška. Foto: Luděk Richter.

Aristoteles v Poetice praví, že „úkolem básníka není podávat, co se skutečně stalo, nýbrž to, co by se stát mohlo a co je možné podle pravděpodobnosti nebo nutnosti. Proto je poezie věc filozofičtější a vážnější než historie; báseň totiž líčí věci spíše obecně platné, kdežto dějepisectví jednotlivosti". Jinak řečeno: historie (včetně té životní), to jsou do jisté míry nahodilé „obrázky ze života". Básnictví, rozuměj i umělecká próza, drama, divadlo, to je to, co se udát musí, aby to sdělilo nějaký význam. Přejede-li nás auto, je to tragická náhoda, součást naší historie. Přejede-li nás auto, protože spěcháme koupit akcie expandující automobilky, je tu už jistý zárodek tématu.

Hanka Voříšková **z Chocně** a **Muziga z Vysokého Mýta** poctivě přiznávají, že

za hraní berou peníze, a hlásí se k nezávislým profesionálním skupinám. Inscenace - či přesněji komponovaný pořad - **V širém poli hruška** vychází z muziky a zpěvu manželů ***Vedralových***, jejichž každou druhou či třetí píseň Voříšková ilustruje svým svébytným výtvarně-divadelním doprovodem. Slovo ilustruje je tu použito v jeho kladném významu: předváděný děj víceméně věrně odráží obsah písně, ale zároveň ji i konkretizuje, zpřesňuje, dokresluje, interpretuje, komentuje, rozvádí a mnohdy i posouvá. Náš zájem se tedy neupíná k tomu, jak dopadne jednání postav, které o něco usilují; většinou vidíme už reflektovaný výsledek a zajímá nás, co nám o tom, co jsme se dozvěděli ze slov písně, sdělí inscenátorka. (Jsou tu však i dvě čísla, kde muzika tvoří jen doprovod samostatné akce: jednak v scénce Věrnosť o sběrateli dívčích věnečků, jednak v kouzelnickém výstupu, kde na Hančině klobouku rostou a zase mizí střapaté smrky.) Kartonové knížky s obrázky (mimochodem ta ve Věrnosti kopíruje problém nedávno vydané knížky Panáčkové: tam, kde vidíme na dvojstranách současně dvě fáze minimalistickým posunem rozvíjeného děje, je tento princip oslaben), kruhová soustředná točna z vlnitého papíru, papírové figurky a proti nim brutálně skutečný nůž, rozřezávající svislou papírovou desku na dvě kry, z nichž k sobě marně natahují ruce milenci - to je divadelní svět Hanky Voříškové. Minimalismus podložený třemi věcmi: výtvarně-situačním citem, důkladným promyšlením technologické stránky a především hravou tvořivostí.

Nejzajímavější pro čtenáře Amatérské scény by měly být inscenace amatérské. Jenže o všech třech se už na stránkách časopisů a zpravodajů mířících k amatérům napsalo už téměř vše. Dodejme tedy ke konstatování, že všechny tři byly ozdobou Přeletu a zachraňovaly prestiž českého loutkářství, jen pár slov o tom, jak se vyvinuly od národních přehlídek.

Šípková Růženka plzeňského Divadla v Boudě potvrdila loutkovodičskou bravuru marionetářského souboru i jeho vynalézavost, jdoucí někdy až na úkor inscenované pohádky, jež se mezi mnoha vtípky (jakkoli vesměs dobře udělanými) v podstatě ztrácí. K dobru věci byla sice poněkud oslabena megerovitost princezny v samém závěru, ale základní vlastnosti obou hlavních hrdinů se, žel, nezměnily. Princ je i nadále přihlouplý ňouma, který nerozezná princeznu od krále a k osvobozujícímu polibku jej musí dostrkat Kašpárek a princezna je i nadále rozmazlená megera (po mamince?), kterou zajímá jenom to, jaké dostane dárky. Čímž je zpochybněno deklarované hlavní téma (kde je ta láska, jež překoná i zlou sudbu?) a s ním i poslání pohádky vůči dětem. Takřka nesnesitelně dlouhé zůstávají přestavby, nadto každá v jiném stylu: nejlepší je ta, v níž na otevřené scéně projíždějí panely, za nimiž dojde k proměně, následně musíme nekonečné minuty sledovat pochodujícího vojáka, poté poslouchat výkřiky zeza opony či natahované chrápání.

Turnovští Čmukaři okouzlili svou inscenací **Za každým rohem Jeskyňka** letošní Chrudim i Hronov, a také na Přeletu předvedli svůj dobrý standard. Jenže divadlo je kobyla ošidná či vznešeněji řečeno, součin mnoha aspektů a okolností daného okamžiku, a tak se může jedna a tatáž inscenace představení od představení lišit dle nálady herců, publika, velikosti prostoru a desítek dalších okolností. Na Přeletu hráli Čmukaři ve velkém prostoru, byla zde řada malých dětí, diváci povětšinou nebyli sousedští fandové, kteří již dopředu tuší, co od Čmukařů čekat, vstupní jelenovo pokývání hlavou se nepodařilo přesně načasovat a usadit, a tak hned na začátku se nezdařilo navázat kontakt a získat divákovu důvěru. A najednou se jako pod zvětšovacím sklem objevily slabinky, které inscenace má. Nejen náběhy k šaržírování v některých rolích či nelogičnost ústupu Jeskyněk v okamžiku, kdy zjistí, že děti nejsou doma (proč by odcházely, jsou-li ve skutečnosti pojišťovacími agentkami?), ale hlavně příliš lineární stavba celku, v němž se jen aditivně přidávají nové a nové epizody, aniž se rozvíjí a řeší nastolený problém (domnělé úsilí vlka, ježibaby a především Jeskyněk zmocnit se dětí, o němž záhy zjistíme, že problémem není) a tím se ztrácí tah inscenace a zadělává na nevýrazný závěr (tentokrát bylo jelenovo „A to je konec" opravdu zapotřebí). Do pozadí se tak dostaly klady inscenace, k nimž patří brilantní zvládání řady rolí oběma dámami a osobitý humor projevovaný v autorském textu i inscenačním provedení. I díky nim však patřila inscenace navzdory slabší kondici k tomu nejlepšímu, co Přelet nabídl.

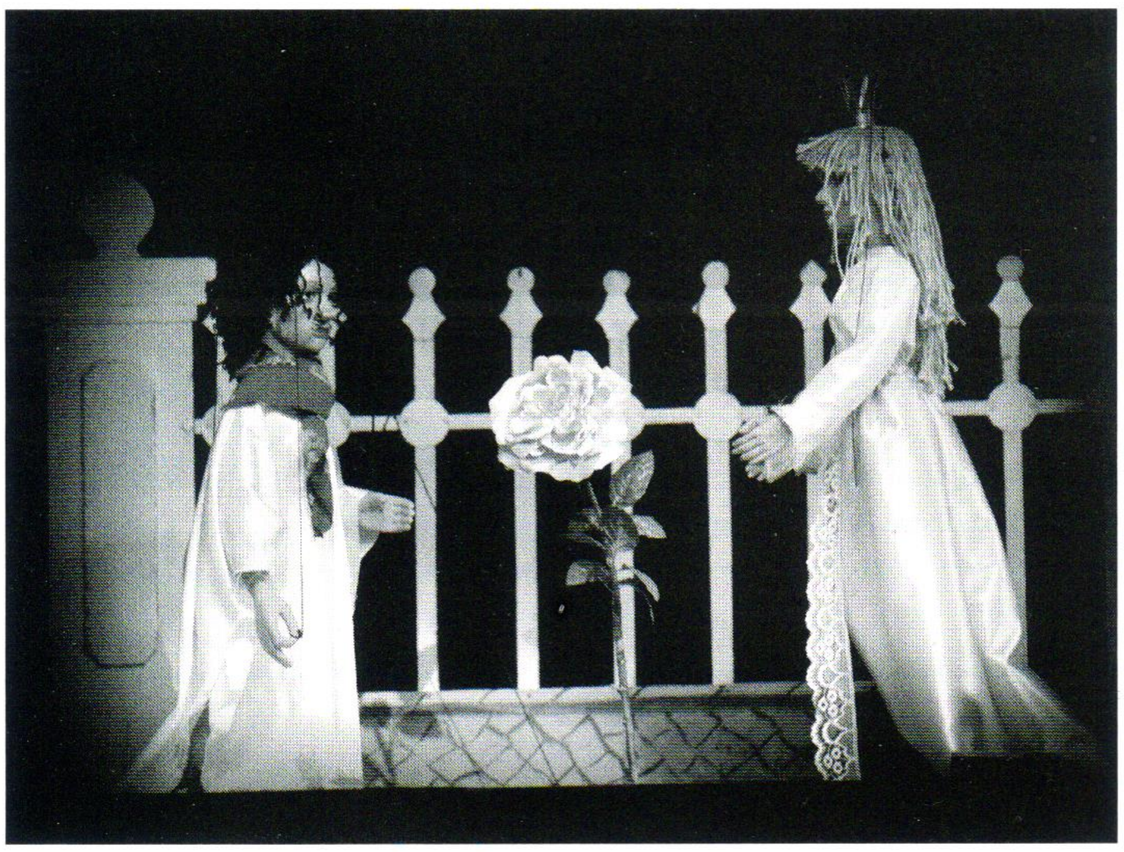

Plzeňské spolkové divadlo V Boudě Plzeň / Tomáš Jereš: Šípková Růženka. Foto: Ivo Mičkal.

LS Čmukaři Turnov / Daniela Weissová, Romana Zemenová: Za každým rohem Jeskyňka. Foto: Milan Strotzer.

Pravidlo divadelní nevyzpytatelnosti platí nepochybně i o **Krvavém kolenu pražského Tate Iyumni**. Doslechl jsem se o jeho slabším představení na Hronově (samozřejmě tom „pro porotu") a byl jsem zvědav, zda to, co jsme viděli na Chrudimi, bylo jen nahodilý záblesk či vyhaslé hvězdy svit. Nebyl. Krvavé koleno má několik drobných problémů, k nimž patří stínoherní retrospektiva babičky, píšící svůj deník, jež narušuje jinak čisťounký řád jevištních prostředků, které chronologicky vyprávějí příběh domu loutkami, zatímco stínohra je vyhrazena temnému a tajemnému vyvolávání krvavého kolena dětmi na dvorku. Mimo řád žánru stojí mluvící kočky, v něž se proměňují i dvě postavy: zatímco celý příběh

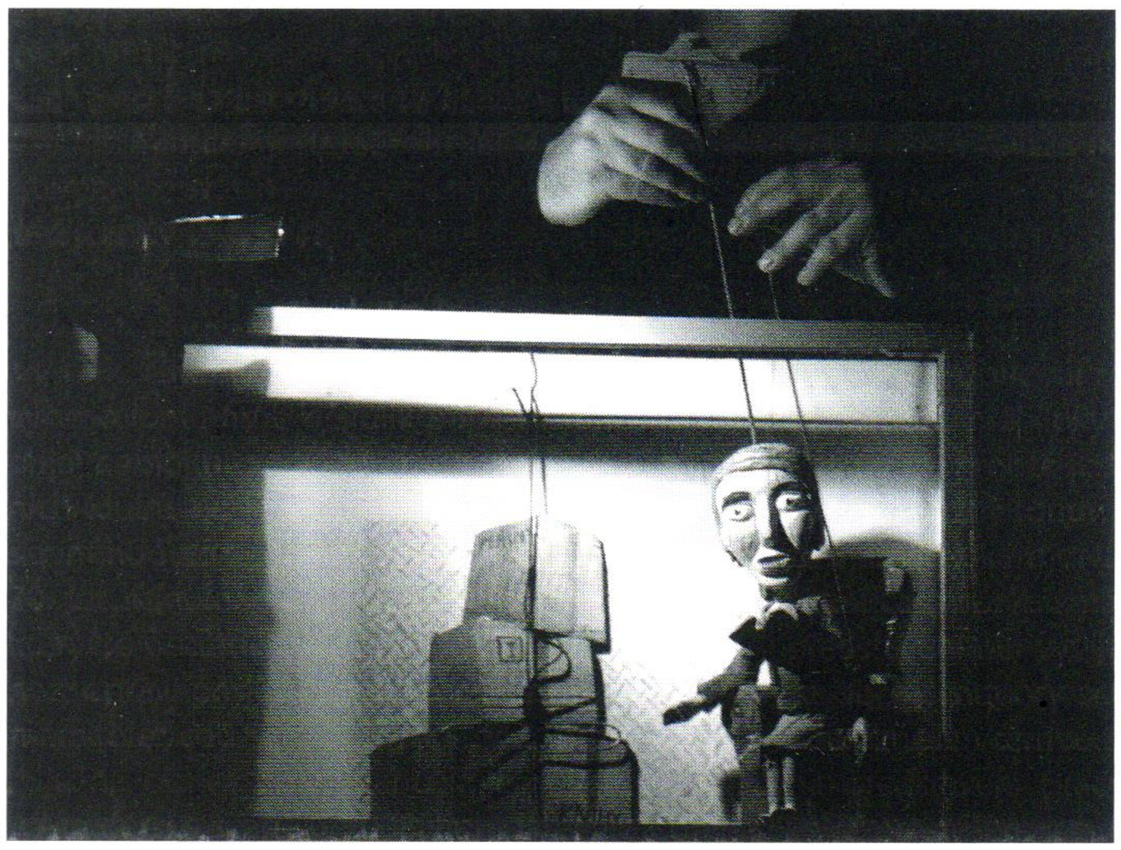

LS Tate Iyumni Praha / Kolektiv souboru: Krvavé koleno. Foto: Milan Strotzer.

LS Tate Iyumni Praha / Kolektiv souboru: Krvavé koleno. Foto: Milan Strotzer.

je alegorický horor, v němž pohádkové je pouze metaforické zhmotnění hrozícího zla do krvavého kolena. Mluvící kočky jsou čistě pohádkový zázrak, nadto mimo pravidla hry (nikdo přece nemůže vstoupit do kumbálku druhého člověka). A závěrečná vizualizace krvavého kolena coby ruky v červené rukavici je nejen lexikální protimluv (koleno-ruka), ale hlavně svou přílišnou konkrétností, uchopitelností a zároveň i bezmocností ruší hororový pocit temné, hrůzné nejistoty číhající na naši chybu. Nemluvě o tom, že hlavní hrdinové by nad ním neměli vítězit silou, nýbrž být chráněni kumbálkem své lásky. Rozhodně je však Krvavé koleno naplněno napětím i posláním, které je činí pozoruhodným činem. Výsostně loutkářskými obrazovými prostředky vytváří působivou, hororovou atmosféru a zároveň poetickou groteskou předává silné téma, které se pod rukama souboru postupně vybrušuje. Práce s loutkou možná není zcela dokonalá, ale vyvažuje ji dobře rozvržený sled výtvarně sdělných obrazů. Kdo Krvavé koleno neviděl, měl by to napravit.

„Loutkářský Oscar - tedy Erik byl pro tento rok propůjčen libereckému Naivnímu divadlu za inscenaci Pohádka o Raškovi, která o jediný hlas zvítězila nad Krvavým kolenem."

Abych nezapomněl. Loutkářský Oscar - tedy Erik byl pro tento rok propůjčen libereckému Naivnímu divadlu za inscenaci Pohádka o Raškovi, která o jediný hlas zvítězila nad Krvavým kolenem. Podivujete-li se, proč nebyla tato inscenace na Přeletu, odpověď zní: dala přednost svým obchodním závazkům v zahraničí. Ptáte-li se, jak tedy mohla dostat Erika, odpověď je rovněž jednoduchá: Erik není cena Přeletu, nýbrž cena za nejlepší loutkářskou inscenaci posledního roku - a kde jinde by se měla předávat než na Přeletu, jenž je přehlídkou nejlepších loutkářských inscenací.

FEMAD – salon nevybraných či salon odmítnutých?

Václav Špirit

Stejně jako Rudolfu Felzmannovi vyčetlo loni i mně několik pamětníků, že jsem přijal nabídku být lektorem jednoho z divadelních klubů na FEMADu v Poděbradech, kdysi slavného *Salonu odmítnutých*, který tak koncem 70. let minulého století nazval Pavel Bošek a kterýžto podtitul byl až do Listopadu 1989 více než oprávněný, zatímco dnes je anachronismem. Nebudu se zde rozepisovat proč, odkazuju na článek zmíněného kolegy Felzmanna v Amatérské scéně 6/2008. Pořadatel však přes všechny připomínky na tomto subtitulu trvá, i když všichni vědí, že soubory, které zve, na Hronov nebyly *vybrány*, nikoli byly *odmítnuty*. Já však musím přiznat, že dr. Milan Strotzer ve své subjektivní glose v AS 3/2009 tušil správně, „...že poděbradský FEMAD letos po mnoha letech znovu ponese oprávněný podtitulek Salon odmítnutých".

Vůbec mi nejde o to, kritizovat porotu národní přehlídky v Děčíně, a už vůbec ne ohánět se hronovskou velevětou: „Kdo to sem vybral?" Každý soudný a objektivní divadelník ví, že v amatérském divadle je úroveň představení velmi často závislá na denní formě souboru, že představení se vyvíjejí, pozitivně i negativně, že dobré soubory se po záporném hodnocení neurazí, ale vezmou si připomínky k srdci a dál na představení pracují, takže se lehko stane, že je prostě představení na FEMADu lepší, než bylo na národní přehlídce. Myslím si, že hraje i velkou roli psychika souboru. V Děčíně jde o to, dostat se na Hronov, v Poděbradech jde „jen" o ceny diváků a divadelních kolegů-konkurentů. Prostě psychická zátěž není tak veliká. Nemluvě o subjektivním divadelním názoru porotců, každý má svou divadelní poetiku, která funguje přinejmeším podvědomě, ač se snažíme být co nejobjektivnější. I porotci jsou jenom lidé. Proto bych byl rád, aby i tyto řádky byly chápány jako ryze subjektivní názor, aniž bych žebral o alibi. V Děčíně jsem nebyl, v Hronově jsem viděl všechna představení do čtvrtka a vedl jsem tam seminář, kde jsme denně o představeních diskutovali, totéž můžu říct i o Poděbradech, kde navíc probíhá o každém představení společná „Beseda v kruhu", které se kromě seminaristů zúčastní i soubor – takže můžu srovnávat.

V Poděbradech se představilo celkem 8 divadelních souborů, které soutěžily o nejlepší inscenaci a o nejlepší ženský a mužský herecký výkon, přičemž „porotu" tvoří jeden zástupce z každého souboru. Jednu cenu za představení uděluje porota diváků a na jedné ceně (za inscenaci, dramaturgii, režii, herectví atd.) se musí shodnout účastníci divadelních klubů. Nebudu jednotlivá představení hodnotit, o každém bylo zpravováno obšírně už mnohokrát. Zaměřím se pouze na čtyři představení, která by podle mého názoru hronovskou žatvu obohatila, byla by vítanější příležitostí k diskuzi než některá v Hronově.

Každá beseda v kruhu byla zahájena ředitelem festivalu dr. Ladislavem Langrem, který citoval z hodnocení poroty v Děčíně. Stejně jako R. Felzmann považuju tento prvek nikoli za šťast-

ný, ale pro účastníky besedy, tedy i pro mě, poskytoval možnost určitého srovnání, přičemž se názor z Děčína ne vždy úplně rozcházel s názory diskutujících v Poděbradech. Prvním příkladem z mého výběru je inscenace **Rádobydivadla Klapý Taneční hodiny pro pokročilé**, ***Nývltovy*** adaptace téměř stejnojmenného ***Hrabalova*** prozaického textu. Jak v Děčíně, tak i v Poděbradech bylo Rádobydivadlu vytýkáno, že je to nedramatické, nedivadelní, zda chtěl soubor „jen pobavit?", kdeže je Hrabalův „surrealismus?", že je jeho próza „experimentální", že mezi postavami, připsanými dramatizátorem, není „pnutí, vztahy" atd. Viděl jsem klapské představení dvakrát a nesouhlasím. Viděl jsem příběh osamělého, ale grandiózního mluvky, ne žvanila, skvěle představeného Jiřím Krausem, je jedno, že je profíkem.

Rádobydivadlo Klapý / Bohumil Hrabal, Václav Nývlt: Taneční hodiny pro pokročilé. Foto: Milan Strotzer.

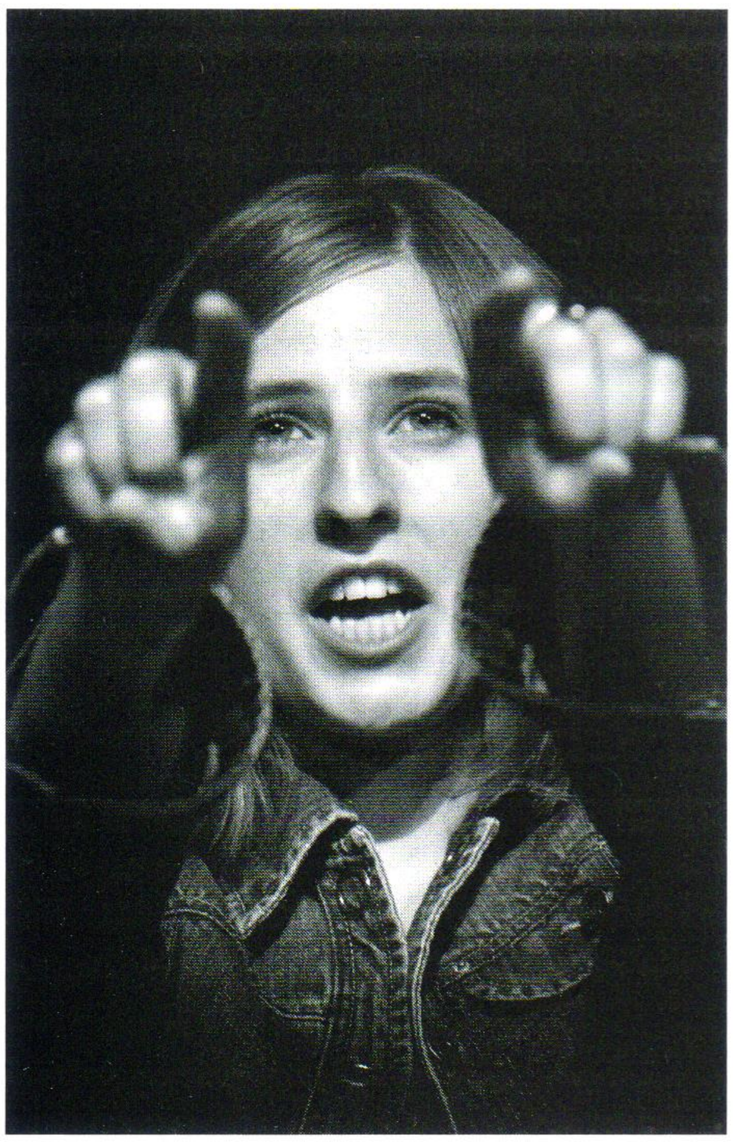

Divadlo NABOSO Boskovice / Gabriela Preissová: Gazdina roba. Foto: Ivo Mičkal.

Neviděl jsem nedramatický monolog, viděl jsem i jiné, stejně osamělé postavy, které se alespoň chtějí naučit tancovat, jako jiní osamělí chodí do jiných „terapeutických" kroužků. Není mezi nimi pnutí, protože nejsou schopni konfliktu, každý žije sám pro sebe ve svých vzpomínkách. Už dávno se odnaučili komunikovat, pokud mezi nimi ke konfliktu dojde, je pouze vnější. Všechny postavy hráli amatéři, kteří profíkovi nejen sekundovali. A to vše s daným Hrabalovým humorem, který je sice humorem černým, ale při kterém se smějeme, ano *bavíme se*, jako se smějeme lidskému neštěstí přinejmenším od dob Chaplina vždycky. My Češi máme sklony glorifikovat svou kulturu coby jedinečnou: Hrabala je přece nemožné převést na jeviště! Je nepřeložitelný do cizího jazyka! Ale je, a dobře. A je v cizině čten nejen intelektuální vrstvou, má svůj docela normální okruh čtenářů. Hrabal sám ukojil svou ješitnost, když začal být překládán do cizích jazyků. A jeho experimentálnost? Snad zase jen pro Čechy: začátkem 60. let minulého století byla jeho próza, a i jiných autorů, po budovatelských blbinách přirozeně zjevením, dodnes nemáme lepší, proto asi zůstal chudák experimentální. Samozřejmě svoje hospodské pábení skvěle stylizoval ve světovou literaturu, kterou mnoho čtenářů čte stejně rádo jako Švejka. Já tak četl klapské představení, „pobavilo" by více než některá v Hronově. V Poděbradech žádnou cenu nezískalo, inscenace byla těsně za oceněnými.

Inscenace ***Gabriely Preissové*** **Gazdina roba** divadla **NABOSO z Boskovic** si odnesla cenu Divadelních klubů za dramaturgii, zajímavé bylo, že volba padla bez dlouhých diskuzí. Byla předloha skutečně okleštěna, i když silný příběh zůstal, což bylo v Děčíně i v Poděbradech inscenátorům vytýkáno? Myslím si, že předloha byla rapidně seškrtána, ale ne okleštěna, tragický příběh Evy krajčírky mi byl mladými inscenátory navýsost a s pokorou sdělen. Jsem vyznavač stylové čistoty, což na první pohled tato inscenace nesplňuje, a protiví se mi za každou cenu aktualizovat, což tato inscenace na první pohled dělá. Ale představení Boskovických je pro mě nejen důkazem, že vědí, co chtějí sdělit, ale i prostředky, které zvolili, jsou pro mě čitelné. Nejen paralela sebevražd Evy krajčírky a Curta Cobaina, ale i obsazení matky a tety muži a jejich líčení mi osvětlují oba osudy, přičemž to má řád právě v propojení několika stylových rovin (herectví, líčení, kostýmy, zpěvačka), nemluvě o konkrétních odkazech (např. žena Cobaina se ve skutečnosti

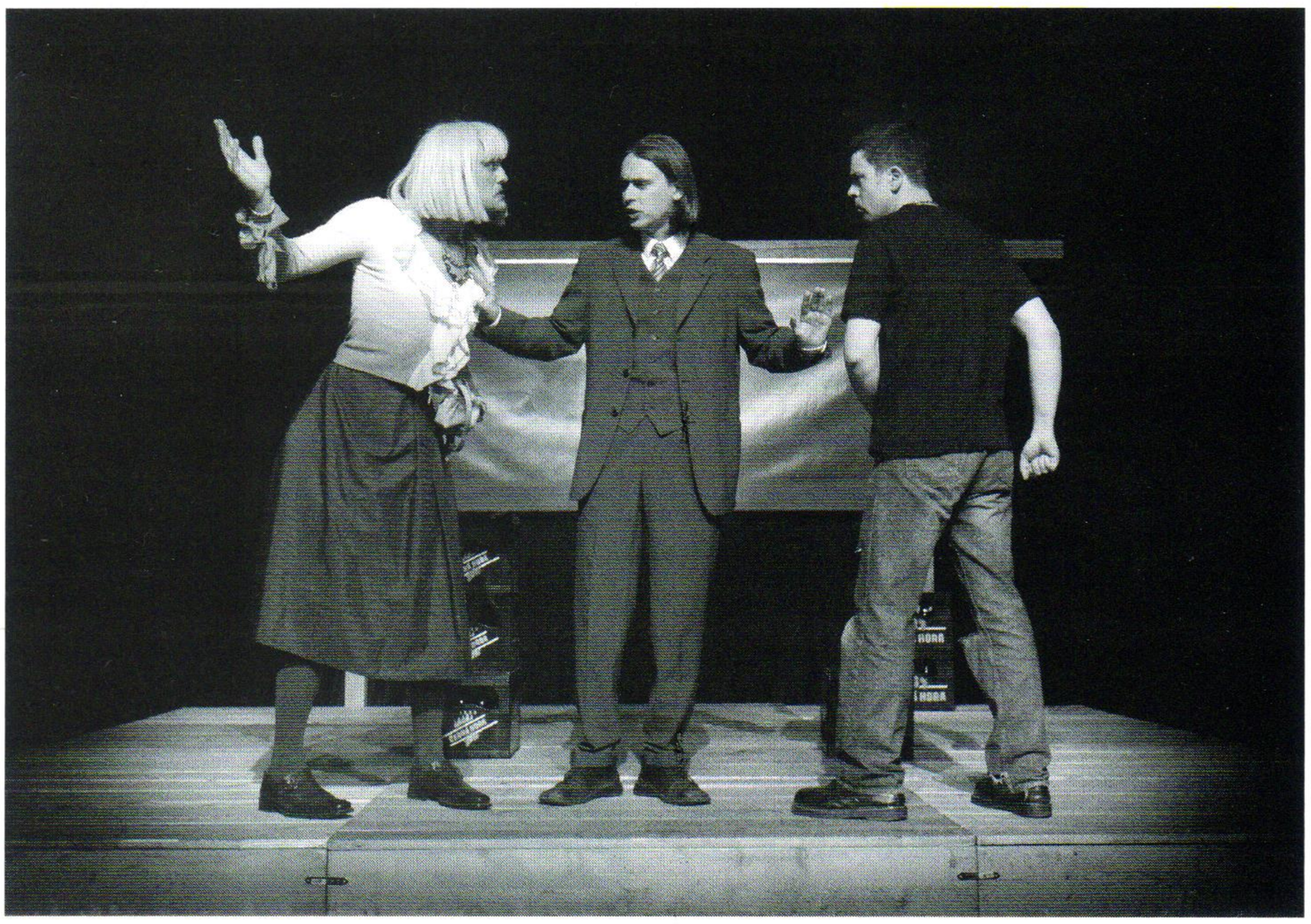

Divadlo NABOSO Boskovice / Gabriela Preissová: Gazdina roba. Foto: Ivo Mičkal.

Divadlo bez střechy Vyškov / Slawomir Mrożek: Šťastná událost. Foto: Ivo Mičkal.

líčila jako matka-muž v boskovické inscenaci). Nebyla by tato diskutabilní inscenace výborným pandánem k výborné Maryše v Hronově? Představitelka Evy dostala jednu ze dvou 1. cen, které byly uděleny za nejlepší ženský herecký výkon.

Rozdílná míra stylizace byla kritizována i v inscenaci **Šťastná událost vyškovského Divadla bez střechy**, konkrétně herecké prostředky představitele Starce. Nechci srovnávat, ale proč byli Lébl, Pitínský a Morávek zvoleni v anketě Reflexu za nejvýznačnější osobnosti českého divadla posledních dvou desetiletí? Chtěl bych zdůraznit, že nejsem jejich bezpodmínečným fanouškem, ale některé jejich inscenace mě oslovily. Pitínského Nora byla před rokem v Hronově přijata smíšeně, v programu stálo: „Každá osoba je ztvárňována odlišným hereckým stylem, charakterizována rituálem, kostýmem a v neposlední řadě účesem." Proč by nemohla být takto přijata i vyškovská inscenace? Mně se velmi líbila, absurditu ne-příběhu mi sdělila svrchovaně. Je pravda, že nebyla zábavná, spíše krutě humorná. A herecky skvělá. Alois Kummer si odnesl zaslouženě cenu za nejlepší mužský herecký výkon.

Cenu za nejlepší inscenaci získaly **Tři sestry Turnovského divadelního studia**. Myslím si, že zcela oprávněně. Prvních deset minut jsem si říkal ne, to není moje poetika, holt zase jeden úlet. Ale najednou jsem byl v divadle, kde se hrál svérázně upravený ***Čechov***, ale pro mě to Čechov byl, jeho Tři sestry, které si nedokážou koupit lístek do Moskvy, přičemž podotýkám, že jsem v této souvislosti zmiňované představení Rádobydivadla Klapý Jak si tři nány neuměly koupit lístek do Moskvy nikdy neviděl. V Poděbradech jsem slyšel text A.P. Čechova a viděl jsem ho na jevišti svébytně inscenovaný, scénograficky výtečně dovršený: klec, ze které není úniku. Protože žijeme ve vlastních klecích pseudofilozofování, rádobymalování, infaltilního snění o lepším životě v nejhlavnějším městě hlavních měst, unikáme do pasti alkoholu, který nám otevře padací dveře do propastného pádu. Na rozdíl od hodnotících v Děčíně mi proti tradičnímu Čechovovi představení Turnovských něco nového přineslo. Jejich otázku: „A proč ta neschopnost odjet do Moskvy, když se mohli přidat k ostatním?", mi zodpovědělo. Smál jsem se, až mě mrazilo.

Ke všem čtyřem zmíněným představením bych mohl uvést i kritické připomínky (jednu za všechny: ve Třech sestrách je nejslaběji adaptovaná postava pijáka, včetně naprosto zbytečných vulgarismů), ale ty jsem úmyslně vynechal, šlo mi o eventuální uspění či neuspění v Hronově. Uspění diskutabilní, obohacující diskuzní fórum, nejen k pobavení, jak v podobné souvislosti napsal prof. Císař v posledním čísle tohoto časopisu. Na Hronově bylo z osmi soutěžních představení jen jedno tohoto druhu.

Nezmínil jsem čtyři představení, která by mi v Hronově nechyběla, i když některá z nich by tam místo jiných být mohla. FEMAD v režii dr. Ladislava Langra se stává festivalem, na který by byl každý soubor rád pozván nejen proto, že nebyl vybrán na Hronov. Nadto je výborně organizován, přitom neokázale, snad je programově příliš naplněn, že není čas na vydechnutí, ale to je asi osud všech festivalů. Každopádně doporučuji jej navštívit.

Divadlo bez střechy Vyškov / Slawomir Mrożek: Šťastná událost. Foto: Ivo Mičkal.

Turnovské divadelní studio A. Marek / A.P. Čechov, P. Haken: Tři sestry. Foto: Ivo Mičkal.

Loutky v Olomouci

Mirka Nohelová, Aleš Pop

V olomouckém Slovanském domě proběhl ve dnech 7. a 8. listopadu 2009 již 19. ročník nesoutěžního festivalu amatérských loutkářů Čechova Olomouc. Název nese po zakladateli pořádajícího souboru Kašpárkova říše Ing. Františku Čechovi (1898–1951), amatérském divadelníkovi, nadšeném loutkáři a autorovi mnoha her, z nichž některé patří stále do zlatého fondu domácí i jiných scén, například Křídová pohádka či Drak. Křídovou pohádku provede Kašpárkova říše v lednu k devadesátému výročí svého založení. Úplně prvním představením, které odstartovalo celou tradici souboru, byla 4. ledna 1920 v divadélku na olomouckém předměstí Hejčín hra Doktor Faust.

Ale zpět z historie do současnosti. Pořadatelem festivalu je tedy od začátku jeho tradice Kašpárkova říše se svým zřizovatelem Slovanským domem Olomouc a SAL SČDO. Nad akcí též převzal záštitu Olomoucký krajský úřad a Magistrát města Olomouce. Na tomto místě bychom měli ještě vzpomenout člověka, bez něhož by festival nikdy nevznikl, který jej vymyslel a dokázal doslova vydupat ze země – Zdarka Popa, mnohaletého vedoucího domácího souboru. Letošního ročníku se bohužel již nedožil, zemřel v květnu loňského roku ve věku nedožitých 80 let. Jeho následníci dokázali tradici udržet – děkujeme!

Na festival se mohou přihlásit všechny amatérské loutkářské soubory z celé republiky, které hrají pro dětské publikum. Výběr jednotlivých představení provede přípravný výbor. Akce se koná jako bienále. Letošního ročníku se zúčastnilo sedm souborů.

Cílem Čechovy Olomouce je jednak prezentace souborů před místním publikem, zpestření nabídky divákům, ale hlavně přátelské (a proto nesoutěžní festival) setkávání souborů a sbírání zkušeností a nápadů, vzájemná inspirace. Proto je též ke každému ročníku vydána publikace s určitým tématem, na niž navazuje seminář. Letos to byla MARIONETA, kaleidoskop otázek a odpovědí Slávka a Pavly Kuschmitzových z Prahy. Na praktických ukázkách předvedli zájemcům technologii výroby nejjednodušších marionet. Zároveň na improvizované výstavce dokázali neustále fascinovat dětské návštěvníky i jejich rodiče či prarodiče předváděním ukázek ovládání a hlavně tím, že si děti mohly všechno vyzkoušet samy a na vše si sáhnout. Není krásnější pohled než na rozzářené dětské oči. Slávku a Pavlo – moc vám děkujeme! Po dlouhé době byla též obnovena tradice společenského večera – tentokrát

Čechova Olomouc nese název po zakladateli pořádajícího souboru Kašpárkova říše Ing. Františku Čechovi (1898–1951).

s cimbálovou muzikou, varietním vystoupením dětského souboru Jitřenka DDM Mladá Boleslav – černé divadlo doplněné fluorescencí – mimochodem, velmi dobré úrovně a s humorným předtančením pana Tomáše Kapsy z Rakovníka.

Jak vše probíhalo?

Festival uvedl současný vedoucí souboru Aleš Pop a pak se slova ujal primátor města Olomouce pan Martin Novotný

„Cílem Čechovy Olomouce je jednak prezentace souborů, /.../ ale hlavně přátelské /.../ setkávání souborů a sbírání zkušeností a nápadů, vzájemná inspirace."

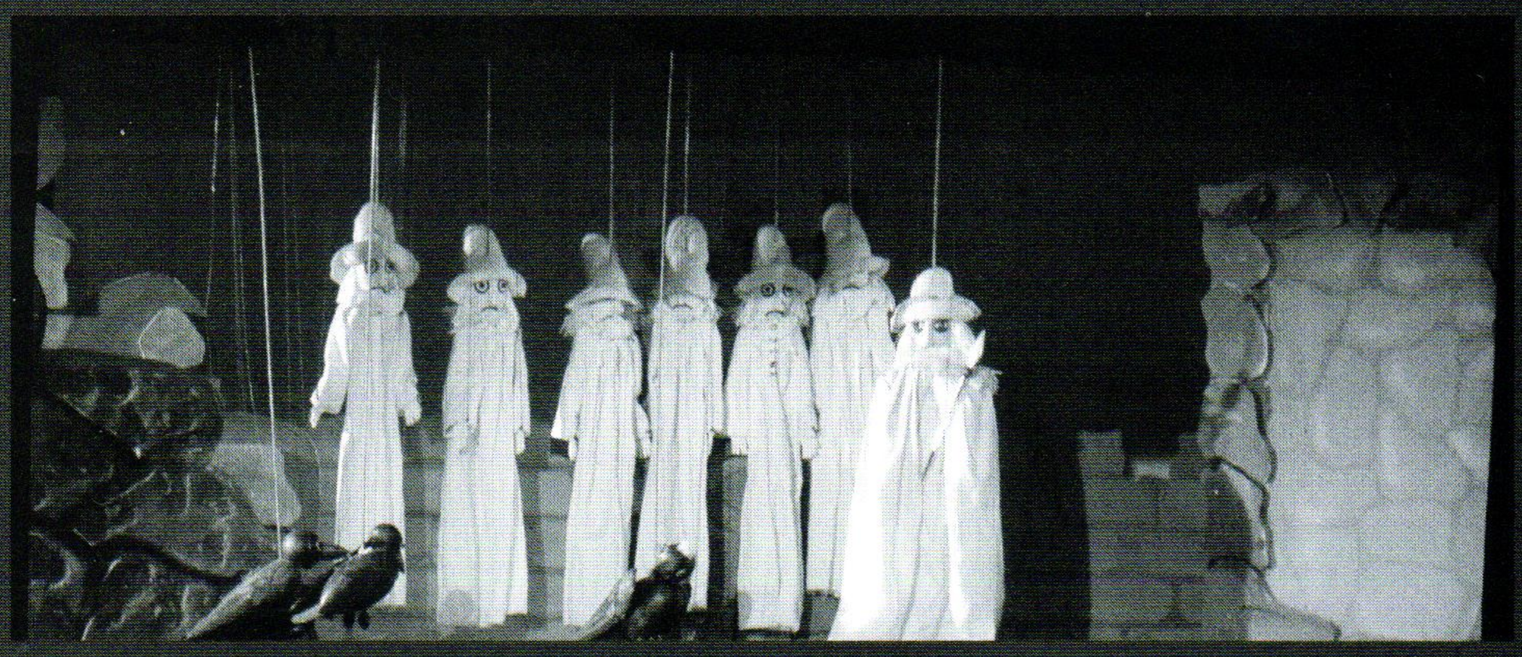

LD Jiskra Praha-Kobylisy / Petr Slunečko: Havraní pohádka. Foto: Aleš Pop.

LS Srdíčko Vysoké Mýto
J.B. Heller: Zimní pohádka o pejskovi a kočičce
jak šli hledat roztrhanou peřinu paní Zimy. Foto: Aleš Pop.

– velice mu děkujeme za slova i podporu! Nakonec pak ještě za SAL vystoupil JUDr. Petr Slunečko.

Jako první vystoupilo loutkové divadlo **Jiskra Praha-Kobylisy** s inscenací ***JUDr. Petra Slunečka* Havraní pohádka**. Marionetami provedený příběh dítěte vychovaného mezi havrany, zasazený do doby třicetileté války. Hra s podtextem mírového poselství určená spíše pro větší děti.

Loutkové divadlo Kováček Praha připravilo pro dětské diváky milý zážitek oblíbeným evegreenem ***Jiřího Jaroše* Tři prasátka**. Vtipná, svižná „maňáskárna" s živou hudbou dětského diváka zcela zaujala a v „dospělácích" zanechala velmi příjemné pocity.

Třetí představení zahrál soubor **Srdíčko z Vysokého Mýta**. Titul ***J.B. Hellera* Zimní pohádka o pejskovi a kočičce, jak šli hledat roztrhanou peřinu paní Zimy** patří také k dětmi velmi oblíbeným. Barevná scéna, výrazné loutky a tradičně dobrá interpretace souboru, to byla záruka úspěchu u dětského diváka.

Následovala inscenace již jednou citovaného dětského souboru **Jitřenka DDM Mladá Boleslav**. Hra ***L. Dvorského* Šnofonius a Mordulína** byla provedena, jak je jejich velmi dobrou tradicí, technikou černého divadla. Přiznáme se za pořadatele, že právě černé divadlo je důvodem, proč je tento soubor zván na festival pravidelně. A samozřejmě pro vysokou úroveň dětského projevu, který nese znaky dobrého pedagogického i uměleckého vedení manželů Vidlařových – tleskáme jim i souboru!

Další den festivalu otvíralo divadlo **Povidlo z Otrokovic** vlastní vtipnou a svižnou úpravou pohádky **Dlouhý, Široký a Bystrozraký**. Je třeba připomenout, že jde o divadlo, které při povodních přišlo o úplně všechno a vstalo doslova jako Fénix z popela. Ač nemá stálou scénu a vlastně žádné zázemí, jejich inscenace v lehce improvizovaném prostředí – scéna byla postavena na podlaze loutkového sálu po odstranění několika řad sedadel – zaujala zpěvem, škálou nápadů i humorem. Děkujeme a tleskáme!

Loutková scéna Před Branou z Rakovníka přivezla dětmi velmi oblíbenou pohádku ***Nadi Mikeskové* Budulínek**. Rakovničtí opět dětského i dospělého diváka nezklamali. Dědeček a babička v podání živých herců byli přirozeným pojítkem mezi diváky a loutkami, působili přirozeně a nepotlačovali dominantní postavení loutek – maňásků Budulínka i ližiček. Velmi vyvážené představení.

Jako poslední se prezentoval **domácí soubor Kašpárkova říše** inscenací z pera své „kmenové autorky" ***Mirky Nohelové*** úpravou pohádky **Sůl nad zlato**. Na inscenaci bylo velmi sympatické zapojení velmi mladých členů souboru. Ti, ač ještě nezkušení, předvedli pěknou inscenaci a rozhodně neudělali svým výkonem pořádajícímu souboru ostudu – zaslouží si potlesk!

Na závěr ještě nelze nezmínit domáckou atmosféru festivalu podtrženou kuchyní a barem „U draka". Všem děvčatům, která se starala o žaludky účinkujících, patří závěrečný dík!

Nu, a na úplný závěr – ať žije 20. Čechova Olomouc v roce 2011!

Čechův divadelní podzim 2009

Michal Pivarči

Hornopočernický festival Divadlo v přírodě má „mladšího bráchu". Vzhledem k věkovému rozdílu by se vlastně dalo říci vnuka. Konal se letos 6.–17. listopadu již podruhé a jmenuje se Čechův divadelní podzim.

Festival je poctou proslulému scénografovi Milanu Čechovi (3. 7. 1937–14. 2. 2007), který toho pro místní amatérské divadlo hodně udělal. Milan Čech prožil své mládí v Horních Počernicích. Byl jedním ze zakládajících členů novodobého amatérského souboru, se kterým od konce padesátých let minulého století hrál a navrhl pro něj desítky scén i kostýmů. V roce 1961 nastoupil jako scénograf do divadla V. Nezvala v Karlových Varech, později působil jako šéf výpravy ve slovenském Zvolenu a v Kolíně. Spolupracoval také s divadly v Berlíně, Antverpách, Wroclawi a Tampere. Nikdy však nezapomínal na své přátele, i když jej mimořádný talent zavedl do různých koutů světa. Byl to skutečný umělec s velkou fantazií, vytvořil více než pět set scénografických realizací, než v roce 2007 odešel navždy.

Chrudim. Ztvárnila slavné role ve filmech Juraje Jakubiska a roli dcery Ziny ve filmu Spalovač mrtvol režiséra Juraje Herze. V roce 1970 se vrátila k výtvarné profesi a stejně jako její manžel Milan Čech vytvořila mnoho kostýmních návrhů pro řadu českých divadel.

Přáním organizátorů Čechova divadelního podzimu je v první řadě přispět k lepšímu poznávání amatérských divadelníků a k propagaci amatérského divadla. Festival má být otevřený všem divadelním žánrům, nejrůznějším inscenačním postupům, stylům a poetikám. Je příležitostí k vzájemné inspiraci a setkávání amatérských divadelníků ať vzdělávacího či společenského charakteru, tak jak o tom často mluvil Milan Čech.

Přehlídka je koncipována jako nesoutěžní, avšak diváci mohou po každém představení vyjádřit své sympatie hlasováním ve třech kategoriích: Představení se mi velmi líbilo /líbilo/ nelíbilo. Naprostá většina míčku končí v první hromádce, což jen dokazuje fakt, že letošní Čechův divadelní podzim, stejně jako v loňském roce, zaznamenal velký

TMA divadlo Terezín / Michael Cooney, Rupert Dubský: Nájemníci pana Swana. Foto: Milan Strotzer.

Milanův syn Matěj během zahájení letošního festivalu řekl, že festival je pro něj vzpomínkou na oba jeho rodiče. Maminka paní Jana Čechová, rozená Stehnová (1. 12. 1943–30. 11. 2006), byla také významnou kostýmní výtvarnicí a herečkou. Po boku svého manžela byla rovněž úzce spjata s počernickými ochotníky. Pocházela z rodiny chrudimských divadelníků, její otec Jiří Stehno spoluzaložil divadelní festival Loutkářská divácký úspěch a pomohl navázat spolupráci mezi divadelními soubory z různých krajů republiky. Tentokrát se na něm představily soubory ze Semil, z Milovic, Kouřimi, Lomnice nad Popelkou, České Skalice, Poděbrad, Říčan, ze Zbraslavi, z Terezína a Brandýsa nad Labem, odehrálo se celkem 12 představení, z toho 5 odpoledních pohádek. Zdá se, že se Čechův divadelní podzim stává životaschopným přírůstkem do hornopočernické festiva-

Scénograf Milan Čech (1937–2007), na jehož počest v Horních Počernicích vznikl nový divadelní festival. Archivní foto.

Jaroměřské divadlení

Josef Horáček, předseda DS Vrchlický, ředitel MKS Jaroměř

Jaroměřské divadlení jako nesoutěžní přehlídka amatérských činoherních divadel vzniklo v roce 2001 iniciativou tehdejší předsedkyně místního DS Vrchlický a ředitelky MKS Jaroměř paní Ivy Kašparové. Jejím záměrem bylo obnovení tradice divadelních přehlídek v našem městě. Ve starých kronikách místního DS jsme objevili záznamy o divadelních týdnech pořádaných již od roku 1942. V roce 1950 byl Jaroměřský divadelní týden přejmenován na Festival lidové tvořivosti. Bohužel, v kronikách chybí zpráva o tom, co bylo příčinou ukončení této tradice.

Pořadatelem přehlídky je tedy nově MKS Jaroměř ve spolupráci s DS Vrchlický a první obnovený ročník proběhl 5. října 2001. Divadlení zahájil domácí DS Vrchlický uvedením hry Miroslava Horníčka *Tři Alberti a slečna Matylda*. Celý program byl vtěsnán do jednoho víkendu, kdy dopolední představení bylo věnováno nejmenším divákům a odpolední a večerní dospělým.

V letech 2002–2003 probíhala celková rekonstrukce budovy divadla, a proto druhý ročník přehlídky proběhl až roku 2004. Od té doby se koná každoročně na přelomu září a října. Vloni byl už program rozdělen do dvou po sobě následujících víkendů. Program tradičně v pátek zahajuje domácí soubor, obě sobotní dopoledne pak nabízíme dětem pohádku a večery jsou určeny představením pro dospělé.

Naše přehlídka vznikla jako nesoutěžní, a to hlavně z důvodů organizačních. Také jsme ji však chtěli pojmout spíše jako přátelské setkávání divadelních souborů nespoutaných rivalitou. Jediným porotcem je publikum, které svým potleskem podané výkony odmění více či méně.

Program přehlídky sestavuje ředitel MKS Jaroměř ve spolupráci s ostatními zaměstnanci a výborem DS Vrchlický. Vycházíme z toho, že přehlídka je otevřena všem amatérským činoherním souborům z celé republiky. Snažíme se domácímu publiku nabídnout inscenace souborů nejen z okolí, ale i vzdálenějších. Chceme poskytnout možnost zahrát na naší přehlídce co možná největšímu počtu divadelních souborů při zachování rozsahu přehlídky, a proto zveme každým rokem jiné soubory. Vybíráme je ze zaslaných nabídek od souborů či na doporučení našich kolegů (pořadatelů soutěžních či nesoutěžních přehlídek).

K naší radosti divácká obliba a návštěvnost přehlídky byť pomalu, ale každoročně vzrůstá. Letos jsme zaznamenali průměrnou návštěvu na představení 115 diváků. Nastavený trend chceme udržet i v nadcházejících obdobích a věříme, že se naše přehlídka stane pevnou součástí kalendáře nejen divadelních souborů, ale i našich diváků.

Letošní VII. ročník proběhl v Městském divadle ve dnech 5., 6., 12. a 13. září a vedle domácího souboru Vrchlický, který představil *Jiráskovu* Lucernu, na něm svá představení zahrály DS Vicena z Ústí nad Orlicí (*Ivan Vlk*: Pohádka o Popelce), DS Vojan Libice nad Cidlinou (*Francis Joffo*: Prázdniny snů), Divadlo Kocábka Chocerady (*Jiří Cinkeis a Vladimír Šíma*: Ďulík a Kokoláč), Občanské sdružení Ďyvadlo Neklid Trutnov (*Petr Vanžura*: Prase v kufru), DS J.K. Tyl Meziměstí (O ševci Ondrovi a komtesce Julince) a přehlídku uzavíralo Divadlo Kodym z Opočna (*Aleš Sedláček*: Světáci).

lové nabídky, vedle zimního POPAD a letního Divadla v přírodě.

Přijměte tedy za rok pozvání na Čechův divadelní podzim, budete se dobře bavit.

Program 2. ročníku festivalu Čechův divadelní podzim

6. listopadu 2009
DS Jiří Poděbrady, režie: Jan Pavlíček
– J.N. Olejan: Ezop

7. listopadu 2009
TMA divadlo Terezín, režie Eva Andělová
– M. Cooney: Nájemníci pana Swana
DS Černý Petr Brandýs nad Labem
– P. Faldus: Šíleně nastydlá princezna

8. listopadu 2009
DS Tyl Říčany, režie Karel Purkar
– N. Werdelinová: Znalci
Zbraslavská kulturní společnost, režie: Svatoslav Mahelka – Prolhaná princezna

13. listopadu 2009
DS Svatopluk Benešov, režie Jiří Škoda
– Y. Jamiaque: Pan Hamilkar

14. listopadu 2009
DS Maska Česká Skalice,
režie Lída Kadaníková
– F. Lonsdale: Manželství na zkoušku
DS Jiří Poděbrady, režie Ladislav Langr
– H.CH. Andersen: Sněhová královna

15. listopadu 2009
DS J.K. Tyl Lomnice nad Popelkou,
režie Renata Tomešová
– C. Goldoni: Poprask na laguně
DS J.K. Tyl Lomnice nad Popelkou,
režie Ladislav Sezima
– J. Koloděj: Ježibaby z Babína

16. listopadu 2009
DS Mrsťa Prsťa Kouřim,
režie Martin Drahovzal – Mrtvá nevěsta

17. listopadu 2009
DS A-Z Divadlo Milovice, režie Miroslav Varta
– O bílém čertovi
DS Pódio Semily, režie: Zdeněk Lindner
– Světáci

Divadelní spolek Vojan Libice nad Cidlinou / Francis Joffo: Prázdniny snů. Foto: Milan Strotzer.

O cenu Matěje Kopeckého v Libčanech

Jana Srpková

Již 36. ročník přehlídky loutkářských souborů, nesoucí jméno obrozeneckého loutkáře a libčanského rodáka Matěje Kopeckého, se konal v Libčanech. Čtyři listopadové neděle patřil sál obecního hostince U Bohouše loutkám a především dětským divákům.

První ročník proběhl v roce 1974. Podnět ke vzniku dalo hradecké loutkové divadlo Drak a někteří jeho herci, tehdejší Okresní kulturní středisko v Hradci Králové, Osvětová beseda v Libčanech a několik místních nadšenců. Dnes je pořadatelem Obec Libčany a Středisko amatérské kultury Impuls z Hradce Králové. Přehlídka je podporována Královéhradeckým krajem.

LS BODI Jaroměř / Libuše Bauerová: Červená Karkulka. Foto: archiv souboru.

Do soutěže se mohou přihlásit amatérské loutkářské soubory. Jedná se sice o přehlídku soutěžní, ne však postupovou. V počátcích hodnotila představení odborná porota, která byla později vystřídána porotou dětskou, sestavenou z žáků zdejší základní školy. Děti bedlivě sledují všechna představení, každé zhodnotí a oznámkují jako ve škole. Vítěz obdrží putovní cenu, loutku Kašpárka, jež vznikla v dílně loutkového divadla Drak. V posledních třech letech si cenu odvezl soubor HAD z Hradce Králové, Jesličky rovněž z Hradce a Klub loutkářů Úpice.

Pro nás pořadatele je však důležité, že se v Libčanech stále hraje divadlo, které navštěvují v hojném počtu děti doprovázené rodiči. O přátelské a příjemné atmosféře vypovídají i každoroční návštěvy potomků slavného loutkohereckého rodu Kopeckých.

V letošním roce se na naší přehlídce v hostinci U Bohouše představily: LD POLI Hradec Králové (*Jiří Poleňa*: … ale když ona je zakletá), LS Na židli Turnov (*Dana Salabová*: Kdo zachrání princeznu), LD Martínek Libáň (*Miloslav Lesný, Jan Bílek:* Pohádka o slunci), LS BODI Jaroměř (*Libuše Bauerová*: Červená Karkulka, Perníková chaloupka), Klub loutkářů Úpice (*Pavel Grym*: Bubáci).

zsirs palety divadelních přehlídek a dílen

FAUSTOVÁNÍ 2009

Připravil ***Tomáš Pavel***

Faustování, které pořádá Kulturní dům v Bechyni ve spolupráci s NIPOS-ARTAMA, je tvůrčí dílna (nejen) loutkového divadla. Loutkové, případně výtvarné divadlo bývá konfrontováno s jinými divadelními druhy. Například v roce 2006 – Divadlo světla a stínu, 2007 – Divadlo výtvarné a pantomima (pohybové divadlo) a v roce 2008 to byla dílna loutkového divadla pro začátečníky.

Letošní Faustování se věnovalo ponejvíce divadlu poezie, které s loutkovým divadlem spojuje neodmyslitená práce s metaforou. Dílnu vedl pedagog Západočeské univerzity Plzeň Roman Černík. Metodicky velmi přehledně a systematicky provedl účastníky základy práce s tělem, pohybem a posléze se slovem, a to jak pomocí vlastní tvorby, tak tvorby básníka. Po dvoudenním intenzivním úsilí vzniklo několik velmi zajímavých minipředstavení. Pracovní záznam (včetně zpracování níže uvedené básně Paula Kleeho) si můžete prohlédnout na stránkách NIPOS www.nipos-mk.cz nebo www.artama.cz (Loutkářství/Faustování).

Menší část dílny pak byla věnovaná analýze a inspirativním etudám na základě rozpracované inscenace, kterou do Bechyně přivezl soubor Plkoň z Prahy – Krev. Namísto dlouhých popisů však přijměte...

POETICKÉ POŽITKY JEDNÉ Z ÚČASTNIC

HA! Mnozí z nás prozřeli. Divadlo poezie, to nejsou jenom recitace básniček! Poeticky se můžete klidně v někom zrcadlit, a když dojde k vzájemnému propojení, třeba už ani nepoznáte, kdo kopíruje čí mihotání prstů.

A taky myslíte, že slova musí obsahovat písmenka? Ale kdeže!

Takové divadelní slovo může vypadat jako améba, mixér, koberec nebo lidské sousoší. Takto si můžete pokecat i s hromadou lidí najednou a vůbec se nemusíte překřikovat. Navíc je to náramná podívaná, když pozorujete dav, který se (v našem případě) pokouší o pohyby všech členů v jednotné symbióze nebo se nechává ovládat čarodějem dobrodějem či „zlo-dějem".

Zapamatováníhodnými slovy našeho lektora: *„Divadlo musí bolet!"* jsme se řídili do posledního vykřičníku, slovo dalo slovo a vznikla nejedna modřina. Akrobacie to byla pěkná, ovšem bolest těla také. Však kdo by se ale

Roman Černík (vpravo nahoře) v kruhu účastníků bechyňského Faustování 2009. Foto: Štěpán Filcík.

„Letošní Faustování se věnovalo ponejvíce divadlu poezie, které s loutkovým divadlem spojuje neodmyslitená práce s metaforou."

nepokochal pohledem na živoucí pyramidy či na um, kdy člověk člověka obkrouží tak, jako by jeden byl jabloní a druhý hadem.

A pak si dá divadelník místního Platana a vzápětí po něm chtějí, aby napsal haiku, jenže to není jako vyslat do vesmíru Lajku, saprlot, kde mám tu bílou vlajku, vzdávám se, napíšu bajku.

Hele, ale vono to de, pět slabik, sedm a zase pět, teď už jen, jak to zapět.

Zkoušíme to různě, zkoušíme to jinak, pějeme si navzájem ódy a nakonec dáme všechno dohromady. Zdánlivě nesladitelná témata haiku komponujeme v celistvý obraz. Hezké to bylo, to se musí nechat... a pochválit.

No a pak mezi nás přišel Paul Klee, tedy v zastoupení jeho výtvarné a básnické tvorby. To byste nevěřili, co lidi, převážně pány, napadá při pozorování jeho uměleckých děl!

„Oči
rozkoš
sluší
Tvoje
prsa
mlsá
kteří
v keři
mlaskání
laskání
celou noc."

Paul Klee

A takové všelijaké nepravidelné kostičky a obdélníky jsou v jeho podání vlastně město, které na všechny působí tak trochu pustoprázdně a nevlídně a skrze naše skleslé tváře tato aglomerace pana Paula Kleeeho obživla v pouličních kamerových záběrech.

Ty domy nás doslovně pohltily a nakonec vyplivly na rozcestí,
z něhož se můžeme vypravit mnoha směry na inspirační lov,
protože teď už jsme díky Romanovi ... poznali spoustu divadelních cest,
které jsou bez zbytečných slov,
ale plné pádných gest.

„Zapamatováníhodnými slovy našeho lektora: „Divadlo musí bolet!" jsme se řídili do posledního vykřičníku..."

Aleje 2009 v Budišově u Třebíče + Česko-německé setkání žonglérů a kejklířů ve Waldmünchenu

Adéla Kratochvílová

8. Mezinárodní žonglérská a divadelní dílna Aleje 2009 se letos uskutečnila v termínu 22.–28. 8. ve sportovním areálu v Budišově u Třebíče. Již tradičně předcházela Česko-německému setkání žonglérů a kejklířů ve Waldmünchenu, které se letos konalo po patnácté.

Do Budišova se sjelo celkem 35 účastníků a lektorů z České republiky, Slovenska, Německa, Polska, Francie a Lotyšska ve věku od 12 do 50 let. Program dílen probíhal vždy v dopoledních, odpoledních a často i večerních hodinách. Hlavním lektorem dílny byl **Priam**

„Hlavním lektorem dílny byl Priam Pierret – ‚Diabolo Lord' z Francie. /.../ ... dokázal svoji výuku rozdělit a přizpůsobit různým úrovním účastníků, a tak zaujmout všechny."

Hlavní lektor dílny Aleje 2009 Priam Pierret z Francie s lektorkou dílny psychomotorických her a pomůcek Dášou Trávníkovou. Foto: Siegfried Rendla.

Pierret – „Diabolo Lord" z Francie. Účastníky zasvěcoval především do tajů umění žonglování s jedním – dvěma – třemi i čtyřmi **diaboly**. Ale nejen to! Svoji výuku zpestřil žonglováním s **bouncing balls** (odrazovými míčky), brilantním výkladem i praktickým osvojováním **siteswapů** (číselný záznam žonglování v závislosti na rytmu dopadu žonglovaných předmětů, resp. na výšce hodu a straně dopadu vyhozeného předmětu) a **passingem s kužely** (přehazování kuželů ve dvojici či ve skupině). Ačkoliv pokročilost žonglérů byla různá (od mírných začátečníků až po velmi, velmi pokročilé), Priam dokázal svoji výuku rozdělit a přizpůsobit různým úrovním účastníků, a tak zaujmout všechny.

Aleje však nenabízely jen techniky žonglování. Již tradičně se konala dílna německého fotografa a herce **Franze Bauera „Panto-**

grafie“ (příběhy zachycené v jediném momentu na fotografii). Byla nabídnuta také dílna **hlasové průpravy** jeho hereckou kolegyní **Lisou Burkert**. **Dáša Trávníková** nabídla dílnu **psychomotorických her a pomůcek** (balanční pomůcky jako např. šlapadla, hry s padákem, senzomotorické hry apod.). V neposlední řadě proběhla **klaunská dílna Adély Kratochvílové**, která se zaměřila na vytvo-

Pepa Kolaja při žonglování na houpačce. Foto: Siegfried Rendla

ření komické postavy žongléra. Účastníci mohli zkoušet také jízdu na **jednokolce**, zúčastnit se různých **pohybových dílen** nebo např. i dílny masáží. A kdo si chtěl od žonglování trochu odpočinout, mohl si zahrát **kuličky** s vícemistrem světa Zbyňkem Fojtíkem. Příjemným zakončením každého večera bylo promítání **fotografií** Sigfrieda Rendly zachycujících průběh dne.

Středeční odpoledne bylo věnováno kulturnímu poznávání Budišova a s laskavým dovolením pana faráře jsme mohli vyšplhat na věž místního kostela. Byl krásný den, takže jsme vychutnávali výtečný výhled do širokého okolí.

Dílna vyvrcholila tradiční **Show Aleje 2009**, na kterou byli pozváni i budišovští občané. Účastníci prezentovali výsledky jednotlivých dílen, ale také vlastní

Lukáš Stelter ovládá dvě diabola současně. Foto: Siegfried Rendla.

výstupy – žonglérská, akrobatická, taneční, herecká nebo dokonce i pěvecká čísla. V závěru večera nechyběl ani **Juggling Jam** – spontánní vystoupení, při němž se žongléři střídají při reprodukované hudbě v rychlém sledu.

V pátek 28. 8. odjela většina účastníků Alejí na **15. Česko-německé setkání žonglérů a kejklířů do Waldmünchenu** (28.–30. 8.). Zde se také zúčastnili rozličných dílen, někteří vystoupili na open stage. V sobotní závěrečné **Show Abend,** přístupné pro účastníky setkání i širokou veřejnost (v publiku bylo asi 300 diváků) vystoupilo i několik účastníků z Alejí. **Pepa Kolaja, Matej Ruman a Lukáš Stelter** prezentovali ukázky s diabolem z dílny Priama Pierreta. **Marek Slíž** se před očima diváků proměnil v opici a zažongloval s jedním, dvěma a třemi diaboly. **Pepa Kolaja** předvedl své svaly a k tomu přidal žonglování až se sedmi míčky. Ve finále vystoupil také **Priam Pierret** jakožto **Diabolord**.

Celý večer byl moderován Franzem Bauerem a Lisou Burkert alias bavorským králem Franciskem Agrikolou a jeho komornou Zenzi. Na pomoc jim přijela „návštěva z budišovské-

Pohled na účastníky dílny Aleje 2009 z ptačí perspektivy. Foto: Siegfried Rendla.

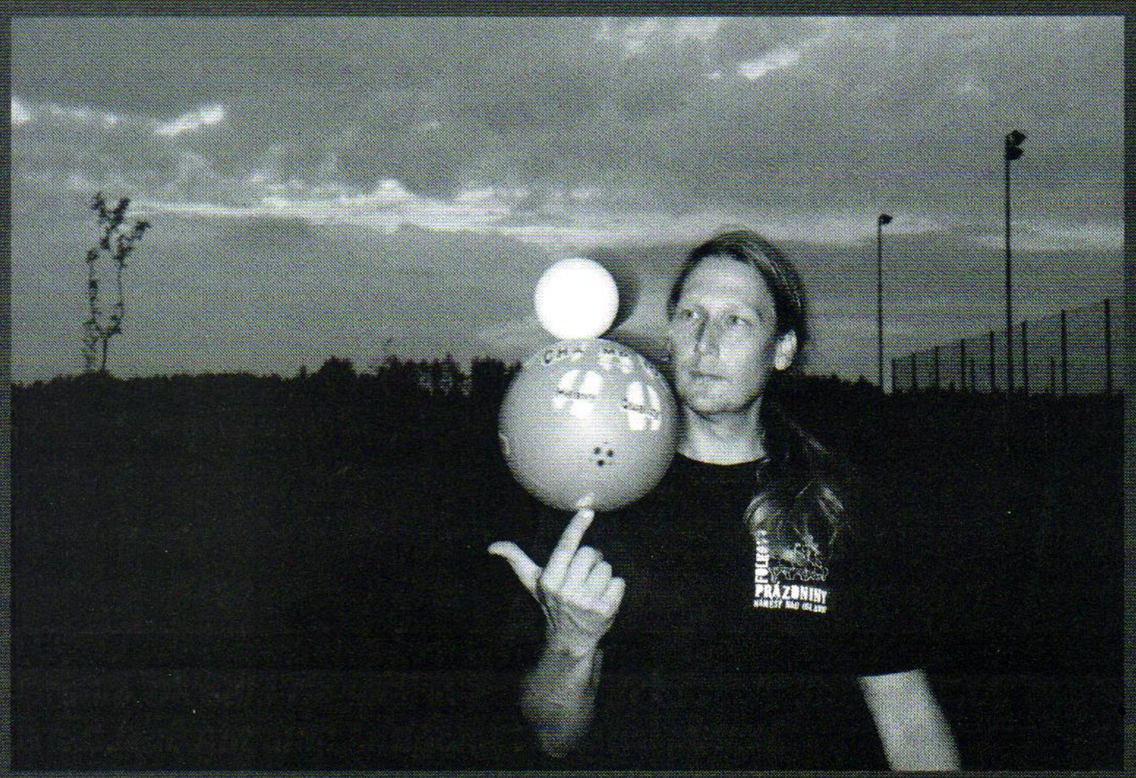

Dílna Aleje 2009. Detlef balancuje s dvěma míči. Foto: Siegfried Rendla.

ho zámku" – Adéla Kratochvílová a Dáša Trávníková alias hraběnka Adéla, vdova po zesnulém pánu z Budišova, a její dvorní dáma Marianka. V show vystoupil kromě mnoha dalších umělců také vícemistr světa v žonglování Thomas Dietz se světelnými míčky.

Co dodat na závěr? Účastníci obou akcí se vraceli domů plni nových nápadů, inspirací, dovedností, příjemných zážitků... Nejlepší tečkou bude asi jeden z e-mailů, který přišel po skončení akce:

Ahoj Adélko ... ještě ti (i Dáši a dalším, kteří ti pomáhají pořádat Aleje) chci dodatečně poděkovat, že jste mi zachránili žonglování. Zase mám chuť žonglovat, jak jsem už dlouho nezažil, a to prostě miluju, nejlepší pocit – fakt děkuju a budu se snažit i příští rok. Když jsem tak přemýšlel, možná bych jel raději na Aleje než EJC (= European Juggling Convention). *Na EJC jsou sice „hvězdy", ale na Alejích je prostě skvělej kolektiv, a to se mi líbí víc . Takže doufám příští rok zase. Papa Pepa*

Díky Pepo, díky skvělému kolektivu. Tak snad za rok... Aleje 2010 – 9. Mezinárodní žonglérská a divadelní dílna se uskuteční v termínu 21.– 27. 8. 2010 opět v Budišově.

Přivést sousedy blíž - Mezinárodní festival InterRampa 22.–25. 10. 2009, Rokiškis, Litva

Magdaléna Hniličková

InterRampa. Multikulturní setkání na jednom jevišti. Kooperovat. Být spolu. Taková slova mě napadají jako motto k mezinárodnímu festivalu InterRampa v Litvě. Během čtyř dnů proběhl v litevském městečku Rokiškis maraton čtrnácti divadelních představení.

Sešli jsme se z celého světa – v průběhu tří asi dvouhodinových workshopů tak pracoval Rus vedle Kubánce, Dán s Estoncem nebo Holanďan s Čechem. Tančili jsme, dupali, házeli si jablkem a boxovali; dotkli jsme se fyzického divadla a metod

„Festival zahajovalo české Studio Divadla Dagmar a pedagogické školy Karlovy Vary s inscenací Antigoné."

Studio Divadla Dagmar a pedagogické školy Karlovy Vary / Sofokles, Jean Anouilh: Antigoné. Foto: Ivo Mičkal.

Studio Divadla Dagmar a pedagogické školy Karlovy Vary / Sofokles, Jean Anouilh: Antigoné. Foto: Ivo Mičkal.

Michaila Čechova. Workshopy rozhodně stály za to. Proběhly i prezentace jednotlivých souborů (potažmo národů) v místní základní škole. Navzájem jsme se neviděli, ale mohli jsme si pak fotografie z jednotlivých prezentací prohlédnout ve foyeru divadla. K nim pak přibývaly i fotky z odehraných představení.

Největším divadelním zážitkem pro nás byly inscenace **Nizozemců** a **Dánů**. Představení **Nemám zase narozeniny, že ne?** holandského souboru **Hoosh Theater** je založené na

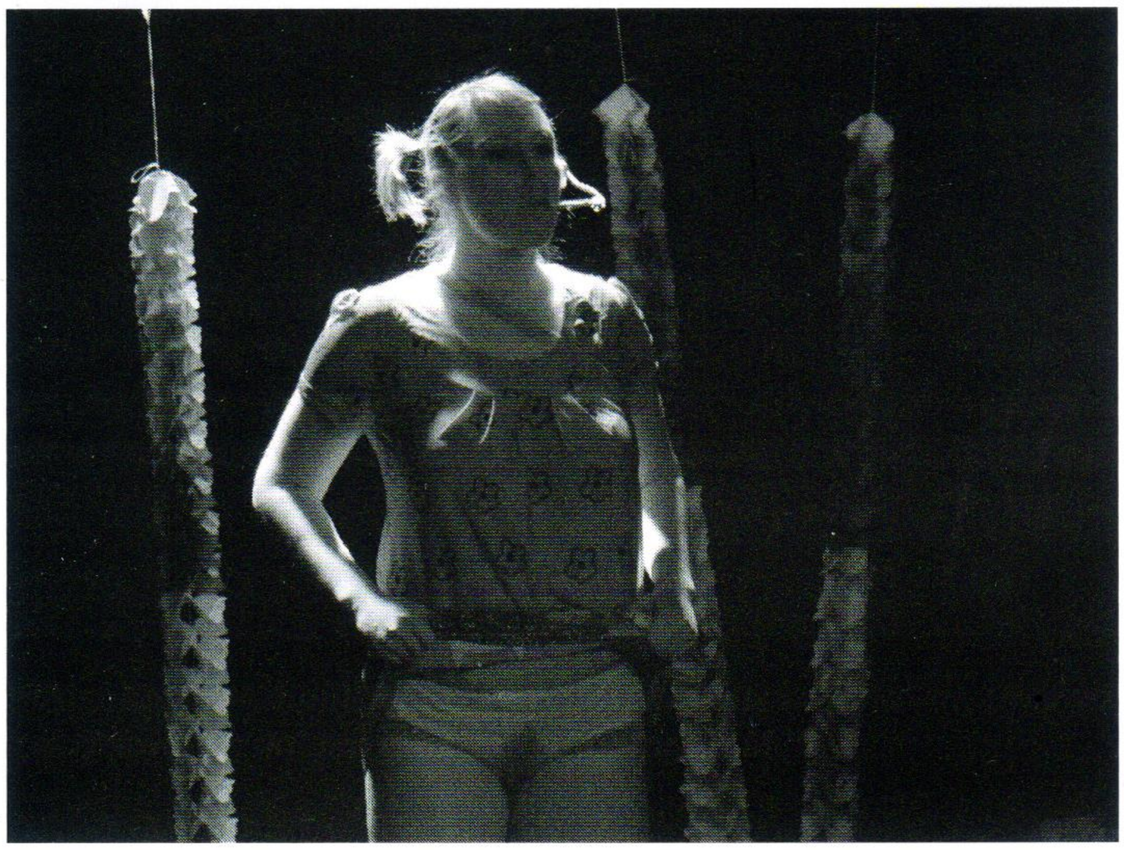

Hoosh Theatre, Holandsko / Is this my birthday again, isn´t it? Foto z představení: Tomáš Müller.

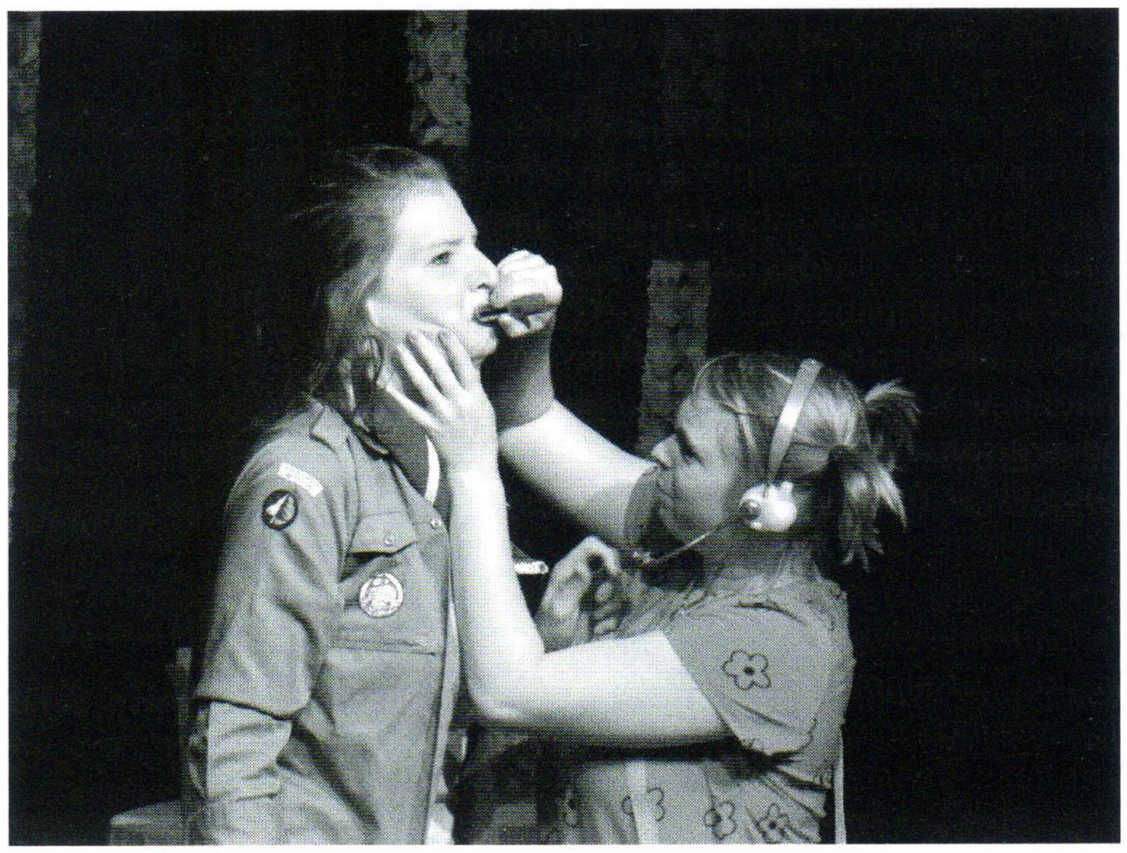

Hoosh Theatre, Holandsko / Is this my birthday again, isn´t it? Foto z představení: Tomáš Müller.

fyzickém jednání, téměř není potřeba slov. Člověk stárne, ztrácí dětskost, navazuje vztahy, aby je v zápětí zpřetrhal. To všechno na narozeninových oslavách mezi barevnými balonky a papírovými nákupními taškami. Divák se výborně baví, aby mu vzápětí přešel mráz po zádech.

Podobný dopad měl i **FaustUS**. Soubor **Black Box Pangea** z Dánska, hrál jako jediný v anglickém jazyce (což bylo vedle tolika inscenací hraných v ruštině velmi příjemné oživení). Tři herci střídající se v postavách Fausta, Mefista, Markétky a Psa. Hra se slovy, situacemi a identitami postav i herců. Kouzlo.

Za zmínku určitě stojí

Účastníci workshopu nizozemského lektora Lorentina van Tijna. Foto: Tomáš Müller.

Účastníci workshopu nizozemského lektora Lorentina van Tijna, mezi nimiž je nepřehlédnutelný karlovarský Jan Hnilička. Foto: Tomáš Müller.

i **kubánský Strašidený příběh pro Catu** (pohádka plná energie a úžasných nápadů), **litevský Strazdas** nebo **ruský Špatný byt**.

Festival zahajovalo české Studio Divadla Dagmar a pedagogické školy Karlovy Vary s inscenací Antigoné. I přes jazykovou bariéru a nepříliš variabilní prostor se nám dostalo vcelku pozitivního přijetí – na diskuzním semináři se ohledně tohoto představení hodně mluvilo o symbolice a metaforách.

Diskuze byly dvě, vedly se v angličtině a ruštině a padala tu spousta podnětných a zajímavých připomínek jak ze strany lektorů, tak členů ostatních souborů.

Postaráno o nás bylo královsky, organizátoři se činili a podařilo se jim z mnoha rozdílných souborů a národností utvořit pestrobarevný, ale společně dýchající kolektiv. Jako by se nám po celou dobu festivalu vznášelo nad hlavami oficiální motto InterRampy – Přivést sousedy blíž.

postgraduální sloupky

ŽÁNRY DRAMATU

Zdeněk Hořínek

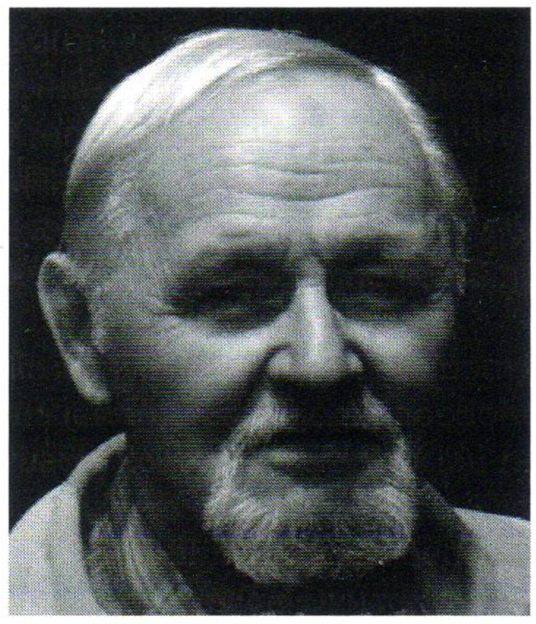

8. Středověká komedie

Středověk vytvořil vedle vážného náboženského divadla i osobité formy světského divadla komediálního. Máme-li spravedlivě posoudit přínos středověku v tomto směru, nesmíme se omezit na produkce v přísném smyslu divadelní a jim odpovídající dramatickou literaturu. Středověké světské divadlo se provozovalo (a zřejmě i vzniklo) v prostředí různých lidových slavností, zábav a svátků (mezi nimiž čelné místo patří masopustu) a jeho provozovateli byli lidoví komedianti, herci, šprýmaři (ioculatores). V jejich repertoáru byla různá hudební, zpěvní, akrobatická, pantomimická, deklamační, a konečně i dramatická vystoupení. Herec předcházel drama; byl jednotícím prvkem různorodých projevů; proto přechod od forem nedramatických nebo polodramatických k divadlu byl zcela plynulý. Improvizovaná či poloimprovizovaná čísla aktuálně žila v hereckých produkcích, proměňovala se a zdokonalovala, teprve dodatečně se jim dostalo konečné, literárně fixované podoby.

Je tedy nutné nazírat středověké komediální divadlo v celkovém kontextu, pro nějž určil znalec této problematiky, ruský literární vědec M. M. Bachtin, souhrnné označení *„lidová smíchová kultura"* (nebo též *„karnevalová kultura"*). Tato oblast zahrnuje podle Bachtinovy knihy ***François Rabelais a lidová smíchová kultura středověku a renesance***: obřadní a mimické formy (karnevalové slavnosti, pouliční smíchové výstupy), slovesná smíchová díla, ústní i písemná, latinská i v národních jazycích, a konečně různé formy a žánry familiární pouliční mluvy (nadávky, dušování, lidové kletby atd.).

Společným jmenovatelem rozmanitých lidových smíchových projevů je osobité vidění světa („jednotný smíchový aspekt světa"), protikladné oficiální feudální ideologii. Proti vážnosti staví univerzální, všeobjímající smích; proti přísnému řádu – svobodu; proti důsledné hierarchizaci hodností a hodnot – rovnost; proti vysokým duchovním pojmům – hodnoty přirozené, tělesné. Základním prostředkem opozice a polemiky je v lidové smíchové kultuře snižování, tj. předvádění vysokých, ideálních pojmů do nížin tělesnosti, pozemskosti a bláznovské-šaškovské obracení konvenčních významů a vztahů naruby. Názornou realizací takové převrácenosti hodnot feudální hierarchie jsou středověké svátky bláznů (nebo též: svátky oslů), slavené v den Mláďátek (28. prosince), při nichž se pořádal průvod bláznů (v čele jel na oslu volený král bláznů) a sloužily se různé parodistické obřady (např. mše bláznů).

Poměr projevů v užším smyslu divadelních k lidové smíchové kultuře není jednoznačný: *„...středověké divadelně mimetické projevy skutečně tíhly svou značnou částí k hromadné lidové karnevalové kultuře a stávaly se do jisté míry její součástí. Vlastní karnevalové jádro této kultury však naprosto není čistě **uměleckým** divadelně mimetickým projevem a vůbec nepatří do oblasti umění. Jeho místo je na hranici mezi uměním a životem. Je to vlastně sám život, jen zformovaný do zvláštní podoby s vlastnostmi hry".* / [1]

Duch karnevalové kultury poznamenal nejen středověké světské divadlo, ale pronikal i do vážných, náboženských představení v okamžiku, kdy se stávala lidovou záležitostí (nevázané komické scény čertů, tzv. diablerie, v mystériích; postavy neřestí a pokušitelů v moralitách).

Nejvýznačnějším typem středověké komedie je fraška (francouzsky: farce), tvořící jakýsi mezičlánek mezi lidovými druhy římské komedie (mimus, atellana) a lidovou komedií renesanční (komedie dell'arte aj.), jak dokládá nejen podobná jednoduchá, ale pádná situační a slovní komika, ale i společná garnitura typických charakterů (pokryteckých podvodníků, prohnaných sluhů, napálených hlupáků, chvástavých zbabělců, parohatých manželů, hašteřivých a hubatých žen). Její rejstřík sahá od volných veselých scének (staročeský ***Mastičkář***) až po větší, dějové ucelené komické útvary. Svým personálem i svým duchem je fraška typicky měšťanská komedie, zpodobující s drsným realismem epizody všedního, skrz naskrz světského života.

Frašce se dařilo nejvíce ve Francii, kde její rozkvět spadá do 14. a zvláště 15. století. Nejeden námět jí poskytly starofrancouzské fablely, krátké – k přednesu určené – zábavné povídky veršem (8slabičným, sdruženě rýmovaným, který byl vlastní i frašce).

Nejproslulejším dílem francouzské středověké frašky je ***Mistr Pathelin*** z druhé poloviny 15. století. Jednoduchá zápletka kolem soudní pře spočívá na několikerém podvodu: dvakrát se obětí stává chamtivý obchodník, když se mu nepodaří dostat od podvodného advokáta Pathelina úhradu za dodané sukno a nato prohraje soudní spor s prohnaným pastýřem, jemuž Pathelin poradí, aby se choval jako blb či blázen a na všechny otázky soudu odpovídal jen „beé". Při třetí však učenlivý učedník ve lsti předčí svého učitele: když Pathelin na pastýři vymáhá slíbený advokátský honorář, dostane se mu opět jen nepolapitelné odpovědi „beé".

I když tato řízná komedie nesleduje otevřeně žádné mravní cíle, poskytuje vedle elementární legrace i pronikavý – a rozhodně ne lichotivý – pohled do technologie lidské špatnosti, do lidských povah i dobových mravů.

Že záliba v hádkách, sporech, podvodu, lsti a zlodějství je všeobecným rysem frašky, dokládá i její pozdější německá obdoba – masopustní hra. Svého vrcholného tvůrce našla v básníku-ševci Hansu Sachsovi (1494–1576), jenž si s oblibou volil jako terč výsměchu přihlouplé a prostoduché sedláky obojího pohlaví (***Žárlivý sedlák v očistci, Posel z ráje, Chtěl vysedět telata***).

9. Renesanční komedie

Tradice středověké lidové smíchové kultury organicky vrůstá do vrcholných projevů renesanční literatury i divadla.

Literárním dovršením a jakousi sumou karnevalových principů je M. M. Bachtinovi Rabelaisovo románové dílo o Gargantuovi a Pantagruelovi, ale příbuzným duchem je proniknut i Cervantesův Don Quijote i dramatické dílo Shakespearovo ve všech svých žánrových sférách, i když ne ve všech svých vývojových fázích, alespoň ne ve stejné míře.

Shakespearova zralá komedie je útvar komplexní a souborný. Dá-li se raná ***Komedie omylů***, poplatná ještě humanistické nápodobě antických vzorů, označit za čistou situační komedii, zcela závislou na postupu qui pro quo (záměna osob, v daném případě dvou dvojic-dvojčat pána a sluhy), je-li ***Marná lásky snaha*** jakousi poetickou konverzačkou, pracující s vyumělkovanými jazykovými prostředky tzv. eufuismu, v Shakespearových vrcholných komediálních dílech (mezi něž počítáme zejména: ***Jak se vám líbí, Večer tříkrálový*** a ***Veselé windsorské paničky***) není žádný z hlavních elementů dramatu dominantní

nebo lépe: všechny jsou proměnlivě dominantní. Pestré a pronikavě viděné dramatické charaktery se projevují a obnažují v důmyslné a komplikované dramatické zápletce (motivované souborem intrik a realizované v řadě výrazných komických situací) a vyjadřují se obrazivě bohatým a vynalézavě vtipným jazykem.

Předmětem smíchu je všechno, celý svět, lidské bytí ve své podstatě, protože máme co činit se smíchem plným, univerzálním, neredukovaným, jehož východiskem je kladný vztah k životu a jeho přirozeným hodnotám – **radostná vitalita**. V rámci tohoto totálního smíchu se uplatňuje i smích kritický (moderně bychom řekli: satirický) – výsměch, namířený proti všemu, co brání životu a lidské přirozenosti plně se rozvinout.

Vždyť co jiného je kouzelný Ardenský les, kam se utekla družina vyhnaného vévody (***Jak se vám líbí***) a kde si v mužském převleku namlouvá vévodova dcera Rosalinda svého milovaného Orlanda, než v poetické výhni přetavený utopický svět karnevalové svobody a přirozenosti, stojící v ostrém protikladu a opozici k nesvobodnému a nepřirozenému životu u dvora? Rosalindin převlek není jen situačním trikem, zdrojem komických nedorozumění, je též prostředkem, jak obejít společenské konvence a svobodně vyjádřit nedočkavý ženský cit i vyzkoušet zevrubně budoucího partnera. Milostné namlouvání se pod záminkou léčení lásky realizuje skrze škádlení a šálení, skrze milostnou hru, v níž se legrace a láska drží pevně za ruce.

Shakespearovi milenci jsou vášniví mladí lidé s přetékajícím srdcem a s přetékajícími ústy, z nichž se hrnou vtipné metafory, duchaplné hříčky a radostné žerty. Krásný doklad, že prvotním zdrojem smíchu je sympatie a radost: dítě se směje, když je mu při pohledu na matčinu tvář blaze. Teprve mnohem později se tzv. dospívající člověk začne smát, když spatří, že kamarád spadl do kaluže.

Aktivní a optimistický smích Rosalindy je jen jednou, i když hlavní linií Shakespearova smíchového kontrapunktu. Jiné linie vytvářejí kontrastní páry Prubíka a Kačenky, Silvia a Phoebe s komikou záměrnou i bezděčnou, parodistickou i naivní.

Střetání různorodých dramatických aktivit je zároveň střetáním různorodých hledisek: hledisko dvorské se kontrastně kříží s ardenským, hledisko mocenské s mileneckým (láska posléze překonává konflikty, jsouc živlem vše porážejícím a vše smiřujícím); veškeré dění je navíc dvojmo z odstupu komentováno – z šaškovského „pohledu" Prubíkova a misantropické pozice melancholického filozofa Jacquese. Tento komentář je nesen (přes rozdílnost osobního postoje mluvčích, mezi nimiž nicméně stále působí zvláštní přitažlivost) společnou vírou v očistnou moc bláznovského smíchu:

„V strakatý háv mě odějte a volnost
mi dejte pravdu říct, a pročistím
skrz naskrz tělo zkaženého světa ..." / [2]

Humor je pro Shakespeara způsobem vidění světa, světovým „názorem", v němž se středověké karnevalové principy slučují s renesančním humanismem. Prostor Shakespearova smíchu je velmi široký a jeho rámec je vážný, někdy až krutě vážný: celé ardenské dobrodružství podmiňuje uzurpátorský čin vévody Fredericka, který připravil o korunu a zapudil vlastního bratra.

Je příznačné, že zarputilá vážnost a její rub, nedostatek smyslu pro humor, jsou v Shakespearově komedii spjaty převážně se zlem nebo aspoň s deformací lidské přirozenosti: ať už jde o nenávistně kreslený satirický portrét kažižerta Malvolia (vytvářející v rámci ***Večera tříkrálového*** samostatnou charakterovou minikomedii), o pronikavou studii žárlivosti v postavě Vodičky z ***Paniček*** (její příliš dramatická poloha by byla při důsledném naplnění pro veselý žánr neúnosná – proto je z vůle autora komicky „shazována" Vodičkovou druhou podobou, převlekovou rolí Patočky) nebo konečně o nebezpečnou intriku dona Johna – v ***Mnoho povyku pro nic***, jež přivádí děj až na kraj tragiky a lomí hru do dvou žánrově odlišných rovin.

Shakespearova komedie zahrnuje v komediálním žánru nezvykle bohatý rejstřík pocitových a náladových poloh: vážnost, hraničící až s tragikou, komiku nejrůznějšího druhu (od radostného smíchu až po parodii nebo satiru), cit i sentimentalitu, radost ze života a melancholii...

Rozmanitost dramatické látky se odráží v rozmanitosti slovního výrazu. Verš se střídá s výrazně převládající prózou. Verš přísluší partiím vážnějšího rázu (vedle obvyklého blankversu se objevují i formy rýmované, písňové); próza, vlastní výjevům komickým, je složitě odstíněna podle dramatických charakterů a podle druhů komiky.

Souborný (co do výrazových prostředků) a komplexní (co do způsobu vidění světa a následkem toho i co do žánrového rozsahu) typ komedie je adekvátním výrazem Shakespearovy velkolepé dramatické objektivity i jeho přirozené etiky, založené na důvěře v lidskou přirozenost, na hluboké sympatii k plnému, silnému a ničím nedeformovanému životu: co je zdravé a životaschopné, se tu uplatní, prosadí a zvítězí, co je jakkoli porušeno, očišťuje se smíchem.

Konečně: posledním rysem komplexnosti shakespearovské komedie je její univerzální zaměření. Shakespearovská komedie je určena pro každého: je to výrazně lidové divadlo, které však intelektuálně uspokojí i nejnáročnější vzdělanecký vkus.

V souvislosti s komediální tvorbou Shakespearovou se mnohdy hovoří o renesančním optimismu. Že to naprosto neznamená odezírání od strastných a problematických stránek života, dokládá nadmíru pádně vrcholný projev Shakespearova komického génia: falstaffovské scény z ***Jindřicha IV.*** (1596–1598), které svým ostrým kontrastním světlem přehodnocují oficiální rovinu dramatického dění (mocenský konflikt mezi legálním, leč uzurpátorským panovníkem Jindřichem IV. a odbojnou šlechtou) a proměňují konvenční žánr historické kroniky ve svéráznou komedii-historii, komedii o historii. Proti přísně hierarchizovanému světu feudálních bojovníků o moc groteskně činí hospodský svět Falstaffův, duchem rovnosti a volnosti bujným výrazem připomínající slavnostní svět karnevalu. Bytostný outsider Falstaff znamená více než charakter a typ – jako dědic slavné tradice středověkých bláznů a šašků (a do jisté míry i potomek starověkého chlubného vojína a neřestně pokušitelských alegorických postav z anglických moralit) vyjadřuje i demystifikující způsob vidění a hodnocení historické skutečnosti. Deklasovaný šlechtic, jemuž z celé urozenosti zbyl pouhý prázdný titul, se tak přibližuje hodnotícímu postoji obyčejného člověka té doby, jehož se šarvátky privilegovaných týkaly jen potud, že jimi strádal, aniž v nich měl sebemenší šanci.

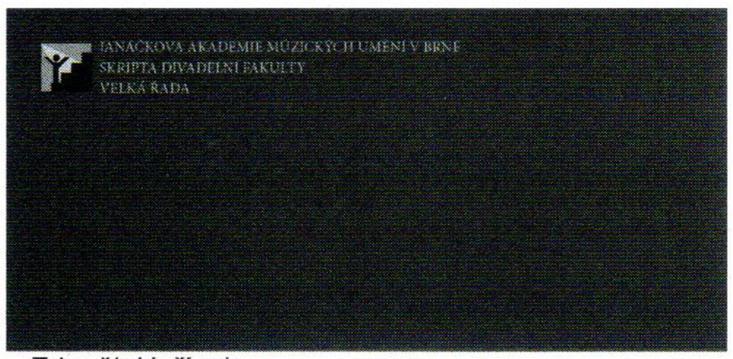

Falstaffův pohyb historickým jevištěm není nepodobný Švejkovu počínání v 1. světové válce: jeho údajná zbabělost je velmi uvědomělou komickou hrou. Falstaff vystupuje na frontě jako herec, který bystrými komentáři a převrácenými válečnými činy válku paroduje (ta pověstná láhev sherry v pouzdru na pistoli mluví za všechno); skrze komickou hru, smíchem ostře demaskuje oficiální feudální svět a jeho ideologii.

Ale ani tento smích není jen redukovaným, na negaci a kritiku zúženým výsměchem z úst blázna-šaška, odhalujícího skutečnou pravdu tím, že obrací běžné „pravdy" naruby. Falstaffova radostná tělesnost, překypující vitalita a poživačnost provokativně manifestuje příklon k přirozeným věcem světa (v polemice s mocenským zneužíváním hodnot „duchovních"); Falstaffův smích je výrazem elementární radosti ze života a nepotlačitelné chuti k životu. Je to univerzální, věčný a všezahrnující smích, tryskající z vědomí pomíjivosti i trvalosti bytí, smích nad

věčným koloběhem přírodního dění, smích, nad nímž se rýsuje sen o návratu zlatého věku svobody, rovnosti a hojnosti.

1/ Bachtin, M. M.: *Francois Rabelais a lidová smíchová kultura středověku a renesance*, Praha 1975, s. 9–10.
2/ Shakespeare, W.: *Jak se vám líbí*, překlad E. A. Saudka, Praha 1951, s. 62–63.

Text převzat z knihy ***Drama, divadlo, divák***, kterou vydala Janáčkova akademie múzických umění v Brně v roce 2008. 209 stran, ISBN 978-80-86928-46-3, 200,- Kč. Publikaci lze zakoupit osobně nebo na dobírku na adrese Ediční středisko JAMU, Novobranská 3, 662 15 Brno, e-mailem na: kovar@jamu.cz.

postgraduální sloupky

Po stopách divadelních tvůrců, experimentátorů, reformátorů...

Motto: Pojem poezie ve svém prvotním významu znamenal tvoření.

JERZY GROTOWSKI & DALŠÍ... 3. díl
Stručné až minimalistické encyklopedické heslo

Rok 2009 byl v Polsku vyhlášen Rokem Jerzyho Grotowského, významné osobnosti světového divadla

Vladimír Zajíc

Pokračování z AS 5/2009

Při práci s herci v divadelní laboratoři narušoval Grotowski stereotypy procesem *transgrese*. Prostřednictvím šoku, strhnutím masky a úplným obnažením nahoty umožnil hercům oddat se tomu, co je nesmírně těžké popsat, ale v čem je obsažen Eros i Charitas. Vedl své herce k tomu, aby jednotlivé role krystalizovaly do znaků, takže herci obnažovali lidské reakce až na základní strukturu. *Chudé divadlo* je tedy především herecké divadlo ve své absolutní a nenahraditelné přítomnosti v komunikaci s divákem. Herec je světec, který se obětuje. Grotowski odmítal typ školy, kde *„... herec musí mít hodiny dikce, hlasovou přípravu, pak akrobacii, gymnastiku, klasický a moderní tanec, pantomimu etc."* Herec podle něho nepotřebuje mechanické cvičení, nácvik různých schopností, protože takovýto trénink usnadňuje falešnou satisfakci, která umožňuje vyhnout se aktu osobní upřímné výpovědi. On sám odmítal učit herce staré i nové triky kterak uchopit postavu, ale vedl je k tomu, aby se zbavili přebytečného, křečovitého napětí, aby zapomněli nacvičené pohyby a dostatečně se uvolnili, aby na povrch vyplula jejich nejvnitřnější podstata. Použil přístup, *via negativa, kdy* herec *„...nemá rozvíjet schopnosti, ale odstraňovat překážky"*. Každý herec musel sám v sobě najít místa vnitřního odporu a najít odpovědi na otázky: *„Jaké překážky tě blokují..., co v tobě blokuje akt otevření... co tě blokuje z hlediska dýchaní, pohybu a – což je nejdůležitější – z hlediska schopnosti kontaktu."*

Pro herce vytvořil *plastická/fyzická cvičení, kde i ten nejmenší pohyb těla* vychází z *impulzů. To pro herce* znamenalo naučit se v sobě odkrývat a pociťovat elementární podněty, které jsou prvotními impulzy pro každé jednání, aby se mohl vyjadřovat sám za sebe. Jakmile totiž dokonale pozná a zvládne arzenál vlastních tělesných a hlasových reakcí a umí s nimi bez zábran reagovat na nejrůznější impulzy, nemusí nijak ztělesňovat jinou postavu. Jeho úlohou není přetělesnění do někoho jiného, do fiktivního hrdiny, neboť v té chvíli se vyjadřuje skrze sebe – vyrůstá z vlastní fyzické a duchovní podstaty. U Stanislavského byla dramatická osoba novou bytostí, která vznikla spojením rysů postavy napsané autorem a psychosomatických rysů vytvořených hercem. Byla hmatatelná, žila na scéně. U Grotowského se herec neidentifikoval s postavou, čímž se svým způsobem stával nehmotný, i když se nacházel publiku na dosah. I když oba dva vycházeli z impulzů, Grotowski oproti Stanislavskému upřednostňoval hercovu intimitu a impulzy z ní vycházející směroval do tělesně a hlasově plastického projevu.

***

Hlasová cvičení byla nutná k pochopení, jak mají herci přirozeně používat hlas, svoje vibrátory a rezonátory ukryté v těle. *„Aby se dal používat hlas, je zapotřebí mít hluboké, otevřené, přirozené dýchaní."* Tělo má mnohé *rezonátory,* místa, kde se formuje a zesiluje zvuk, a *vibrátory,* orgány, které vibrováním zvuk vyvolávají. Grotowski se především snažil u herců odstranit předčasné hlasové reakce, které nebyly v souladu s tělesnými impulzy. *„Nejprve pohybem zareaguje tělo, a až po tom, byť velmi těsně, následuje hlasový projev. Stejně tak jako v životě: člověk nejprve udeří pěstí do stolu a až potom vykřikne: Dost!"*

rezonátory: hlavový – proti stropu; ústní – čtvrt metru před sebe; týlní – proti stropu za hercem; hrudní – vysílaný před sebe; břišní – proti podlaze;

hlas přitom vychází: z oblasti lopatek – proti stropu za hercem; ze zad – proti zdi za hercem; z oblasti kříže – proti podlaze, proti zdi, proti prostoru za hercem;

artikulace: je zásadní rozdíl mezi slovem psaným a mluveným – psané slovo bývá pouze odhadem, mluvené/artikulace je výrazový prostředek (je to čin ve smyslu jednání slovem);

pauzy: je nutné je významově využívat, ale nezneužívat;

využití chyb: herec musí být natolik duchapřítomný, natolik vědomě tvořit, aby organicky vřadil do struktury role každou chybu v řeči či v pohybu, která nechtěně vznikne – prostě musí chyby efektivně využít; (*kontrolovaná chyba:* termín Aleš Bergman)

***

Označení laboratoř používal pro divadlo Jerzy Grotowski proto, že i když existovala inscenace určená pro diváky, hlavním smyslem jeho činnosti byl výzkum divadla, především pak herecké složky. Od herců vyžadoval přístup až řeholní. Herec Molik napsal: *„Obětovali jsme tomu hodně, někteří z nás dokonce všechno. Tak to prostě bylo. Byl to celý náš život, a to, co zůstalo, byl jen doplněk k životu vlastnímu. Připouštím, že jsme nebyli asi normální. Myslím, že nikdo z nás nebyl úplně normální. V každém z nás muselo být zrnko šílenství."*

Cvičení vždy sloužila jako odrazový můstek pro situace a detaily hry, neboť Grotowski razil směr, že na jevišti musí herci být individualitami: cvičení přizpůsobené situacím ve hře musí nést marku osobnosti! Též je potřeba eliminovat předem připravená gesta, neboť pohyby musí vyplývat zcela spontánně z okamžité reakce na situaci a možné asociace s ní související.

Jedno z h*ereckých cvičení Chudého divadla. Seminaristé* dostali možnost vybrat si jakýkoli text, který také mohli libovolně předvést. Nešlo o to text interpretovat, ale pouze vytvářet zvuky a ozvěny ve zkušebně. Mohli recitovat, zpívat, křičet... prostě cokoli. Šlo o to zjistit, jak kdo umí využívat jednotlivé rezonátory v těle, a Grotowski jim je pomáhal takto objevit. Když tělesné vibrátory měly plný výkon, byly dokonce schopné rozkmitat plamen zápalky držené blízko u těla. Dalším krokem bylo naučit se propojit výraz

tváře s tělesným pohybem a hlasovým projevem. Herci měli dospět do stadia, aby uměli vyjádřit, jak se cítí strom, jak vypráví a zpívá, a to v takové míře, aby ostatní slyšeli vítr v jeho větvích, ptáky v koruně, bouřku a pak střihem představit sebe sama. *„Tělo musí myslet, aby se herec osvobodil od všeho balastu. Teprve pak se lze pustit do hraní."*

Nejdůležitější body své herecké techniky shrnuje Grotowski takto: *„Vryjte si do paměti, že tělo je první, teprve potom následuje hlas; když se do něčeho pustíte, musíte být plně zaujati celým tělem, duší, všemi nejniternějšími představami; vrcholný okamžik nemůže být nikdy předem nacvičen, vy cvičíte pouze přípravné fáze a vyvrcholení se nikdy nemůže opakovat; neexistují pravidla a stereotypy, musíte vždy fyzicky reagovat na vše, co na vás působí; a když myslíte, myslete tělem, logicky, přesně a odpovědně; myslete na výsledek a ne na to, zda výsledek bude krásný – jestliže vyrůstá spontánně a organicky, bude krásný vždy."*

***

Motto: Každá technika se zvrací opět na meta-fyziku. J.P. Sartre

Od divadla k rituálu. *Bylo zcela logické, že* se Grotowski začínal stále více zajímat o rituál. *„Divadlo jako jediné z umění má privilegium rituálnosti. V rituálu nejsou ani herci, ani diváci. Jsou pouze hlavní účastníci (šaman) a vedlejší (členové kmene)."* Jeho vytrvalé úsilí přiblížit divadlo rituálu bylo jasným znakem snahy připravit hercům i divákům společnou katarzi, která je osvobodí. Odtud pramení myšlenka úplného aktu, aktu, kdy *„... mizí hranice mezi myšlenkou a pocitem, mezi tělem a duší, vědomím a podvědomím, viděním a instinktem, sexem a mozkem."* Tehdy se člověk vymaňuje z chaosu a nachází novou celistvost své osobnosti.

Divadlo Pramenů a Počátků 1978–1980. Teze Grotowského zněla, že být na počátku či v počátcích je výzva k činu a nutnost vnímat vše poprvé je základ. Znamená to zapomenout, cokoli víme, neboť být na počátku znamená nebýt mezi minulostí a budoucností, znamená zapomenout na úzkost z přítomnosti a z toho co bude dál. Ovšem nehledal mix z různých obřadů různých národů. Na druhou stranu zase byly v *Projektu Hora* závažnější prameny technik, ne technika pramenů. Zní to jako hra s pojmy, ale není tomu tak. Premisou bylo, že divadlo je lidem potřebné, ale i dnes existují místa, kde „dramatická náboženství" nejsou jen potřebná, ale i životadárná, závažnější než jídlo. Účastníci *Divadla Pramenů* byli lidé různých kontinentů, kultur a tradic. Proces byl zasvěcen činnostem, které v nás obnovují prameny života, bezprostřední, prvotní vnímání a přijímání existence.

Divadlo a rituál aneb Hledání obřadu v divadle. Volně parafrázováno: *Obyčejně se soudí, že když herec svým působením a jakýmikoli prostředky vyzývá diváka ke spolupráci, pak je to princip, skrze který se obnovuje stav původní obřadní jednoty. Možné to je, a diváci s námi bezproblémově a s nadšením spolupracovali, a to i v odmítání a dokonce i v nekontrolované hysterii po zásahu zážitkem. Ale v okamžiku dosažení úspěchu jsme zapochybovali, zda se jedná o skutečně autentický obřad. Dospěli jsme k tomu, že poskytneme-li divákům bezprostřední emotivní účast, možnost se ztotožnit s tím, kdo nese odpovědnost za vedení tragédie, pak je nutné diváky od herců oddělit, což je protikladem toho, co se obvykle považuje za obřad. Jde o to, že funkce diváka je být pozorovatelem/svědkem, což znamená, že nevstupuje do děje, ale vše, co spatří, musí zachovat v paměti. Takováto spoluúčast nabývá náboženského významu – za žádnou cenu nezapomenout děj/obřad/zážitek.*

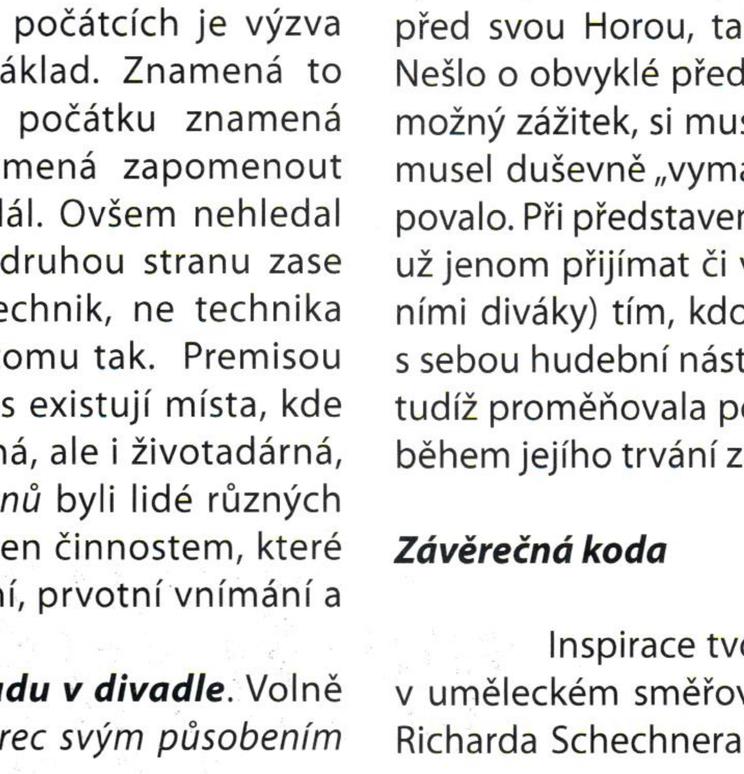

Z hlediska divadelního fenoménu bylo však nutné po čase hledání a zkoušek konstatovat, že rituál v plném významu a smyslu slova není možné znovu obnovit. Rituál se totiž vždy otáčí kolem osy, neboť to je jeho podstata směrem k víře. Při obřadu nejde jen o revitalizaci mýtu, ale i postojů k němu, které byly a jsou závazné, jinak rituál ztrácí smysl. Dnešní neobecná víra a neznalost systému mytických znaků to neumožňují. Ovšem v okamžiku, kdy Grotowski a jeho herci od idejí rituálního divadla odstoupili, začali se s ním, a spolu s nimi i jejich diváci, nečekaně sbližovat. To vyplynulo na povrch už při představeních *Akropolis* a *Apocalypsis cum figuris*.

Grotowski si zapsal: *„Popleteni v sobě stojíme tváří v tvář fenoménu, který vyráží ze země, ze smyslů, z instinktů, z pocitů. Již to není hra, ale akt, neboť herec opakuje partituru a současně sám sebe rozkrývá až na hranice možného. Divák se dívá a neanalyzuje, pochopil, že je svědkem autentického fenoménu. V hlubině své existence ví, že se potkal s aktem. Jestliže představení sálá, pak mizí hranice subjektivní – objektivní, partitura – akt. Brecht kdysi velmi přesně poznamenal, že divadlo sice vzniklo z rituálu, ale divadlem jako takovým se stalo díky tomu, že rituálem přestalo být. Naše situace je v jistém smyslu analogická: opustili jsme myšlenku rituálního divadla, abychom – jak se ukázalo – obnovili rituál, rituál divadelní nikoli náboženský, ale lidský, a to prostřednictvím aktu."*

V jisté fázi poslal své herce na půlroční cesty do světa. Smyslem bylo vrátit se s předměty a se zážitky, které na ně během putování zapůsobily v duchu či smyslu rituálu. Z jejich zážitků, z pramenů technik obřadů, pak vznikala neopakovatelná představení.

Roku 1976 realizoval Grotowski se svým divadlem *Projekt Hora. V té době sice už* prohlašoval, že pozvolna opouští divadlo, které vytvářel, a že směřuje k antropologickým základům. Že prostě stanul před svou Horou, takže *Projekt Hora* měl svoji velkou symboliku. Nešlo o obvyklé představení, divák, pokud chtěl naplno akceptovat možný zážitek, si musel najít čas pro sebe v tom slova smyslu, že se musel duševně „vymanit" z prostředí, které ho dennodenně obklopovalo. Při představení nebyl už pouhým divákem/svědkem, nemohl už jenom přijímat či vstřebávat – ale stával se (spolu s herci i ostatními diváky) tím, kdo přijímá i dává. Mohl zpívat, žonglovat, vzít si s sebou hudební nástroj etc. Atmosféra představení *Projektu Hora* se tudíž proměňovala podle toho, co na ni lidé přinášeli, a co si z něho během jejího trvání zároveň odnášeli.

***

Závěrečná koda

Inspirace tvorbou Jerzyho Grotowského se projevily nejen v uměleckém směřování Eugénia Barby z *Odin Theatret*, ale také u Richarda Schechnera z *Performance Group*, u Judith Malin a Juliana Becka z *Living Theatre*, Josepha Chaikina z *Open Theatre*, u Petra Brooka v pařížském divadle *Bouffes-du-Nord* a později i v Africe. Zásluhu na rozvinutí této inspirativní spirály měla roku 1975 celosvětová přehlídka *Divadla národů* ve Varšavě, kdy do Polska přijeli, kromě stovek účastníků a diváků, též nejvýznamnější osobnosti tehdejšího světového divadla, neboť současně probíhal ve Vratislavi, pod Grotowského vedením, setkání/seminář *Univerzita výzkumů Divadla národů*.

Na krátkou dobu přesunul Grotowski svou *laboratoř* do USA (emigroval roku 1982), kde rozvíjel projekt *Objektivní drama* – zdramatizované rituální techniky. Avšak celoživotní směřování asi nejlépe dokumen-

tuje jeho práce v posledním působišti, v italském Pontedere poblíž Florencie (od roku 1985), ve skoro asketickém prostředí odtrženém od civilizace. Bylo to ***Centro di Lavoro di Jerzy Grotowski***, kde naplno otevřel projekt pod souhrnným názvem *Rituální umění* či *Umění jako vehikul. Zde měly rituální techniky pomocí* koncentrace *přenést účastníky* do jiného rozměru skutečnosti.

Skoro nikdo z avantgardních tvůrců divadla 20. století nedokázal to, co Jerzy Grotowski. Na jedné straně pro herce a hereckou techniku připravil hluboké zázemí, ve všech směrech velice detailně propracované do vybroušené přesnosti, aby zároveň na straně druhé tutéž hereckou techniku povýšil do všeobjímající duchovní roviny prapůvodního rituálu. Tvrdil, že to, co je na divadle divadelní a zároveň magické – čin, akt – jsou schopnosti herců proměňovat se přímo před diváky bez jakýchkoli vnějších berliček. Velmi volně lze jeho vklad pro poznání divadla a paradivadelních souvislostí snad shrnout takto: *Divadlo a herec nabízejí světu své obrazy, takže divadlo a herec pomáhají světu v nalezení jeho podstaty ztracené v univerzální anonymitě.*

dramaturgický pozorník

RADY NERADY pro divadelně nezasvěcené (-náctileté)

Zde je šestnáctý titul, který by mohl zaujmout žadatele tohoto typu: *„Založili jsme divadelní soubor. Jsme většinou z jedné třídy a je nám kolem sedmnácti. Vedoucím je jeden bezvadný učitel, ale nikdy divadlo nedělal, stejně jako nikdo z nás. Poraďte nám, co máme hrát. Nejlépe nějakou komedii s písničkami pro 8 až 12 osob. Když bude potřeba, dovedeme sehnat i další lidi."*

Jaroslav Bařinka

Smrt na hrušce

Valašská pohádka se zpěvy a tanci

Připravila ***Pavlína Schejbalová***

Pohádka vydaná tiskem agenturou DILIA roku 1976 se zdá být i po několikerém přečtení podezřele poutavá a snad i aktuální. Nebo je to tím, že je nadčasová? Děj otvírají a dále jím provázejí masopustní maškary, a tak není pochyb, že tady bude možné všechno…

Apatykář a doktor (Dochtor) se domlouvají, že společně otráví rychtáře, připravují lektvar. Scéna připomíná výstup (lazzi) z komedie dell´arte, který je možno jevištně velmi bohatě rozehrát (pohyb, hudba, zveličené rekvizity, kostým…). Jednoznačně je tedy od začátku nastoleno divadlo na divadle neboli divadlo antiiluzivní. Každý obraz začíná písní, říkadlem. Lze si velmi dobře představit, že maškary (třeba i za doprovodu živé kapely) provázejí celý děj (ale také nemusejí!) či snad se samy mohou (ale nemusejí!) proměňovat v celkem dvacet postav příběhu. Vedle příběhové linky rychtáře, doktora a apatykáře se paralelně začne odehrávat linka druhá, dalo by se říci „u hrušky", scény z jednotlivých dějových linek se střídají, aby se posléze obě linky spojily do jednoho děje:

Parta vesnických kluků jde krást hrušky, přistihne je Kača, která už na zlodějíčky dlouho líčila. Kluci jsou na ni drzí a utečou. V tu chvíli jde kolem Pohřebenář (medvědář) s medvědem. Kači jdou zrovna vhod, najme si medvěda na hlídání hrušky. Navíc jí Pohřebenář poradí, jak zlodějíčky vytrestat, pošeptá jí tajný rituál s vodou, kterou má potom hrušku polít. Kdo si pak na strom vyleze, už nesleze, dokud mu to Kača nedovolí.

Dvě plačky hlasitě a „efektně" oplakávají rychtáře, je to jejich práce, kterou si skutečně užívají.

Kača o půlnoci vykonává obřad začarování hrušně.

Plačky i druhý den oplakávají rychtáře, který se náhle objeví živý. Doktor a apatykář ho nutí vypít jed, ale rychtář na ně nedá.

Kluci jdou znovu krást hrušky, nachytá je Rechtor (učitel), ale oni nemohou dolů ze stromu, i kdyby chtěli. Rechtor jim to nevěří a leze za nimi na hrušku. Jenže zůstane „přilepený" s nimi. Všechny dohromady tam najde Kača, která vyhrožuje policajtem, ale v tu chvíli si pro ni přichází Smrtka s kosou. Kača ji pod záminkou občerstvení-hrušek vyláká na hrušeň a má za to, že od smrti bude mít pokoj.

Doktor a apatykář dávají rychtáři „medicínu". Vypadá to, že rychtář po ní umírá, přibíhají plačky, ale rychtář najednou zase ožije. Dokonce děkuje za medicínu, že ho postavila na nohy.

Ke hrušni se sbíhají tetky a hrozí chlapcům-zlodějíčkům. Kača oznamuje, že dolů nikdo z hrušky nemůže, a ona je také nepustí. Tolik obsah první části.

Na začátku té druhé se doktor s apatykářem hádají o to, kdo zavinil, že rychtář nezemřel. Vyrábějí nový lektvar za pomoci arzenu atp.

Všichni na hrušni i pod ní prosí Kaču, aby už uvězněné pustila dolů. Ponocný přichází dokonce jako personifikovaný zákon, ale vše je marné. Sám skončí na stromě. Teprve teď vyjde z řeči najevo, že ona ženská osoba tam s nimi je Smrt. Všichni, kdo můžou, utečou a Kača si užívá „popularitu".

Rychtář vychvaluje doktora a apatykáře, že mu medicínou zachránili život, policajt se chystá zabít prase, ale to se nepodaří, stejně jako se nepodaří jedné z plaček zabít slepici (Další skvělá možnost pro komický výstup – jak originálně jevištně ztvárnit prase chvíli běhající bez hlavy a pak zase s ní?). Rychtář se dozvídá, co je příčinou a jménem zákona odchází ke hrušce.

1. tetka: *Luďkové moji, co sa vám ně nestalo! Chcela sem zabit slépku, usekla sem í hlavu, tajak to dycky dělám a v ten raz hlava k slépce přiskočila, přirůstla a ona léce po dvoře a kdáká až uši zaléhajú.*
Policajt: *Tobě slépka a mně prasa.*
2. plačka: *Ináč není, než že bude konec světa!*
Tetky: *(přiběhnou) Spaste duši!*
Rychtář: *A věc vás už není?*
Tetky: *Luďkové zlatí! Zle je a bude ešče horší! Na hrušce sedí smrť!*

Vesničané jsou proti Kače, rychtář ji chce dát zatknout, ale ona mu vyjeví, co se bude dít, když Smrt sleze – Smrt totiž Kače řekla, že si šla i pro rychtáře. Doktor a apatykář radí rychtáři Smrt pustit.

Vzhledem k tomu, že vše živé je najednou nesmrtelné, začíná být život na světě nesnesitelný. Přemnožily se blechy a jiná havěť. Rychtář se bojí, neví, jak situaci řešit. Všichni s pláčem

vzpomínají na zabijačku, jsou přejedeni koláčů…

Mračí sa, mračí
Bude-i prašat,
A my tu mosíme
O hladu čučat.

V bruše nám kručí
A masa není,
Co my si počneme
Na téjto zemi?

Kača se rozhodla pustit všechny kromě Smrtky ze stromu, ale nemůže si vzpomenout na zaříkadlo. Vtom znovu přichází Pohřebenář s medvědem a připomíná Kači to, co potřebuje. Kača pustí všechny krom Smrtky. Tu pustí až za podpis, že Kača může žít do sta let.

Nikdo ve vsi nevěděl, že Smrt je na svobodě, a tak se doktor, apatykář i rychtář nevědomky otráví svou vlastní „medicínou". Smrt rychtáři sfoukne svíčku a maškary ho za zpěvu vynášejí na marách.

Tak jak bylo během hry všechno obráceno naruby, vrací se s koncem vše zase do „normálu". Vždyť co jiného je masopust, než „doba vymknutá z kloubů", citujeme-li Shakespeara. Masopust (či chcete-li karneval) vždycky znamenal dobu uvolnění, dobu, kdy vše mohlo být obráceně, chudí měli navrch, mocní byli chvíli bezmocní a nesměli zasahovat. Doktor a lékárník zabíjejí, místo aby léčili, Smrtka sedí na hrušce a člověk rozhoduje o tom, komu už čas nadešel a komu ne – ačkoliv – tady je vlastně háček – vždyť nutně přichází zjištění, že člověk si může „vyskakovat" jen do času… Stejně jako je i masopustní veselí časově striktně vymezeno.

S těmito premisami pracuje zručně a vtipně Jaroslav Bařinka ve své hře Smrt na hrušce. Jednotlivé motivy, typické postavy, lidové popěvky nejsou z literatury, lidové slovesnosti atd. neznámé, tady jsou však pospojovány do velmi působivého tvaru, který se může stát předlohou kvalitní divadelní inscenace. Soubor, který si předlohu vybere k inscenování, by měl být muzikální. Pochopitelně se dá pracovat i s reprodukovanou hudbou, ale zpěv by měl být „naživo" – to všechno platí, pokud se, samozřejmě, inscenátoři nerozhodnou hudební složku inscenace omezit. Velmi podstatná bude výtvarná složka inscenace, kdy ona doba masopustní dává velký prostor fantazii, ale dobře uplatnit se mohou i znalosti lidové slovesnosti, zvyků, tradic, záleží na tom, jak moc se inscenátoři rozhodnou zakotvit děj do místa a času, co se vnějškové podoby týče. V této souvislosti opět zdůrazňuji: při všem, co jsem o masopustu a jeho zákonitostech napsala výše, není nutné dodržet jeho vnějškovou podobu a každá inscenace této hry může pracovat se svou vlastní originální divadelní stylizací. Tj. maškary mohou být nahrazeny, stejně jako typicky masopustní písně atp. Právě tak autorem použité nářečí může vnějškovou podobu inscenace podtrhovat či může být potlačeno výběrem popěvků, říkadel atp.

Cenné je, že tuto hru může zahrát soubor generační, velmi mladý, studentský atp. s výpravou velmi jednoduchou; stejně tak je možno ji inscenovat ve výpravě nákladné a role obsadit „životně pravděpodobně", tj. mladšími postavy kluků, staršími rychtáře, Pohřebenáře atp. Obsazení Smrtky pak nechávám na vaší fantazii.

Té opravdu otvírá Smrt na hrušce velké pole působnosti. Oné fantazii režijní, která si může (a měla by) velmi dobře pohrát s tím zapeklitým JAK. Obsah, tj. CO, je velmi přehledný, JAK by nemělo zůstat u pouhé ilustrace textu. To by v případě této předlohy byla opravdu škoda.

Text hry si můžete zapůjčit např. v divadelním oddělení Městské knihovny v Praze, ale vzhledem k tomu, že jde o výtisk DILIA, bude pravděpodobně k sehnání i mimo Prahu.

Novinky světové dramatiky
Viliam Klimáček: Dračí doupě

Připravil ***Milan Strotzer***

Viliam Klimáček

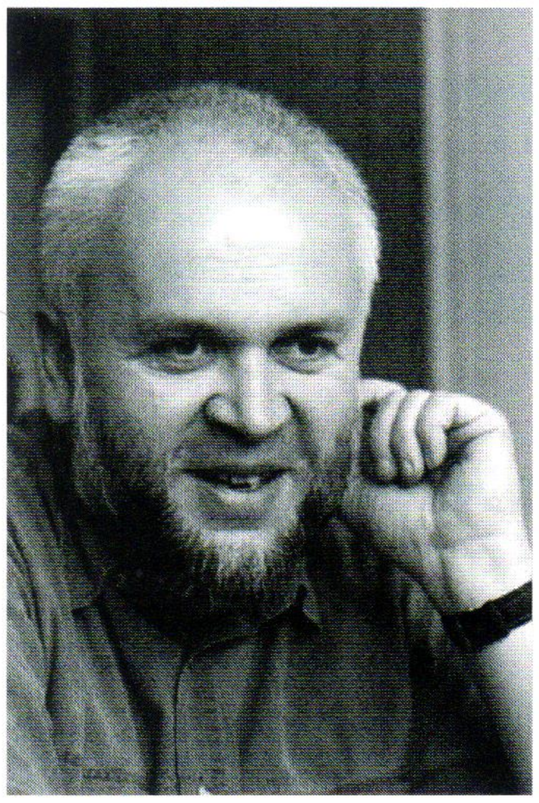

Současný slovenský dramatik a spisovatel Viliam Klimáček, narozený 14. 9. 1958 v Trenčíně, vystudoval medicínu, do roku 1993 pracoval na kardiologické jednotce v Bratislavě jako chirurg a anesteziolog. Již během studií a lékařské praxe se věnoval divadlu. V roce 1985 založil spolu se Zuzanou Benešovou a Ivanem Mizerou slavné bratislavské divadlo GUnaGU. Vzniklo původně za účelem realizace hry *Vestpoketka* s tím, že se mělo po Vestpoketce programově rozpustit. Leč spontánní přijetí tohoto literárního kabaretu způsobilo, že se divadlo nerozpadlo, ale spolu s divadlem Stoka se stalo platformou experimentálních divadelních aktivit a jakýmsi postgeneračním modelem nového divadla. Viliam Klimáček je v GUnaGU autorem, režisérem i hercem, od roku 1985 uměleckým šéfem. Má na svém autorském kontě více jak 20 divadelních her a scénářů, píše rozhlasové hry, ale je i oceňovaným prozaikem – např. *Panic v podzemí* (1997), *„bratislavský" Váňa Krutov* (1999) či román *Naďa má čas* (2002). Rovněž je autorem několika básnických sbírek. Píše také pro rozhlas a televizi. Působí v metapopové formaci Big Bastard Beat Band of Bratislava.

Klimáček je začasté přirovnáván k Vonnegutovi či Vianovi pro černý humor a všudypřítomné fantaskní motivy zobrazující tragikomičnost doby a osudu. Klimáčkova tvorba je obdivuhodná pro autorovu nezměrnou imaginaci. Ironické pohrávání si s žánry a velkými dějinnými tématy řadí jeho práce k postmoderní literatuře.

V českém prostředí je Viliam Klimáček znám především jako sedminásobně oceněný autor v soutěžích o cenu Alfréda Radoka za nejlepší původní českou nebo slovenskou hru. Poprvé ji získal v roce 1994 za hru *Nuda na pláži* (text hry viz SaD 2/1994), o rok později za hru *Mária Sabína* (text hry viz SaD 2/1995). K oceněným dále patří *Gotika* (SaD 3/1996), *Čechov – boxer* (SaD 3/2001), *Eva Tatlin* (SaD 2/1997), *Hypermarket* (2. cena za rok 2002 – text viz SaD 4/2003) a *Kto sa bojí Beatles* (2005) V časopise Svět a divadlo (SaD) lze nalézt i texty těchto dalších Klimáčkových her: *Loj* (SaD 3/1992) a ve spoluautorství Ivana Mizery hru *Dobro došli* (SaD 2/1993). Pro Slovenské národní divadlo napsal a režíroval hry *Demokrati* a *Karpatská horká*.

Dračí doupě
psychologické fantasy

Přeložil: Karel František Tománek pro Dejvické divadlo v Praze, pro něž autor hru napsal a kde se také uskutečnila 7. 11. 2008 její premiéra.

Osoby: 3 muži (Ivan, bývalý chirurg – dnes dealer zdravotnického materiálu, asi 44 let + David, bývalý psychiatr – dnes firemní psycholog, asi 44 let + Voják, adrenalinový magor v maskáčích – v dru-

hém dějství šéf firmy, asi 45 let) a **3 ženy** (Homelesačka, mystická osoba s igelitkami – v 2. dějství šéfka ekonomické divize, asi 40 let + Děvče, nafetovaná slečna v kostýmu – v druhém dějství šéfova sekretářka. asi 25 let + Elfka, děvče s lukem, asi 25 let).
Místa děje: les, interiér luxusní chaty, v závěru hry překrásné panoráma bílých hor.

Ivan a David si domluví schůzku na místě, k němuž je váže společný zážitek z dob jejich studií medicíny. Je tomu již dvacet let, co se spolu o prázdninách toulali domovinou a hledali její duši. Nakonec ji objevili na samotě v lese hluboko v horách v podobě mladého děvčete krásného jak anděl. Dívka žila daleko od civilizace spolu se svým bratrem. Měla touhu podívat se do Prahy, svézt se metrem, opustit nenáviděný les, v kterém se narodila. Trochu opilý David poklekl před onou překrásnou dívkou, svalil se a křičel „Duše této země, přijmi nás!" Dívka utekla do domu. Objevil se její bratr a oba studenty zbil. Dívka je pak ošetřila, pohostila a nakonec je na samotě přijali jako přátele, mohli tu i přespat. Medici nemohli z dívky spustit oči, byla pro ně andělským zjevením. Ale když konečně promluvila, byli překvapeni jejím nepříjemně pisklavým hlasem, jenž byl v šokujícím nesouladu s jejím tělem.

Ivan s Davidem si tehdy o prázdninách slíbili, že si na horskou samotu zajedou po dvaceti letech, aby zjistili, co se změnilo. A tak se poprvé po tak dlouhé době scházejí na určeném místě v lese, poblíž místa, ke kterému je váže společný zážitek, na který se po celá léta marně snažili zapomenout. Z Ivana, který se po škole věnoval chirurgii, se stal dealer zubních kartáčků. Je ženatý a má malého syna. David zanechal práce na psychiatrické klinice a je zaměstnán jako firemní psycholog, jenž má na starosti testování lidí, kteří se zajímají o práci ve firmě. Je rozvedený, žena ho opustila, když se jí svěřil, co se stalo na samotě v horách v době jeho studií. Zatímco Ivan je spíše opatrnický, rodinný typ, David působí jako světák a potrpí si na okázalost, což je zjevné již z turistické výstroje, s níž se dostaví na schůzku.

Ihned po setkání David přiměje Ivana, aby zakopali v lese mobilní telefony a odstřihli se tak od světa. Vydají se na cestu lesem, ale putují jím stále v kruhu. Po setmění se uloží pod stromem ke spánku. Dříve, než se jim podaří usnout, se do stromu nad nimi zabodne šíp.

David: *Někdo po nás střílí. To je šíp.*
Ivan: *Chtějí nás zabít.*
David: *Neblbni, kdo by to dělal, proč?*
Ivan: *Ona, našla nás, nebo její bratr.*
David: *To je dvacet roků, co jsme tady byli. Ke všemu bydlí jinde, aspoň patnáct kilometrů odsud.*
Ivan: Hledají nás.
David: *Nevědí, že přijdeme.*
Ivan: *Celou tu dobu nás hledají, vědí, že se musíme vrátit po tom, co se stalo. Její krok bych poznal okamžitě.*
David: *Nic bys nepoznal, dnes jí musí být čtyřicet, je tlustá a nosí gumové galoše.*
Ivan: *(Křičí.) Není tlustá, nenosí galoše!*
David: *Dobře, dobře. Je jiná. I my jsme jiní.*
Ivan: *Vinni jsme stále.*
David: *Přestaň, nic jsme neudělali.*
Ivan: *Proč tedy po nás střílí?*
David: *Nestřílí, to není ona.*
Ivan: *(Křičí do lesa.) Jsme turisti, nechceme nikomu ublížit!*
David: *Neřvi! (Poslouchají les, je ticho.) Nikdo tam není. Dohodněme se, že se nám to celé jen zdálo!*
Ivan: *(Prohlíží šíp.) Kdybys ho dostal do krku, byl by to poslední sen.*
David: *Děti si hrají, možná skauti...*
Ivan: *Pokaždé, když jedu metrem, přemýšlím, jak žije.*
David: *Říkám ti, dávno už zapomněla. Kdoví, jestli tu ještě vůbec bydlí. Možná je v Praze a denně chodíš pod jejími okny. Co ty víš.*

Z lesa se vynoří homelesačka s igelitkami v rukách a oboří se na ležící muže, protože se uložili zrovna pod jejím stromem. Ivan a David chtějí odejít, ale homelesačka jim nabízí, že u ní mohou přespat. Nabídne jim houby (lysohlávky) výměnou za jídlo. Ivan s Davidem pojídají lysohlávky a droga začne záhy působit – počnou se dít podivné věci. Stromy změknou a dají se ohnout. Homelesačka zná Ivanovo jméno, chová se k němu jako vlastní nebožka matka. Poté líčí reálie matčiny smrti z pozice pacientky, která s ní sdílela nemocniční pokoj atd. Ivan uvidí Elfku s lukem. Všichni začnou tancovat v šíleném reji. Elfka je chvíli pozoruje a pak odejde. Nastane noc.

Muži se probudí do krásného dne. Homelesačka je pryč. Sbalí si vaky a chtějí odejít, ale Ivanova noha uvízne v pasti na zvěř. Nemohou ji otevřít. Jak na zavolanou se zjeví voják a vysvobodí Ivanovu nohu ze železa, která jsou tu políčena na vlky. Voják tvrdí, že jsou ve vojenské zóně, kam není dovolený přístup, ohrožuje je samopalem. Ivan se k němu chová rezervovaně, obratem se mu za to dostane projevů znelíbení. Voják nabízí k prodeji munici, dokonce i transportér. David pod nátlakem zakoupí nevybuchlý granát, který omylem odjistil. Je vojákem pod nátlakem přinucen nasadit kamarádovi pouta. Ivan je připoután ke stromu a David donucen odejít s vojákem. Osamělý Ivan uslyší vytí vlků, které se stále přibližuje. Když se vytí ozývá hodně zblízka, objeví se Elfka, vystřelí několik šípů z luku. Nato je slyšet kňučení a vlci zmizí.

Voják se vrací s Davidem a vyžaduje zaplacení pokuty za porušení zákazu vstupu do vojenského prostoru. Ivan se ohradí, což mu vynese přelepení úst páskou. Voják Davidovi připomíná úmluvu ohledně prodeje a koupě transportéru a chce odejít. David si vyžádá klíč od pout a vysvobodí Ivana. Mezi přáteli dojde ke konfliktu. David přiznává, že je zbabělec, omlouvá to tím, že byl ohrožován samopalem a nemohl nic dělat. Vydají se na cestu k samotě. Když se začne smrákat, jsou od ní vzdáleni ještě notný kus cesty, a tak se složí pod stromem k odpočinku.

Ráno se v lese objeví džíp, je slyšet výkřiky, bouchnutí dveří a odjezd automobilu. Po chvíli se před Davidem a Ivanem vynoří pohledná slečna v kostýmku a lodičkách, je to rozpustilé stvoření, zjevně pod vlivem drog. Vysvětluje, že jedou z rautu na blízkou farmu, která patří Montymu, jejímu šéfovi. Říká, že se chlapi opili a vyhodili ji z auta. Není to poprvé, alespoň se dostala na čerstvý vzduch. Když se slečna odebere na „záchod", Ivan chce zmizet, ale David ho přemlouvá, aby si o ni zahráli, jako to dělali kdysi. Ivan to odmítá, ale nechce Davidovi bránit, pokud ji chce. David ho žádá, aby mu ji podržel, jako to udělal on pro Ivana tehdy na nedaleké samotě. Ivan se na něho vrhne a začnou se prát. Nechají toho, když se slečna, která se představí jako Aja, vrátí. Při jídle a pití Aja vyjeví, že pracuje ve velké nadnárodní společnosti a popisuje jak atraktivitu svého zaměstnání, tak odosobněný svět velkého byznysu i to, jak společnost své zaměstnance vycucává a nakonec vyplivne. Aja opět muže opustí za účelem své hygienické potřeby. V té chvíli zazvoní Ivanův mobil. Volá manželka. David je překvapený, vždyť telefony zakopali na kraji lesa. Ivan vysvětluje, že nechtěl přijít o svoji nokii, ale vzal s sebou i Davidův mobil.

Aja se vrací a nabízí se Ivanovi. Ten s ní odmítá jít, a tak si vezme Davida a odejde s ním o kus dál do lesa. Po chvíli se David vrací se slovy „Je mrtvá. Já za to nemůžu". Vysvětluje, že si Aja dala na hlavu igelitku, aby v přidušení prožila pěkný sex. Dělá to tak běžně s Montym. Ivan běží k Aje, stáhne jí igelitku z hlavy, leží tu bezvládné tělo. David chce simulovat nehodu, hodit ji do potoka a utéct. Ivan to odmítá a nabízí se, že dojde pro pomoc na ranč.

Ivan: *Sedni si, dýchej! Za hodinu jsem zpátky. (Chce odejít.)*
David: *(Vytáhne pistoli a vystřelí do vzduchu.) Devět tisíc, no, nekup*

dramaturgickýpozorník

to. Když mě v tom necháš, řeknu, že jsme to udělali spolu. Natáhl jsi jí sáček na hlavu, jsou na něm i tvoje otisky.
Ivan: *Ty jsi strašná svině.*
David: *Proč mi nechceš pomoct? Hodíme ji do potoka.*
Ivan: *Jsi blázen.*
David: *(Podává mu pistoli.) No tak mě zastřel. Nenávidíš mě už dávno. Myslíš, že nevím... Dvacet let, kdy jsme tu byli poprvé. ...jak se to stalo, v domě, ona s bratrem.*
Ivan: *Buď už zticha!*
David: *Bojíš se o tom mluvit. Do kdy? Je mi z tebe na zvracení.*
Ivan: *A mně z tebe, jak se cpeš mladým do zadku, posloucháš jejich hudbu.*
David: *Ty jsi tak vysoko nad námi všemi! Rozvážíš po korunce české zubní kartáčky, za volantem skloňuješ elfská slovíčka, učíš se mrtvý jazyk, protože nevycházíš s živými. Kdyby ti nezavolala vlastní žena, šel bys s Ajou první, vidím ti to na očích.*
Ivan: *Drž už konečně hubu! (Zápasí spolu. David stále drží zbraň.)*
David: *Ty jsi charakter z nouze, ne z vlastní volby. Jako tehdy, ona tě chtěla, když její bratr odešel, ale ty jsi selhal, nemohl jsi. Proto jsi jí to udělal, protože se ti smála, proto.*
(Zazní výstřel. David se pomalu sesune k zemi, zastřelený vlastní zbraní, kterou stále drží v ruce.)

Druhé dějství se odehrává v luxusní chatě. Přichází Ivan a volá o pomoc. Objeví se homelesačka, avšak upravená, v elegantním kostýmu. Ivan se k ní chová jako k známé osobě, ale ona na to nereaguje a volá Michala. Přichází voják – Michal. Není ale v maskáčích, nýbrž v elegantních šatech. Má se k Ivanovi rovněž jako k neznámému. Nakonec na Ivanovo připomínání pistole, transportéru, přivázání ke stromu a ukradených hodinek reaguje pobouřeně, vyprošuje si, aby ho Ivan urážel v jeho vlastním domě. Ivan jim říká o neštěstí, které se stalo, o dvou mrtvých v lese a prosí o pomoc. Voják si vysvětluje jeho chování tím, že bloudil dlouho v lese, je zcela vysílený, na pokraji sil a neví už, co mluví. Spolu s homelesačkou mu nabídnou občerstvení a nocleh. Ivan celý hoří, přijme jejich pohostinní a usne.

Po probuzení čeká Ivana i diváky překvapivý zvrat. Ukáže se, že vše, co se událo v prvním dějství, bylo simulované. Ivan se zajímal o nové zaměstnání manažera u firmy distribuující léky. Příští týden se měl dostavit k přijímacímu pohovoru, ale shoda náhod rozhodla o tom, provést pohovor formou zátěžového testu dříve. Voják – Michal – Monty je ve skutečnosti šéfem firmy, homelesačka šéfka ekonomické divize, David firemní psycholog, Ajka šéfova sekretářka. Test dopadl pro Ivana příznivě a šéf mu nabízí místo ve firmě a zároveň se omlouvá, že to s testováním poněkud přehnali. Ivan je rozčarovaný, rozzlobený a chce odejít. Nikdo mu v tom nebrání, rozhodnutí je jen na něm. Následuje rozhovor, v němž se David snaží Ivanovi vysvětlit, že mu chtěl pomoci od dealerského protloukání se v chudobě k životu v luxusu. Ivanův odmítavý postoj zlomí telefonický hovor s manželkou, která byla předem šéfem firmy informována o přijetí. Ivan má pocit, že rozhodli za něj, teď už nemůže nabídku odmítnout.

Na uvítanou nového kolegy navrhne šéf zahrát si oblíbenou hru TOP manažerů newyorské centrály: Dungeons and dragons. Jde o celosvětově populární stolní deskovou hru, v českém prostředí známou pod názvem Dračí doupě. S pomocí čtverečkovaného papíru, manuálu a hracích kostek je schopna stvořit nekonečné světy obývané mystickými příšerami i lidským podvědomím. Šéf zapálí svíčky a chopí se vedení hry. Ostatní si vyberou postavy s předurčenými schopnostmi a výzbrojí (hobit – zloděj, trpaslík – trubadúr, barbar – bojovník, člověk – hraničář se psem). Hráči překonávají překážky, bojují s nestvůrami, hledají cestu z podzemních chodeb. Ajinu postavu ve hře rozleptá velký červ, a tak plačící vypadne ze hry. Chce odejít, ale na pokyn šéfa musí zůstat a sledovat další průběh. Po několika peripetiích nalezne Ivan, který si vybral postavu člověka, cestu z podzemí. Ocitá se na louce, v dálce pod lesem vidí samotu – tři domy. Jde blíž. Z domu vychází děvče. David navrhuje přerušení hry, ale šéf to nedovolí, neboť o tom už něco od Davida ví. Ivan pokračuje, se zaujetím líčí, co se přihodilo, když se s Davidem toulali o prázdninách v horách. Dostane se do fáze, která dosud nebyla ve hře vyslovena. Ostatní chtějí ukončit hru, Aja dokonce sfoukne svíčky. Šéf jí dá okamžitou výpověď. Ivan se ocitl v jakémsi transu a bez ohledu na okolí pokračuje v líčení někdejší události. David s Ivanem předstírají odchod ze samoty, a když zjistí, že se bratr děvčete odebral do lesa pro dřevo, vrátí se do domu. David svalí dívku na zem a Ivan ji chce znásilnit. Děvče piští svým odporným hlasem, a Ivana napadne zhůvěřilá myšlenka, jak ji zbavit toho hrozného hlasu. Zatímco ji David drží, vezme nůžky a vystřihne jí jazyk. Poté ji znásilní a utečou. Bratr je pronásleduje, leč bezvýsledně. Šéf přeruší hru se slovy: To mi musíte vyprávět ještě znovu – při koňaku. Poté pozve všechny na kávu a odvolá Ajinu výpověď.

Ivan se probere z transu. Přichází Elfka s lukem. Ivan ji má za pracovnici firmy – mystický bonus – pozornost šéfa, který ví, že se učí elfsky. Svěřuje se jí, že je zvědavý, jak se všichni zachovají, zda ho udají nebo se budou tvářit, že se nic nestalo. Pochybuje, že by s ním ještě chtěli spolupracovat. Je mu to ale jedno. Důležité je, že z něho spadla tíha, kterou s sebou vláčel dvacet let. Má pocit osvobození, očištění, může začít nový život. Ivan vyzve stále mlčící společnici, aby si k němu přisedla, představí se. Odhaduje, že nejspíš k firmě nepatří. Elfka natáhne luk a střelí. Ivana zasáhne neviditelný šíp. Tělem se mu rozlévá teplo, stěny chaty pomalu mizí, je vidět zasněžené hory, panoráma čehosi tak krásného, jako by to bylo mimo náš svět. Ivan vykročí s Elfkou k bílým horám. Konec.

Hra vyšla tiskem v časopise Svět a divadlo č. 3/2008. Kontakt na vydavatele: svet@divadlo.cz nebo www.divadlo.cz/sad.

Pozadí dnešní reality v břichotrhajícím stánku srandy

Připravil ***Ladislav Vrchovský***

Viliam Klimáček

Karel Král, šéfredaktor časopisu Svět a divadlo, o Klimáčkovi řekl, že je to nejveselejší katastrofista, jakého zná. K pochopení poetiky jeho her snad přispěje i historka o vzniku jména divadla GUnaGU, jak ji vypráví sám autor: „Seděli jsme s přáteli v hospodě nad litrem svařeného vína a zapisovali různé názvy, které jsem druhý den pracně luštil. Z jedné škrábanice jsem vyčetl slovo gunagu. Je to podivná zkomolenina, onomatopoie, která se všem zalíbila. Znělo to jako zbraň a zároveň dost absurdně. Tehdy jsme nehledali značku, plánovali jsme divadlo na dvě představení. Přesto jedno vysvětlení mám: Gula (česky kule) je karetní barva, a protože mezi námi bylo hodně matematiků, vzniklo poetické vysvětlení, že GUnaGU je Gula na Gultú. Ale to jsme vymysleli až ex post…“

Více o autorovi viz předchozí dramaturgický pozorník ke Klimáčkově hře Dračí doupě.

Povídky z fastfoodu
Komorní tragikomedie pro tři ženy a čtyři muže

Překlad: Ze slovenského originálu Historky z fastfoodu do češtiny přeložili **Marek** a **Katarína Pivovarovi**.
Osoby: 4 muži (Jan, uklízí a vytírá podlahu ve fastfoodu + Petr, Janův přítel + Homeles, živý inventář fastfoodu + DJ, který před chvílí ohluchl) a **3 ženy** (Lucie, prodavačka jídla ve fastfoodu + Táňa, záhadná žena s kufrem + Elegantní paní, která hledá dospělou dceru).
Místo děje: fastfood čili provozovna rychlého občerstvení.

V letištním fastfoodu se náhodně setkají lidé na křižovatce svých životních cest. Každá z postav má svůj vnitřní život a každá se zároveň vyrovnává s nároky prostředí i se způsobem života ostatních. Každá postava má svůj příběh a jednotlivé příběhy zde běží paralelně vedle sebe na pozadí dějinných změn konce dvacátého a jedenadvacátého století kdesi uprostřed Evropy.

Probíhá noční směna. V prostředí nasvíceném studeným světlem, čistém až sterilním, neustále vytíraném, vybaveném kovovým a skleněným nábytkem tak, aby vše působilo co nejvíce odlidštěně, s jídelníčkem, kde není polévka a rohlík, ale hranolky a hamburgery, se nad vším rozprostírá vláda konzumu.

Lucie se snaží vyhovět všem s profesionálním úsměvem a v duši přitom bojuje s touhou po lidském teple konkrétního člověka. Je sama, a tak se stará alespoň o psa.

Postupně přicházejí další postavy.

Táňa je téměř anorektická modelka, která věří, že člověk je vlastně podobný květinám a stačí mu k životu jen voda a slunce. Je na cestě za další agenturní módní přehlídkou a hrozí jí, že kvůli pozdrženému odletu nestihne začátek.

Elegantní paní středního věku, věřící v Boha, hledá svoji dospělou dceru, která jí utekla z domu a matka nechápe proč (v průběhu děje zejména dívky v hledišti dceru pochopí, protože by asi každá od takové matky utekla také). Matka vidí jen samu sebe, pracuje hlavně na vlastním vzhledu, je možné jí dát přezdívku „Vypadáš skvěle".

Jan dbá na čistotu podlahy, myslí si, že vytřít se dá i každá šmouha na duši, svět vnímá skrze stránky časopisů (které kupuje zásadně zatavené do igelitového obalu), čas mezi jednotlivými směnami tráví u televize a počítačových her a sem tam „vyhoví" svému homosexuálnímu partnerovi.

Janovým partnerem je Petr. Tak trochu trpí sexuální abstinencí, dělá ze sebe světáka a nejraději hraje počítačovou hru zvanou Džihád, ve které sestřeluje z povrchu země světová velkoměsta.

Homles si všímá každého kolem sebe, prošel těžkým životem emigranta, a když se po pádu totalitního režimu vrátil do vlasti, narazil na tvrdé konkurenční prostředí, několikrát zkrachoval a teď se živí pokoutním prodejem čínských polévek.

DJ se vrací z vlastní diskotéky, na které před chvílí ohluchl, a ještě to neví. Jeho monolog na večírku, kdy skupině velmi bohatých sebevrahů asistoval při odchodů ze světa diskotékou z operních árií, patří k vrcholům textu.

Klimáčkův text oplývá sarkasmy a ironickými bonmoty. Je v něm několik delších monologů, které nabízejí vynikající herecké příležitosti. Text je sice humorný, ale je to humor, při kterém přechází mráz po zádech. Celek je nemilosrdnou diagnózou naprosto odlidštěného světa. Podtitul hry zní To nejlepší ze smrti, a není to jen další bonmot, je to spíše morální imperativ, je to podtržení zbytečnosti některých životů.

Text hry je k dispozici v DILIA Praha (viz www.dilia.cz).

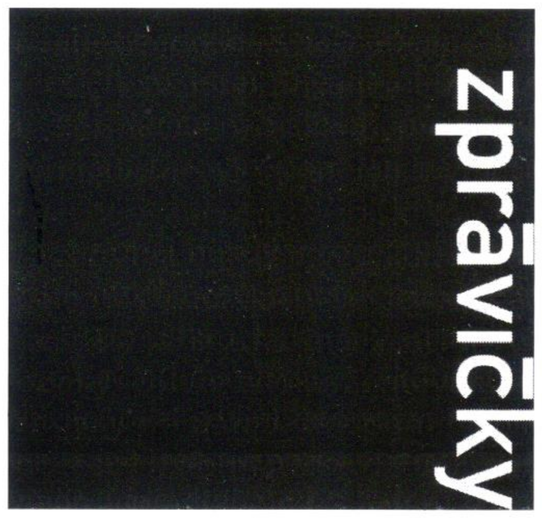

BENEŠOV (16 100 obyv.): Benešovský divadelní soubor Komorní studio ÁČKO zahájilo 6. října novou divadelní sezonu tradičním třídenním minifestivalem Dny divadla – Začínáme. Přehlídkou otevřelo ÁČKO divadelní sezonu již potřinácté. Prvním představením byla premiéra N.V. Gogola Revizor v nastudování Miroslava Dvořáka. Další dvě inscenace připravila Anna Balatová. Od dánské dramatičky Astrid Saalbachové zrežírovala hru Taneční hodina a komedii Láska na druhou na motivy hry Antonína Procházky. (MP)

BĚHAŘOV (156 obyv., okres Klatovy), **CHLÍSTOV** (103 obyv., okres Klatovy), **NĚMČICE** (část obce PŘEDSLAV, 700 obyv., okres Klatovy): Pan Ludvík Pouza při své badatelské činnosti nad starými alby, dokumenty a kronikami ochotnických divadelních souborů, ale i během putování za pamětníky narazil letošního léta hned na tři krásné divadelní opony. Jedna se nachází v obci NĚMČICE. Zde se ochotnická představení datují už v roce 1884, kdy byla v hostinci V. Nováka sehrána představení her Mlynář a jeho dítě, Veselý švec aneb Proměněné ženy. Opona, která je dosud v sále hostince, byla namalována v létě roku 1908. Divadelní oponu a část kulis namaloval malíř M. Berman. Druhá opona se nachází v hasičské zbrojnici SDH CHLÍSTOV. V této obci někdy v roce 1923 působil Vzdělávací spolek Havlíček. Jeho posláním bylo šířit divadlo. Kdo oponu namaloval, nikdo neví. Nezachoval se ani letopočet jejího vzniku. Třetí oponu namaloval malíř Alois Kalvoda a nachází se v sále bývalého hostince v č. p. 6 v BĚHAŘOVĚ na Klatovsku. Tato opona je nejcennější. Její hodnota dosahuje několika set tisíc korun a je zapsána na seznamu kulturních památek. Dokonce se jeden čas uváděla jako ztracená. Všechny tři opony byly zdokumentovány a zaslány do databáze opon. (Západočeský informátorek SČDO, září 2009 – MS)

BRNO (370 tis. obyv.): V Bezbariérovém divadle Barka v Brně-Králově Poli se 29. 10. 2009 uskutečnil večer pohybového studia Cyranovy boty, na němž soubor studia představil publiku svůj současný repertoár. Pod názvem Česko hledá buben mohli návštěvníci zhlédnout např. inscenace Drum box, Figurky, V lese či Větve téhož stromu. (MS)

BYSTŘICE (4 tis. obyv., okres Benešov): Loutkářský soubor Kulíšek, který po letech obnovil svou činnost v Bystřici u Benešova, uspořádal na počátku září Divadelní festival Ludvíka Němce na počest tohoto mimořádného divadelníka a také funkcionáře SČDO. Přehlídky se zúčastnilo deset souborů, mezi nimi Čmukaři z Turnova a také soubor domácí. (Rolnička 9/2009 – MS)

ČESKÁ LÍPA (40 tis. obyv.): Divadelní klub Jirásek Česká Lípa uskutečnil za podpory Města Česká Lípa a dalších místních mecenášů již 33. ročník přehlídky Českolipský divadelní podzim. Ve dnech 18.–21. listopadu 2009 na něm vystoupily čtyři soubory: Městské divadlo Děčín se scénickou adaptací pohádky H.CH. Andersena Malá mořská víla, Divadelní klub mladých Česká Lípa s představením Kytice autorů K.J. Erbena, J. Suchého a F. Havlíka, Divadelní společnost Julie Jurištové z Prahy s pohádkou Obušku, z pytle ven! na motivy K.J. Erbena a Rádobydivadlo Klapý s inscenací hry N. Koljady Slepice. Součástí přehlídky byl seminář pro (nejen) mladé divadelníky vedený Ivem Kubečkou z Divadla Na Palmovce v Praze. (MS)

ČESKÉ BUDĚJOVICE (95 245 obyv.): 10. ročník přehlídky Budějcká Thálie se uskutečnil ve dnech 14.–23. listopadu. Nesoutěžní přehlídku amatérských divadelních souborů uspořádal divadelní soubor J.K. Tyl za podpory statutárního města České Budějovice, ve spolupráci s DK Metropol. Přehlídka nabídla celkem 12 představení (9 pro dospělé, 3 pohádky), která se uskutečnila na Malé scéně DK Metropol. Budějcká Thálie přivítala kromě českobudějovických souborů (nezávislá tvůrčí společnost Arte della Tlampač, Ne(z)řízené divadlo) soubory z Hluboké nad Vltavou, Tábora, Českého Krumlova, Brna, Ořechova, Krupky a Nového Boru. Pořádající soubor, který letos v září vstoupil do své 114. sezony, se představil autorskou pohádkou O Růžence Šípkové a repertoárovou novinkou – komedií Láska, sex a žárlivost Marca Camolettiho. Dramaturgická skladba přehlídky zahrnula jak autorské komedie Intergalaktický mezihvězdný koláček, Jak jsem se stal hlupákem na motivy Martina Page, tak komedie současných autorů Plný kapsy šutrů od Marie Jones a Klíče na neděli Antonína Procházky, ale i osobitě upravenou klasiku Paroháči aneb Červené kalhoty od Vlastimila Pešky a Jeana Baptisty Molièra. Kabaretní poetiku nabídlo pásmo Viktorie Hradské, D. Learyho, Alda Nicolaje

Ať žijí nebožtíci. Z životních osudů prokletých básníků čerpala inscenace Jarka Hylebranta Smím tě políbit, až chcípnu. Představení pro děti se inspirují literárním příběhem Ivana Vyskočila Malý Alenáš či známou Erbenovou pohádkou Tři zlaté vlasy děda Vševěda. Stejně jako v předchozích letech byl i pro letošní přehlídku charakteristický prvek autorství a originální inscenační poetika. (MP)

JABLONEC NAD NISOU (45 tis. obyv.): Ve dnech 21.–22. října 2009 se v Městském divadle konal festival scénického tance a pohybového divadla Podzimní fantazie 2009, který přímo předchází celostátní přehlídce scénického tance. Jeho součástí jsou i inspirativní představení, výtvarné dílny a divácká anketa. Mezi letošní nejúspěšnější soubory patřily TS Magdaléna Rychnov u Jablonce n. N. – Pojď za mnou (1. místo), TS Dobřichovice – O čem sním (2. místo) a znovu TS Magdaléna Rychnov u Jablonce n. N. – Jak přišly pampelišky na svět (3. místo). Festival pořádá Městské divadlo Jablonec n. N., Taneční a pohybové studio Magdaléna Rychnov u Jablonce n. N. a NIPOS-ARTAMA Praha. (SB)

JABLONEC NAD NISOU (45 tis. obyv.): Ve dnech 23.–25. října 2009 se v Městském divadle konal 23. ročník celostátní přehlídky scénického tance mládeže a dospělých Tanec, tanec... Během tří dnů měli diváci možnost zhlédnout nejzajímavější choreografie z jednotlivých krajských přehlídek, inspirativní představení, navštívit řadu interpretačních seminářů zaměřených především na současnou techniku a tradiční minisympozium věnované vzniku a prevenci úrazu. Nechyběla ani aukce uměleckých děl. Přehlídku pořádají NIPOS-ARTAMA Praha a Taneční a pohybové studio Magdaléna Rychnov u Jablonce n. N. ve spolupráci s Městským divadlem Jablonec n. N., o. p. s., Eurocentrem s. r. o. Jablonec nad Nisou a „my", sdružení pro taneční a pohybové divadlo. (SB)

JIČÍN (16 833 obyv.): Nadační fond Jičín – město pohádky a město Jičín uspořádaly pod záštitou České komise pro UNESCO a Rady Královéhradeckého kraje 19. ročník festivalu Jičín město pohádky od 8. do 13. září 2009 tentokráte na téma Pohádka v krajině – krajina v pohádce. Čtvrtek 10. září byl zaměřen na Den poezie, hudby a divadla. V průběhu festivalu mohli rodiče s dětmi navštívit tvůrčí dílny, výstavy, zahrát si různé hry a soutěže. (MP)

KLÁŠTEREC NAD ORLICÍ (15 695 obyv., okres Chomutov): Na dny 31. 10.–7. 11. 2009 připravili v Kulturním domě v Klášterci nad Orlicí divadelní přehlídku nazvanou 7. Pábitelské Klášterecké divadelní žně. Pořadatelé vybírali velice pečlivě, takže se na klášterecký žních mohli diváci seznámit s předními inscenacemi amatérského divadla. Zahajovací představení zaopatřil domácí soubor Zdrhovadlo s inscenací Hrabalovy Příliš hlučné samoty v dramatizaci Václava Poldy. K hostování byly pak přizvány Městské divadlo Děčín s adaptací Andersenovy Malé mořské víly, Divadlo Amadis Brno s inscenací hry Marie Jones Plný kapsy šutrů, SemTamFór Slavičín s komedií Benátky pod sněhem, Rádobydivadlo Klapý s dramatizací Hrabalovy prózy Taneční hodiny pro pokročilé, Divadlo Kámen Praha s hrou Petra Macháčka Opičí tlapa, soubor Lužnice z Bechyně s nastudováním hry Pavla Němce Tak takhle to bylo aneb Život je jen náhoda, Divadlo SoLiTEAter Praha s monodramatem D. Wrighta Svou vlastní ženou a Divadlo Prkno z Veverské Bítýšky s komedií E. Rovnera Společnost. (MS)

LIBICE NAD CIDLINOU (1310 obyv., okres Nymburk): Divadelní spolek Vojan v Libici n. C. připravil za podpory MK ČR, Středočeského kraje a obce Libice n. C. již 8. ročník nesoutěžní přehlídky nazvané Divadelní babí léto. Na jevišti sálu kulturního domu v Libici byly k účinkování přizvány tyto soubory: Havlíček Neratovice s komedií Jeana-Paula Alegreho Agnes Belladone, Čmukaři Turnov se svými Dračími pohádkami, Mladá scéna Ústí n. L. s pohádkou Dlouhý, Široký a Bystrozraký, soubor Eduarda Vojana z Brněnce s inscenací Maryši, Ty-já-tr Praha s Pohádkami do kapsy Luďka Horkého a Divadlo M. Fišera z Nymburka s divadelní adaptací známé filmové předlohy sovětských autorů Mrazík. Babí léto se v roce 2009 v Libici protáhlo od 19. září do 6. prosince. (MS)

MEZIMĚSTÍ (2800 obyv., okres Náchod): Divadelní soubor J.K. Tyl Meziměstí uspořádal za podpory Královéhradeckého kraje, Města Meziměstí a dalších subjektů 46. ročník Meziměstských divadelních her. Trvaly pak od 8. listopadu do 5. prosince 2009. Do přehlídkového programu byly pozvány Divadelní soubor Jirásek z Týniště nad Orlicí s inscenací hry S. Drábkové Seš normální?, soubor Jirásek Nový Bydžov s komedií V. Eberta Gansteři z Valence, Jednota divadelních ochotníků z Úpice s inscenací hry L. a Z. Waleszkých Komedie o strašidle, soubor J.K. Tyl z Lomnice nad Popelkou s hrou pro děti od J. Koloděje Ježibaby z Babína. Přehlídku uzavřel domácí soubor s hrou J. Koloděje Postel pro anděla. (MS)

MILETÍN (900 obyvatel, okres Jičín): XIV. ročník Divadelního Erbenova Miletína proběhl během několika víkendových dnů od 26. září do 13. prosince. Přehlídka nabídla dramaturgicky velmi zajímavou skladbu: zahajoval DS E. Vojana z Brněnce inscenací hry bří Mrštíků Maryša. Molièrovu komedii Zdravý nemocný zahrál DS Vojan z Hrádku nad Nisou, komedii Jak je důležité míti Filipa od O. Wildea přivezl DS Dobrovít z Dobrovice, současnou českou dramatikou program doplnil DS MKS Červený Kostelec s inscenací Víkend (I. Kraus) a část programu pro dospělé jistě obohatil i Ženský Amatérský Spolek z Českých Budějovic s představením Sextánky (V. Neubauer). Přehlídku uzavíral domácí soubor se svou 527. premiérou, tentokrát hry J. Koloděje Postel pro anděla. Nebývale bohatá byla nabídka pohádek, dětské diváky přijely zaujmout Ježibaby z Babína (L. Koloděj) souboru Zdobničan Vamberk, Umělecká agentura Mgr. Koula z Olomouce přivezla Duhovou pohádku D. Fischerové, DS Vojan Libice nad Cidlinou svou inscenaci pohádky Vl. Pešky Měla babka čtyři jabka a DS Jiří Poděbrady Sněhovou královnu podle H.CH. Andersena. (PS)

NOVÉ HRADY (2715 obyv., okres České Budějovice): V Zámeckém divadle v Nových Hradech v prostoru akademického areálu Biologického ústavu AV ČR se 24. října 2009 uskutečnilo představení dramatu Antonína Přidala Pěnkava s loutnou. Hru nastudovalo **SU**chdolské **D**ivadlo ze Suchdola nad Lužnicí v režii Petra Toufara s hudebním doprovodem Komorního orchestru při ZŠ Rapšach. (MP)

NYMBURK (14,5 tis. obyv.): Hálkovo městské divadlo v Nymburce uvedlo v režii Adolfa Tomana hru Karla Čapka Bílá nemoc. Premiéra inscenace, pro niž připravil textovou úpravu poděbradský Ladislav Langr, se uskutečnila 8. října 2009. Doktora Galéna v ní ztvárnil nymburský básník Jiří Teper, v roli Maršála hostoval Martin Štěpánek, syn slavného představitele této role ve známé filmové adaptaci. Diváci, očekávající tradiční zpracování, byli dozajista z nymburského jevištního provedení překvapeni, nejméně z novodobých teroristů, filmových projekcí, vojáků snášejících se na lanech za hřmotu vrtulníku apod. (MS)

PLZEŇ (165 tis. obyv.), **SUŠICE** (11 500 obyv., okres Klatovy): O letošních letních prázdninách divadelní spolek Jezírko z Plzně uspořádal ve dnech 24.–26. července 2009 na ostrově Santos v Sušici již třetí divadelní slavnosti. Festival letos navštívilo celkem asi 400 diváků. Páteční večer patřil Snu noci svatojánské, v sobotu pak herci předvedli komedii Nejkrásnější válka. Obě víkendová odpoledne patřila dětem. V sobotu byl pro ně připraven komponovaný program nazvaný Zvířátka, hostující hranický soubor potom sehrál veselou Vodnickou pohádku a v neděli dětské představení Kdo si hraje, nezlobí. (MS)

POBĚŽOVICE (1700 obyv., okres Domažlice): Letošní šedesáté výročí vzniku divadelního souboru oslavili poběžovičtí ochotníci o víkendu 21.– 23. 8. 2009 v rámci pouťových slavností. Soubor byl oficiálně založen na jaře roku 1949 a podle pamětníků se v Poběžovicích hrálo česky už v době těsně po válce. Tehdy se jednalo především o představení pro děti. V roce 1951 se divadla ujal poběžovický učitel Jiří Pelikán, který je dodnes nejvýznamnější osobností souboru. Kromě výstavy fotografií a divadelních rekvizit, která byla pro návštěvníky poutě připravena v prostorách poběžovického zámku, sehráli současní členové souboru komedii od Jaromíra Břehovského Otylka. Poběžovičtí divadelníci baví diváky nejen na domácí scéně, ale také v Koutě na Šumavě, Klenčí pod Čerchovem, Postřekově a Milavčích. K souborovému jubileu poběžovičtí divadelníci uspořádali 20. listopadu i divadelní bál, na který pozvali jak bývalé členy souboru, tak všechny, kteří mají s ochotnickým divadlem co do činění. (Západočeský informátorek SČDO, září 2009 – MS)

POLICE NAD METUJÍ (4300 obyv., okres Náchod) NIPOS-ARTAMA Praha ve spolupráci se Sdružením pro tvořivou dramatiku Praha a Centrem celoživotního vzdělávání Police nad Metují, ZUŠ Police nad Metují a katedrou výchovné dramatiky DAMU uspořádaly 13. celostátní komplexní dílnu Tvorba, tvořivost, hra. Tato netradiční tvůrčí dílna je každoročně otevřena vedoucím dětských a mladých souborů a sborů a skupin všech typů (dramatických, literárních, recitačních, výtvarných, hudebních, pohybových a tanečních) a pedagogům různých typů škol, pracovníkům center volného času a domů dětí a mládeže, knihoven a také pedagogům a studentům vysokých škol pedagogického i uměleckého směru a všem ostatním, kteří pracují s dětmi a mladými lidmi a hledají inspiraci a nové podněty. Smyslem dílny je vzájemně se inspirovat a společně hledat při praktických činnostech styčné body mezi různými oblastmi tvořivé hry s dětmi a mládeží, ale současně i to, čím je každý z těchto oborů svůj, nezastupitelný. Dílna tak může být inspiraci také pro ty učitele, kteří promýšlejí vazby mezi předměty, respektive obory. Jednotlivé třídy vedli opět zkušení odborníci z různých oblastí estetické výchovy. Zvláštností této celostátní dílny je to, že se každý rok koná v jiném místě Čech nebo Moravy. Místo

konání se pak stává tematickým východiskem pro dílnu a její námět (v předchozích ročnících to byly např. středověké opevnění města Polička, hrad Sloup vytesaný do skály, románsko-gotická bazilika v Třebíči, renesanční město Telč, rybník Vajgar v Jindřichově Hradci, Polná se zbytky tvrze, ghetta a židovského hřbitova, litomyšlský renesanční zámek aj.). Námět dílny je tedy volen vždy tak, aby byl dostatečně motivující a inspirující, aby dával možnost různých úhlů pohledu a zpracování a v ideálním případě aby v sobě nesl i metaforu, kouzlo nebo tajemství, které by dokázalo účastníkům zprostředkovat zážitek výjimečnosti. Podle ohlasů účastníků se to snad podařilo i letos na Broumovsku – v Polici nad Metují. Příští ročník dílny se chystá na 24.–27. září 2009 na místě prozatím utajeném. Více informací na www.nipos-mk.cz (PS)

POLNÁ (5 tis. obyv., okres Jihlava): Ve dnech 30. října až 1. listopadu 2009 proběhl pátý ročník divadelního festivalu Hrabalova ostře sledovaná Polná. Ten zahájila premiéra dětského muzikálu **Ať žijí duchové** v podání dětského pěveckého sboru Modrásek při Základní škole v Polné a členů divadla Duha Polná. Každým rokem je na festivalu uvedena minimálně jedna inscenace Hrabalova textu. Letos to byla dramatizace novely Příliš hlučná samota DS Zdrhovadlo z Klášterce nad Ohří v režii Václava Poldy. Festivalu se dále zúčastnily LUNA Stochov – Ach, ta něha našich dam, Divadlo SemTamFór Slavičín – Orgasmus bez předsudků a DS Eduarda Vojana Brněnec – Maryša. Hostem festivalu byl herec Josef Somr, který diváky provedl svými filmovými setkáními s Hrabalem. Festival pořádá DS DUHA Polná. (SB)

PRAHA 1: Pražský Činoherní klub pokračuje i v nové divadelní sezoně za podpory MK ČR v prezentaci představení amatérských divadelních souborů pod názvem Činoherní klub uvádí. Návštěvníci divadla se zde mohli seznámit 22. listopadu s prací souboru LÁHOR/Soundsystem v představení Diskrétní den, 6. prosince s původní hrou Kazimíra Lupince & V.A.D. Sága rodu Rassini v provední souboru V.A.D. Kladno a 8. prosince 2009 s inscenací Michala Hechta Nevěsta, která vznikla na motivy hry Adolfa Hoffmeistera v provedení DIVADLA (bez záruky) PRAHA. (MS)

PRAHA 7: Českou premiéru hry Raskolnikov od tajemného ruského dramatika židovského původu Lea Birinského připravil v režii Radky Tesárkové pražský soubor Ty-já-tr. Český překlad zapomenuté hry vytvořila Kateřina Bohadlová, mj. členka souboru Gaisslers Hofcomedianten Kuks. Umístila se s ním v užším finále překladatelské soutěže o cenu Evalda Schorma. Premiéra se konala v pražském Divadle Radar 11. prosince 2009. (MS)

PRAHA 8: Občanské sdružení Divadlo a život ve spolupráci s Karlínským spektrem – DDM hl. m. Prahy a Amatérskou divadelní asociací připravilo na dny 13.–15. listopadu 2009 první – podzimní – část 12. ročníku divadelní přehlídky nesoucí název Karlínské jeviště 2009–2010. Na Karlínská jeviště do prostoru Underground byly pozvány soubory Hele Praha s inscenací hry A. Goldflama Zkouška, Opak Teplice s komedií Zd. Podskalského Žena v trysku století, Divadlo TU Praha s hrou Filipa Lukeše a Jaroslava Hejnice Poprava, Rachtámiblatník Praha s pohádkou Neohrožený Mikeš v dramatizaci Jindřišky Netrestové, soubor Karla Čapka z Třeště s hrou Kámošky, jejímž autorem je Vladimír Hink, Turnovské divadelní studio s adaptací Tří sester A.P. Čechova od Petra Hakena, SHŠ Armagedon s hrou Petra Lněničky Rohy, NaKop Tyjátr Jihlava s komedií Jeana-Clauda Danauda Ach, ta něha našich dam!, Amadis Brno s nastudováním hry Marie Jones Plný kapsy šutrů, Divadlo Inkognito Praha s inscenací hry P. Lněničky Služebníci – Richelieu, Felton. Dále soubory Žumpa Nučice s hrou Nadi Magulové O chytrém Vaškovi a hloupém Vencovi, soubor My to řešíme z Prahy s inscenací Pot pourri party na motivy Claire Dowie, Divadlo Tramtárie Olomouc s pohádkou Vladislava Kracíka Polízanice malé čarodějnice, Propadlo Praha s Ionescovou Plešatou zpěvačkou a Divadlo Nahoď Praha s představením Galgenhumor podle Jana Hrudky. (MS)

PRAHA 8-Karlín: V úterý 20. října 2009 představilo Divadlo Kámen svou novou inscenaci Asi ani zahrada s podtitulem Příběh a koncert o zahradních kráterech a létajících předmětech těžších než vzduch. Nová hra Asi ani zahrada je v historii Divadla Kámen zatím nejzávažnějším krokem směrem k hudbě. Na rozdíl od několika posledních a pravděpodobně i mnohých dalších her není v Zahradě použita živá scénická hudba, ale (také živá) samostatná (koncertní) hudba, která není s divadelní složkou technicky v podstatě nijak propojena. „V propojení doufáme jen na emocionálních a podobných rovinách," říkají autoři. Scénář a režie: Petr Macháček. www.divadlokamen.cz (PS)

SÁZAVA (3800 obyv., okres Kutná Hora): Divadelní soubor Jiřího Voskovce v Sázavě za podpory Středočeského kraje připravil na dny 18. 9.–30. 10. 2009 již 9. ročník přehlídky amatérských hudebních divadel Voskovcova Sázava. Na jevišti sázavského divadla byly pozvány soubory Divadlo HLAD z Prahy s Erbenovou, Suchého a Havlíkovou Kyticí, Dostavník Přerov s hudební komedií Pauly Vogel Nejstarší řemeslo aneb Natoč ten gramofon, soubor WOKNO z Broumova s hrou se zpěvy Romeo a Julie na motivy W. Shakespeara, Divadelní spolek bratří Mrštíků z Boleradic s víceméně činoherním provedením Cikánského barona Johana Strausse a Milana Klapetky, soubor ze Žďáru nad Sázavou s hudební komedií Karla Černého Šamani a Ořechovské divadlo s hrou Vlastimila Pešky Babička v trenkách aneb Aprílová komedie. V přehlídkovém programu nechybělo ani představení domácího souboru, který uvedl hudební komedii Miroslava Horníčka Louka pro dva. (MS)

SEMILY (9 tis. obyv.): Ve dnech 15.–17. října 2009 proběhl v Semilech 11. ročník Semilského paroháče, přehlídky loutkového, činoherního, hudebního a pohybového divadla. Přehlídku zahájil místní DS PODIO inscenací Světáci. Dále se jí zúčastnil DS TJ Sokol Lázně Toušeň se dvěma kusy: Kino a Loď. V Semilech oblíbený DS Ztracená existence Praha se tentokrát představil inscenací Jak Vinetů s Oldšetrhendem vařili polévku. Jako vrchol přehlídky označili organizátoři DS PODIO Klubu přátel divadla při KC GOLF Semily inscenaci Mistr a žák režisérského dua SKUTR – Martina Kukučky a Lukáše Trpišovského. Na závěr přehlídky nechybělo tradiční sobotní máčení poroty v řece Jizeře a miniprůvod na semilskou radnici. (SB)

SOKOLOV (25 861 obyv.): Již poosmé se sjeli na konci září ochotníci z různých koutů naší republiky. Ve dnech **25.–27. září 2009,** proběhl v sokolovském městském divadle již další ročník celostátní nesoutěžní přehlídky amatérských divadel Sokolovská čurda, kterou jako v předchozích letech organizovalo Divadlo bez zákulisí Sokolov, o. s., za podpory MDK Sokolov. Divadelníci z Neratovic, Volyně, Brna, Prahy, Přerova a Plzně přivezli bohatý repertoár: Vo tom čertů rojení, Podivné odpoledne dr. Zvonka Burkeho, Plný kapsy šutrů, Slzy, které svět nevidí, Nejstarší řemeslo aneb Natoč ten gramofon, Ať žije Boucho. Soubory ze Sokolova neodešly s prázdnou. Každému souboru byla předána pamětní malá „čurda", jakýsi materializovaný výraz pro malou roli. (MP)

TŘEBECHOVICE POD OREBEM (5600 obyv., okres Hradec Králové): Osm podzimních víkendů od 26. září do 21. listopadu 2009 hostil místní DS Symposion účastníky festivalu, kterému propůjčil i své jméno. Jako první se na 38. ročníku Symposionu představili domácí s premiérou inscenace D´Artagnan (J.-L. Dabadie, J. Savary), dále mohli diváci zhlédnout představení DS MKS Červený Kostelec Dva na smetišti (M. Horníček, P. Dostál), pohádku O Růžence Divadla Kapsa z Andělské Hory, představení Ezop (J.N. Oldmen, J.E. Young) poděbradského DS Jiří či Komedii o strašidle (L. a Z. Walezkých) divadelní Jednoty z Úpice. Listopadové víkendy patřily v Třebechovicích Divadelnímu souboru Temno Týniště n. Orlicí s představením hry Seš normální (E. Drábková), dále derniéře inscenace Hurá do Paříže aneb Slaměný klobouk (E. Labiche) domácího třebechovického souboru a ještě jedné pohádce, tentokrát loutkové inscenaci O Sněhurce Malého divadla z Prahy. (PS)

ÚPICE (6 tis. obyv., okres Trutnov): Klub loutkářů v Úpici připravil za podpory města na listopad 2009 tradiční přehlídku loutkářských souborů nesoucí název Rolnička. Klub loutkářů oslaví v roce 2010 své kulaté jubileum, 60 let svého trvání. V posledních dvaceti letech se musel soubor po dvakráte stěhovat, naposledy přišel o svou stálou scénu. Navzdory tomu nezanikl. V současnosti má 16 členů. Jeho činnost je většinou zájezdová, nejčastěji zajíždí do Libčan. (Rolnička 9/2009 – MS)

ÚSTÍ NAD ORLICÍ (15 tis. obyv.), **ČESKÁ TŘEBOVÁ** (16 700 obyv., okres Ústí n. O.), **KRÁLÍKY** (4723 obyv., okres Ústí n. O.), **LITOMYŠL** (10 tis. obyv., okres Svitavy): Kulturní nadšenci, či, oficiálněji řečeno, organizátoři kulturních akcí z výše zmíněných měst za pomoci několika dalších subjektů zorganizovali během září až listopadu Mezinárodní festival české a slovenské dramatické tvorby 2009. Na této specifické přehlídce se divákům několika českých měst představily soubory: DS Jirásek z České Lípy (Václav Klapka: Obři dona Quijota), Zámecké divadlo Milislav Litomyšl (Tobiáš Mouřenín z Litomyšle: Věk člověka), RKJ Ústí nad Orlicí (Martin Zahálka: Herci na frontě), DS ŠOK Staré Město (Ivan Kraus: Víkend) a jeden soubor zahraniční: Levočská divadelná spoločnosť Levoča (Václav Pankovčín: Pastier). http://osdo.ustinadorlici.cz (PS)

VIMPERK (8100 obyv., okres Prachatice): Městské kulturní středisko ve Vimperku uspořádalo v červenci a srpnu 2009 v prostorách vimperského hradu přehlídku s názvem Léto pod Boubínem. Zúčastnily se jí soubory profesionální i amatérské: pražské Buchty a loutky, královéhradecký Drak, kladenský Lampion, Divadlo Matěje Kopeckého, loutkářský soubor z Třeboně, Bodi z Jaroměře, Loutkové divadlo Jiskra z Prahy a další. Součástí programu byly hudební koncerty. (Rolnička 9/2009 – MS)

kalendář

leden–březen 2010

9.–10. 1.	**Rychnov u Jablonce nad Nisou – Jak přivést dítě k vlastní tvorbě**, cyklus seminářů v Tanečním studiu Magdalena www.magdalena.wz.cz
12. 1.	**Praha, DDM hl. m. Prahy –** Divadelní semináře v Karlínském Spektru / www.ddmpraha.cz
16. 1.	**Hradec Králové** – Oblastní kolo soutěže divadelních monologů a dialogů Pohárek SČDO www.vsvd.cz
17. 1.–28. 2. (neděle)	**Mělník – Divadlo dětem**, přehlídka divadla pro děti / www.mkdm.cz
26. 1.	**Praha, DDM hl. m. Prahy –** Klub divadelních diváků / www.ddmpraha.cz
5.–7. 2.	**Bechyně – Bechyňské Perlení**, 16. přehlídka a dílna amatérských divadelních souborů všech kategorií, zejména těch, které nemají ambice konfrontovat výsledky své práce na oficiálních postupových přehlídkách / www.kulturnidum.cz
9. 2.	**Praha, DDM hl. m. Prahy** – Divadelní semináře v Karlínském Spektru / www.ddmpraha.cz
18.–21. 2.	**Liberec – NA(NE)ČISTO PO PÁTÉ**, 5. ročník nepostupové přehlídky studentského divadla www.nanecisto.eu
20. 2.	**Hradec Králové –** Valná hromada Volného sdružení východočeských divadelníků / www.vsvd.cz
20. 2.	**Praha, Karlínské Spektrum DDM hl. m. Prahy – Děti hrají dětem**, víkendová odpoledne zaměřená na dětské divadlo / www.ddmpraha.cz
23. 2.	**Praha, DDM hl. m. Prahy –** Klub divadelních diváků / www.ddmpraha.cz
25–28. 2.	**Turnov – Modrý kocour**, postupová přehlídka studentského a experimentujícího divadla (výběr pro MS a ŠP) www.turnov.cz/kultura/akce/kocour.htm
1.–2. 3.	**Hradec Králové, Divadlo Jesličky** – Postupová přehlídka sólových recitátorů (výběr pro WP) gregarova@vsvd.cz
3.–7. 3.	**Slavičín – Valašské křoví**, postupová přehlídka činoherního a hudebního divadla a studentského divadla (výběr pro DD a MS) / www.semtamfor.cz
4.–7. 3.	**Červený Kostelec** – Postupová přehlídka činoherního a hudebního divadla a činoherního divadla pro děti (výběr pro DD a Pop.) www.vsvd.cz
5. 3.	**Ústí nad Labem** – postupová přehlídka divadel poezie, souborů uměleckého přednesu a sólových recitátorů (výběr pro WP) horka@narodnidum-ul.cz
5.–7. 3.	**Praha-Horní Počernice – POPAD**, postupová přehlídka činoherního a hudebního divadla a činoherního divadla pro děti (výběr pro DD, Pop.) ada.divadlo@centrum.cz
6.–7. 3.	**Rychnov u Jablonce nad Nisou – Jak přivést dítě k vlastnmí tvorbě**, cyklus seminářů v Tanečním studiu Magdalena www.magdalena.wz.cz
9. 3.	**Praha, DDM hl. m. Prahy –** Divadelní semináře v Karlínském Spektru / www.ddmpraha.cz
12. 3.	**Český Krumlov – Krumlovská prima sezóna**, postupová přehlídka studentského divadla (výběr pro MS) / kancelar01@ddm.ckrumlov.cz
12. 3.	Uzávěrka přihlášek na celostátní přehlídku pantomimy a pohybového divadla OTEVŘENO Kolín
5.–7. 3.	**Dačice – Dačické kejklování**, postupová přehlídka činoherního a hudebního divadla (výběr pro DD) / meks@dacice.cz
5.–7. 3.	**Lomnice nad Popelkou** – postupová přehlídka činoherního a hudebního divadla (výběr pro DD)
11. 3.	**Pardubice –** postupová přehlídka divadel poezie, souborů uměleckého přednesu a sólových recitátorů (výběr pro WP) www.kulturni-sluzby.cz
12.–13. 3.	**Vyškov – Trdlinky**, 10. ročník nesoutěžní přehlídky dětského divadla / http://osthalia.wz.cz
12.–13. 3.	**Nový Jičín –** postupová přehlídka studentského a experimentujícího divadla (výběr pro MS a ŠP) ruzova@fokusnj.cz
12.–14. 3.	**Praha – Karlínská Tříska**, postupová přehlídka činoherního a hudebního divadla a divadla pro děti (výběr pro DD a Pop.) / www.bezzaruky.cz
12.–14. 3.	**Horažďovice –** postupová přehlídka činoherního a hudebního divadla (výběr pro DD) hana.sikova@atlas.cz
12.–14. 3. (19.–21. 3.)	**Louny – Lounské divadlení**, postupová přehlídka činoherního a hudebního divadla (výběr pro DD) / info@divadlolouny.cz
12.–14. 3.	**Svitavy – Svitavský Fanda**, postupová přehlídka experimentujícího a studentského divadla (výběr pro ŠP, MS) / hana.svandova@kultura-svitavy.cz
12.–20. 3.	**Třešť – Třešťské divadelní jaro**, postupová přehlídka činoherního a hudebního divadla (výběr pro DD) / www.trest.cz
13.–14. 3.	**Ostrava-Poruba – Dospělí dětem**, postupová přehlídka činoherního divadla pro děti (výběr pro Pop.) / www.divadlo-jitrenka.cz
15. 3.	Uzávěrka přihlášek na národní přehlídku Pohárek SČDO ve Velké Bystřici
15.–20. 3.	**Hodonín – Hoblík**, postupová přehlídka činoherního a hudebního divadla (výběr pro DD) grombirik@dkhodonin.cz
16.–21. 3.	**Hodonín – Jarní divadelní festival & Mumraj**, postupová přehlídka experimentujícího a studentského divadla (výběr pro ŠP, MS) www.dkhodonin.eu
16.–20. 3.	**Brno-Lužánky – Berg-Špíl Brno**, postupová přehlídka studentského, experimentujícího a dětského divadla (výběr pro MS, ŠP) www.spil-berg.jamu.cz
16.–21. 3.	**Kojetín** – postupová přehlídka činoherního a hudebního divadla (výběr pro DD) www.kojetin.cz/meks

17.–20. 3.	**Rakovník – Wintrův Rakovník**, postupová přehlídka činoherního a hudebního divadla (výběr pro DD) / dramaturgie@kulturnicentrum.cz
18.–19. 3.	**Prostějov –Přehlídka studentského divadla** (výběr pro MS) / martina.drmolova@prostejov.eu
18.–21. 3.	**Jihlava – JID 20-10**, postupová přehlídka studentského a experimentujícího divadla (výběr pro MS a ŠP) / www.jid.nazory.cz
19.–20. 3.	**Valašské Meziříčí – Setkání divadel – Malé jevištní formy**, postupová přehlídka studentského a experimentujícího divadla (výběr pro MS a ŠP) / prokes@kzvalmez.cz
19.–21. 3.	**Ústí nad Orlicí – Zlom vaz po X.**, postupová přehlídka činoherního a hudebního divadla (výběr pro DD) / http://osdo.ustinadorlici.cz
19.–21. 3.	**Nové Strašecí – Prima setkání ve Strašecí**, postupová přehlídka studentského a experimentujícího divadla (výběr pro MS a ŠP) www.nostradivadlo.com
19.–21. 3.	**Kostelec nad Orlicí – Audimafor**, postupová přehlídka studentského a experimentujícího divadla a divadel poezie (výběr pro MS, ŠP a WP) www.vsvd.cz
19.–21. 3.	**Turnov – 20. Turnovský drahokam**, postupová přehlídka amatérského loutkářství (výběr pro LCH) / divadlo.nazidli@seznam.cz
19.–21. 3.	**Praha-Hostivař, Divadlo Frydolín – 6. Pražský Tajtrlík**, postupová přehlídka amatérského loutkářství (výběr pro LCH) / patardab@seznam.cz
20. 3.	**Liberec –** Postupová přehlídka divadel poezie, souborů uměleckého přednesu a sólových recitátorů (výběr pro WP) / www.odevsad.cz
20. 3.	**Brno –** Postupová přehlídka divadel poezie, souborů uměleckého přednesu a sólových recitátorů (výběr pro WP) / tryhukova@bkc.cz
20. 3.	**Liberec –** postupová přehlídka dětského divadla (výběr pro DS) / www.ddmliberec.cz
20.–21. 3.	**Chrudim –**Postupová přehlídka amatérského loutkářství (výběr pro LCH) www.chrudimka.cz/ahoj
20.–24. 3.	**Praha, Divadlo v Celetné – Přehlídka k Světovému dni divadla pro děti a mládež** www.divadlo.cz
23. 3.	**Kolín –** Postupová přehlídka divadel poezie, souborů uměleckého přednesu a sólových recitátorů (výběr pro WP) / www.ddmkolin.cz
23. 3.	**Praha, DDM hl. m. Prahy –** Klub divadelních diváků / www.ddmpraha.cz
24. 3.	**Sezimovo Ústí –** Postupová přehlídka divadel poezie, souborů uměleckého přednesu a sólových recitátorů (výběr pro WP) v.dolezal@sezimovo-usti.cz
24.–25. 3.	**Prostějov** – Postupová přehlídka divadel poezie, souborů uměleckého přednesu (25. 3.) a sólových recitátorů (24. 3.) (výběr pro WP) www.mestopv.cz/duha
24.–26. 3.	**Žďár nad Sázavou – Pohádkový mlejnek**, postupová přehlídka činoherního divadla pro děti (výběr pro Pop.) / www.dkzdar.cz
25. 3.	**Kroměříž –** Postupová přehlídka divadel poezie, souborů uměleckého přednesu a sólových recitátorů (výběr pro WP) / www.dk-kromeriz.cz
25.–27. 3.	**Strakonice – 44. Skupovy Strakonice**, postupová přehlídka amatérského loutkářství (výběr pro LCH) / meks@strakonice.cz
26.–28. 3.	**Děčín – Děčínská brána**, postupová přehlídka činoherního a hudebního divadla (výběr pro DD) panenka@principdc.cz
26.–28. 3.	**Karolinka –** Postupová přehlídka činoherního a hudebního divadla a činoherního divadla pro děti (výběr pro DD a Pop.) / www.vanadi.net
26.–28. 3.	**Český Krumlov –** Postupová přehlídka činoherního divadla pro děti (výběr pro Pop.) hruska.divadlo@ckrumlov.cz
26.–28. 3.	**Praha-Kobylisy, Divadlo Jiskra – 34. festival pražských a středočeských amatérských loutkářů**, postupová přehlídka (výběr pro LCH)
26.–28. 3.	**Hradec Králové –** Postupová přehlídka amatérského loutkářství (výběr pro LCH) www.vsvd.cz
26.–28. 3.	**Opava –** Postupová přehlídka amatérského loutkářství (výběr pro LCH) / loutkovedivadlo@svcopava.cz
26.–28. 3.	**Klatovy – Poezie na rynku**, postupová přehlídka divadel poezie, souborů uměleckého přednesu a sólových recitátorů (výběr pro WP) www.johancentrum.cz
26.–28. 3.	**Bechyně – XVIII. Bechyňské jaro**, postupová přehlídka dětského divadla (výběr pro DS) www.kulturnidum.cz
26.–27. 3.	**Ostrov – Ostrov za oponou**, postupová přehlídka dětského divadla (výběr pro DS) jenistova@dk-ostrov.cz
27. 3.	**Třebíč – 44. Třebíčské jaro**, postupová přehlídka amatérského loutkářství (výběr pro LCH) m.cermakova@mkstrebic.cz
27. 3.	**Brandýs nad Labem – Kandrdásek SČDO**, soutěž monologů a dialogů pro děti a mládež (výběr pro Pohárek) / http://scdo/webpark.cz
27.–28. 3.	**Louny –** Postupová přehlídka amatérského loutkářství (výběr pro LCH)
27.–28. 3.	**Praha, DDM Praha 8 – Pražský kalich**, postupová přehlídka divadel poezie, souborů uměleckého přednesu a sólových recitátorů (výběr pro WP) / www.ddmpraha8.cz
27.–28. 3.	**Karviná –** Postupová přehlídka divadel poezie, souborů uměleckého přednesu a sólových recitátorů (výběr pro WP) / www.rkka.cz/mdk
27.–28. 3.	**Praha – Otvírání 2010**, postupová přehlídka dětského divadla (výběr pro DS)
29. 3.	Uzávěrka přihlášek na celostátní přehlídku amatérského činoherního a hudebního divadla Divadelní Děčín
31. 3.	Uzávěrka přihlášek na celostátní festival poezie Wolkrův Prostějov

Legenda: DD – Divadelní Děčín, **DS** – Dětská scéna Trutnov, **KDP** – Krakonošův divadelní podzim Vysoké n. Jiz., **JH** – Jiráskův Hronov, **LCH** – Loutkářská Chrudim, **MS** – Mladá scéna Ústí nad Orlicí, **ŠP** – Šrámkův Písek, **Pop.** – Popelka Rakovník, **WP** – Wolkrův Prostějov.

amaterskascena